

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Історичний факультет

Кафедра нової та новітньої історії

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до дипломної роботи

магістра

на тему: «**Українсько-італійські відносини 2014 - 2024 рр.**»

Виконав: студент VI курсу

денної форми навчання

напряму підготовки (спеціальності)

032 «історія та археологія»

Хлівний Олександр Ігорович

Керівник: д.і.н., проф.

Михайло Георгійович Станчев

Харків –2024

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Характеристика історіографії, джерельної бази та методології дослідження.....	8
1.1 Історіографічний аналіз літератури.....	8
1.2 Аналіз джерел.....	14
1.3 Методологія та методи дослідження.....	21
Розділ 2. Торгово-економічне та військове співробітництво.....	24
2.1 Аналіз договірно-правової бази.....	24
2.2 Двосторонні торгово-економічні відносини з 2014 по 2024 рік та перспективи розвитку в контексті російсько-української війни.....	33
2.3 Військове співробітництво та фінансова підтримка України після 24 лютого 2022 року.....	55
2.4 Висновки до другого розділу.....	71
Розділ 3. Україна-Італія: культурна дипломатія.....	74
3.1 Боротьба з російськими наративами у сфері культури та формування громадської думки про Україну.....	74
3.2 Культурні події та виставки як важливий аспект міжнаціонального діалогу між Україною та Італією.....	83
3.3 Існуючі проблеми та перспективи подальшого розвитку України та Італійської Республіки у сфері культури.....	97
3.4 Висновки до третього розділу.....	109
Висновки.....	110
Список використаних джерел та літератури.....	113

ВСТУП

Актуальність роботи зумовлена передусім тим, що Італійська Республіка є для України важливим партнером у багатьох сферах, зокрема звичайно у культурі, економіці, науковому співробітництві та військово-політичній сфері зокрема. Під час повномасштабного вторгнення Італія лише підтвердила те, що залишає за собою роль одного з світових лідерів, інколи відіграючи роль у певному сенсі цього слова лобіста українських інтересів, не в останню чергу користуючись правом виступу серед перших країн світу у ролі тієї держави, котра входить до групи Семи (G7). Іншим, на нашу думку досить яскравим слухним прикладом нашого твердження слід вважати так званий спротив Орбану, де Мелоні відіграла одну з провідних ролей, окрім нинішнього лідера Німеччини Олафа Шольца та Франції Еманнюеля Макрона, розблокувавши виділення допомоги Україні на 50 мільярдів євро на 2024 - 2027 рр.

Це лише невеликий перелік причин, чому ми маємо дбати про те, щоб якомога більше майбутніх дослідників українсько-італійських відносин сформували про неї більш чітке уявлення та усвідомлювали безпосередньо всю ту важливість подібних досліджень. Без якісного заповнення з появою більш конкретної та актуальної інформації існуючих прогалин цього на жаль неможливо досягти. Якщо ми не будемо приділяти достатньо уваги нашим двостороннім відносинам, то чому це має робити Італія.

Наразі варто констатувати, що не існує робіт, котрі б комплексно розбирали умовно кажучи загалом культурні, військово-політичні та торгово-економічні взаємовідносини між Італією та Україною здебільшого у контексті російсько-української війни. Саме тому однією з ключових цілей даного дослідження автора є надання куди більшого об'єму інформації про саму Італійську Республіку з різних сторін, зрозуміти більш краще її специфіку (зокрема чому для неї

відносини з країнами Середземномор'я настільки є стратегічно-важливими та як складна ситуація в Україні дозволила розширити її фокус. Розібратись, чи вірно вважати те, що період з 2014 по 2022 це радше важливий рівень відносин між Італією та Україною, а вже починаючи з 2022 року це вже швидше критично-важливий рівень для самої Італії зокрема з точки зору власної безпеки). Тому для даної роботи сам досліджуваний період було підібрано доволі вдало, котрий цілком дозволяє прослідкувати як складно нам вдавалося розвинути будь-який успіх, передусім з тієї причини, що Італія до останнього не могла наважитись розірвати доволі міцні дещо навіть дружні стосунки з нашим агресором, що створювало неабиякі складнощі.

Отже, загалом, дану тему було обрано виходячи з недостатньої розробки даної проблеми саме з метою в подальшому скласти доволі цілісний пазл подій. Для нас важливо знати те, як у цьому напрямі складались події в подальшому, аналізуючи як і на скільки вплинуло те чи інше рішення в минулому на наше не зовсім буденне майбутнє (у контексті російсько-української війни та здебільшого важливої її сторінки — повномасштабне вторгнення 24 лютого 2022 року).

Об'єктом дослідження є культурні, торгово-економічні та військові зв'язки України з Італійською Республікою.

Предметом дослідження є дослідження основних етапів, напрямів та особливостей двосторонніх відносин між Україною та Італією в контексті російсько-української війни.

Хронологічні межі: Нижньою хронологічною межею дослідження є 27 лютого 2014 року (тобто саме та дата, коли було офіційно встановлено окупаційний контроль РФ на півострові Крим). Верхньою хронологічною межею є дата 24 лютого 2024 року (підписання безпекової угоди між Україною та відповідно Італійською Республікою).

Територіальні межі: Територіальними межами даного наукового дослідження є сучасні території України та Італійської Республіки відповідно у їх загально-визнаних світом кордонах.

Мета дослідження нашої магістерської роботи полягає у створенні цілісної картини зародження, поточного рівня українсько-італійських відносин у військовій, торгово-економічній та культурній сферах першої половини 21 сторіччя. Безпосереднє вивчення саме у контексті російсько-української війни, як безпосередньо тієї події, котра мала та має величезний вплив на українсько-італійські відносини загалом.

Задля досягнення поставленої мети, необхідно виділити ряд конкретних дослідницьких **завдань**:

- Проаналізувати, як саме війна позначилась на двосторонніх відносинах, виділивши позитивні та негативні аспекти;
- Встановити, чи стала війна «каталізатором рішучих змін» та як в особливості повномасштабне вторгнення позначилось на подальшій стратегії Італійської Республіки;
- З'ясувати, які країни зробили вагомий внесок у гуманітарну, економічну та військову допомогу Україні після 24 лютого 2022 року та порівняти її з італійською;
- Визначити роль Італії у поступовій зміні ставлення до України за кордоном та просуванні наративів, зокрема через сферу культури;
- Проаналізувати роль Італійської Республіки у збереженні культурної спадщини України в умовах повномасштабного вторгнення;
- Висвітлити подальші перспективи розвитку двосторонніх відносин з урахуванням нинішньої ситуації в Україні.

Наукова новизна здебільшого зумовлена недостатнім рівнем дослідження сучасного етапу розвитку українсько-італійських взаємин, особливо у контексті російсько-української війни,

включаючи події 24 лютого 2022 року. Тобто, ціла низка інших наукових робіт присвячених українсько-італійським відносинам описували значною мірою цей період або поверхнево, або ж недостатньо у розкритій формі. У праці використаний здебільшого новітній матеріал (2014, 2016, 2018, 2020, 2022-х років), що базується на заявах міністерства іноземних справ, дипломатів, політиків, організаторів й громадських діячів. Завдяки появі нових свідчень в досліджуваний галузі, наша робота спрямована доповнити існуючі прогалини у цьому питанні. В роботі особлива увага приділяється повномасштабному вторгненню в Україну 24 лютого 2022 року, саме тому окремий акцент у нашому дослідженні робиться зокрема на військовій сфері, сфері котра станом на сьогодні висвітлена не в достатній мірі та не завжди професійно з різних на те причин.

Наукова гіпотеза. У період з 2014 по 2024 рік українсько-італійські відносини не стали вагомим пріоритетом зовнішньої політики Італії, навіть після початку повномасштабного російського вторгнення у 2022 році. Як наслідок, за останні 10 років двосторонні відносини між досліджуваними країнами зазнали лише обмеженої трансформації та незначного зміцнення, зокрема у військово-економічній та культурній сферах. Дослідження показало, що саме демократичні цінності, яких безперечно дотримується Італія, стали одним з ключових факторів у нинішній підтримці нашої держави Італійською Республікою безпосередньо в тих же питаннях безпеки, фінансової підтримки та відстоюванні територіальної цілісності України на міжнародній арені.

Практичне значення отриманих результатів дослідження в двосторонніх відносинах між Україною та Італійською Республікою 2014-2024 рр. полягає в розумінні механізмів дипломатії та безпеки під час російсько-української війни, зокрема її активної фази починаючи з 24 лютого 2022 року. Особливо це має значення для

сучасних істориків міжнародних відносин, адже різні аспекти політики НАТО та Італії зокрема в умовах повномасштабної війни, деяких дипломатичних маневрів є надзвичайно актуальними у наш час. Також, важливе значення даної магістерської роботи полягає у можливості саме різностороннього вивчення українсько-італійських двосторонніх відносин початку ХХІ століття та використання в освітньому процесі. Крім того, викладені у дипломній роботі теоретичні положення та практичні рекомендації у свою чергу забезпечують основу для подальших досліджень взаємовідносин між Україною та Італією й можуть бути в тому числі використані при розробці заходів культурної політики досліджуваних нами країн.

Апробація результатів дослідження: Участь у засіданні наукового гуртка кафедри нової та новітньої історії з темою: “Погляд Заходу: допомога Україні та думка спеціалістів про завершення російської агресії” (Харків, 2023).

Структура роботи: Робота складається з титульної сторінки, змісту, вступу, відповідно трьох розділів поділених на підрозділи, загальних висновків, списку використаних джерел та літератури. Перший розділ поділений на 3 підрозділи, другий на 4, третій теж на 4. Обсяг основного тексту становить 112 сторінок, загальний обсяг магістерської дипломної роботи становить 128 сторінок.

1 РОЗДІЛ: ХАРАКТЕРИСТИКА ІСТОРІОГРАФІЇ, ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ ТА МЕТОДОЛОГІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Історіографічний аналіз літератури

Історіографічний аналіз літератури нашого дослідження представлений здебільшого саме україномовними працями, однак разом з ними помітну роль відіграють також іноземні праці. Надалі варто сказати, що література тим не менш відносно не так детально представлена у порівнянні з джерелами про котрі мова піде згодом саме беручи до уваги виключно двосторонній формат. Пояснюється це тим, що нами для дослідження було обрано період починаючи з 2014 відповідно по 2024 рік, тобто взято останні 10 років. Якщо з літературою до початку 2022 року ситуація дещо простіше, то вже здебільшого у часи повномасштабного вторгнення на даний момент простежуються свої вагомі проблеми, точніше ж не має такого різноманіття як вже з вищезгаданими джерелами, принаймні дана тенденція особливо гостро спостерігається у час написання нашого дослідження. Утім, на початку не дарма наголошувалось, що така ситуація спостерігається з літературою присвяченою україно-італійським відносинам у новітній період (2014 - 2024 рр.).

Специфіка нашої роботи полягає ще у тому, що ми все ж не обмежуємось протягом всього нашого дослідження лише українсько-італійськими відносинами за даний період, особливо добре це помітно у розділі роботи, який присвячений військовій сфері та фінансовій допомозі України після 24 лютого 2022 року. Тобто усім цим хочемо наголосити, що багатосторонній формат у даному випадку теж важливий, особливо гостро це помітно у даній вищезгаданій сфері. Не можливо написати якісне дослідження не шукаючи можливості інколи розширити й сам двосторонній формат, особливо тоді, коли це потрібно. Незамінною роботою у цьому плані слід вважати книгу

написаною англійською мовою 2024-го року Янне Хааланд Матларі та Робі Джонсона під назвою “НАТО і російська війна в Україні: Стратегічна інтеграція і військова взаємосумісність”¹.

Пояснімо чому. По-перше, дана книга дозволила не однобоко висвітлити розділ про військово-політичну сферу, а по-друге слід зупинитись на її актуальності для нашої праці. Вона охоплює та включає в себе майже всі можливі моменти на даний момент, а саме: Яким було НАТО 30 років тому назад, яким була його політика більшу частину часу, як він реагував на російську окупацію Криму та війну на Сході України, аналізується зокрема те, чи стали все ж події 24 лютого 2022 року часом істотних змін для альянсу та паралельно з цим розбираються кроки Китаю, тобто сама інформація висвітлюється доволі поетапно та включає в себе цілу низку певних аспектів. Детально про це нами було розписано у підрозділі присвяченому військовому співробітництву.

Якщо мова йде про повномасштабне вторгнення в Україні, то разом з тим будуть обов'язково аналізуватись кроки Китаю, як приклад згадаємо так звану необмежену дружбу між Росією та Китаєм 2022 року (дана книга допомогла детально описати про цю подію у тому ж розділі присвяченому військовій сфері). Тому важливо, що автори не виділяють окремо Росію та Китай, а навпаки, бачать між ними чіткий взаємозв'язок, окремо виділяють його наскільки це взагалі можливо у тій же як приклад російсько-українській війні. Врешті решт, дана книга допомогла сформулювати чітке розуміння того, що якщо НАТО не у достатній мірі прийме новий виклик у вигляді російсько-української війни, активно співпрацюючи з нашою державою у тій же військовій сфері, а її зокрема члени, в тому числі

¹ Janne Haaland Matlary and Rob Johnson. NATO and the Russian War in Ukraine: Strategic Integration and Military Interoperability. – C Hurst & Co Publishers.– 2024. P. 264. (дата звернення 24.04.2024)

Італійська Республіка в свою чергу навпаки ослаблять підтримку України, то уникнути ще більшого загострення між Китаєм та Тайванем буде неможливо. Адже у Китаї остаточно сформується своєрідне хибне бачення того, що досягати омріяних цілей можна за допомогою сили. Саме на цьому ми й неодноразово у нашій роботі акцентували увагу.

Серед саме італійських праць окремо згадаємо про “Вплив російсько-українського конфлікту на Італію: лещата високих цін на енергоносії, наслідки санкцій та реагування на гуманітарну кризу” 2022 року, автором якої є Тіціана Д'Аміко². Здебільшого у ній було проаналізовано роль України та Росії у світовій економіці, як саме українсько-російська війна позначилась власне на Італії та яка насправді велика ціна цієї війни для кожного у 21 сторіччі. Найбільш цінними у даному випадку для нас стали підрозділи про вплив України та Росії на світову економіку до початку подій 24 лютого 2022 року та зокрема вплив російсько-української війни саме на Італію, здебільшого мова йде про 4 та відповідно 5 сторінку. Це нам допомогло у написанні підрозділу присвяченому торгово-економічному співробітництву між Україною та Італією, коли ми розбирали вітчизняний основний експорт до Італії у 2021 році та як безпосередньо повномасштабне вторгнення позначилось на ньому.

Надалі, перш за все хочеться виділити Гамоцького Віктора Сергійовича, як автора, роботами якого ми користуємось у власних дослідженнях вже не перший рік. Зокрема мова йде про його політологічну працю під назвою «Українські інтереси у співробітництві з Італією до ювілею українсько-італійських

² D'Amico T. L'impatto del conflitto russo-ucraino in Italia: la morsa del caro energia, gli effetti delle sanzioni e la risposta alla crisi umanitaria, Roma, 2022. Inapp, WP, 90. P. 21 (дата звернення 15.09.2024)

відносин»³. Тут, нами було зокрема проаналізовано власне стан відносин між Україною та Італійською Республікою як країни-члена Європейського Союзу, що дало змогу зрозуміти наскільки активно почали розвиватися двосторонні відносини між країнами та вже на основі тієї ж більш нової інформації зрозуміти, який все ж таки вплив ті чи інші рішення мали в подальшому, завдяки чому нам вдалося коротко розповісти те, як саме ці відносини розвивались з часу набуття незалежності та наскільки змінились до початку російсько-української війни. Передусім дізнались, що Італія нас підтримувала з самого початку розвитку, як приклад в 1995 році, коли нас прийняли до Ради Європи (саме італійська делегація підтримала наш вступ), завдяки даній інформації у підрозділі присвяченому військовому співробітництву та економічній допомозі України під час повномасштабного вторгнення вдалося провести певну аналогію вже з Мелоні у так званому “спротиві Орбану” на суму 50 мільярдів, підтвердивши тезу, що Італійська Республіка завжди була та залишається нашим вірним союзником.

Монографія 2010-го року під назвою “Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки”, авторами якої є Качинський Анатолій Броніславович та Горбулін Володимир Павлович й у якій досліджуються сучасні тенденції та не в останню чергу проблеми стратегічного планування у сфері національної безпеки допомогли у нашій роботі перш за все усвідомити те, наскільки інколи важливим є стратегічне планування та національна безпека для кожної з країн та на чому це як правило ґрунтується.

Здебільшого перший розділ даної монографії, котрий розпочинається з 19 сторінки та закінчується на 56 сторінці

³ Гамоцький В. С. Українські інтереси у співробітництві з Італією (до ювілею українсько-італійських відносин) / В.С. Гамоцький //Науковий вісник. С. 263 (дата звернення 24.04.2024)

відповідно, був для нас найбільш цінним саме у тому плані, що ми зуміли скласти повне уявлення того, що таке справжні національні цінності у сучасному світі, чим насправді вони так важливі у прийнятті як приклад того чи іншого рішення, навіть на тому ж стратегічному рівні та зокрема чим саме країни тут як правило керуються в першу чергу та наприкінці власне дійшли до того, що саме вони (тобто вищезгадані національні цінності) – є основою просування держави обраним стратегічним курсом. Італія й Україна не стали у певному сенсі виключенням з цих правил і ця монографія цілком допомогла зрозуміти, чим як правило зазвичай керувались та керуються досліджувані нами країни у тому чи іншому плані. Завдяки вищезгаданій монографії ми зуміли остаточно сформулювати нашу наукову гіпотезу дослідження та зокрема написати третій підрозділ третього розділу присвячений військовому співробітництву між Україною та Італією.

Також важливе значення у даній роботі, зокрема у другому підрозділі третього розділу, присвяченому торгово-економічній співпраці, мали щорічні аналітичні дослідження зовнішньої політики України від “Української призми”, котрі виходять на світ починаючи з 2015 року⁴.

Всі 8 на цей момент існуючих нині досліджень відіграли ключову роль у нашій науковій праці. Адже дані комплексних досліджень демонстрували головне — саму тенденцію. Який рух на стратегічному рівні обрала Україна, у який рік вони посилились, яка загалом була динаміка починаючи з 2015 року (першочергово мається на увазі, яка була ситуація після одного з перших серйозних потрясінь — російсько-української війни 2014 року), які власне чинники її

⁴ Українська призма: зовнішня політика. Збірники за різні роки (починаючи з 2015 по 2022 рр.). URL: <https://prismua.org/scorecards2022/> (дата звернення 24.04.2024)

гальмували та як наприклад те ж повномасштабне вторгнення 2022 року безпосередньо на це вплинуло тощо. Особливо це добре ми змогли простежити в наразі останньому аналітичному дослідженні зовнішньої політики за 2023 рік⁵.

Кажучи ж загалом, без цього зокрема не можливо було б повною мірою сформулювати власні подальші прогнози з певних тем дослідження, написати з певного роду аргументацією підрозділ з приводу торгово-економічних відносин та зокрема підбити загальні висновки саме не маючи перш за все детального розуміння переважно про всі існуючі ключові аспекти зовнішньої політики України починаючи з самого початку російсько-української війни (саме даний аспект був чудово розкритий у вищезгаданих дослідженнях) та її впливу на двосторонні відносини між Україною та Італійською Республікою.

Отже, цілком можна констатувати у даному випадку те, що значимість даних досліджень для нашої роботи неможливо переоцінити, особливо якщо мова йде про українсько-італійські відносини саме у період з 2014 по 2024 рік.

Окремо слід сказати й про дисертацію Глібової Світлани Олександрівни на тему: “Зовнішня культурна політика Італійської Республіки”⁶, котра значною мірою допомогла нам у написанні вже другого розділу присвяченому безпосередньо культурним відносинам між Україною та Італією. Дана праця зокрема допомогла визначити стратегічні пріоритети та напрями зовнішньої культурної політики

⁵ Українська призма: Зовнішня політика 2023. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. ТОВ «Вістка» — Київ, 2024. — 336 с. (дата звернення 25.04.2024)

⁶ Глібова С. О. Зовнішня культурна політика Італійської Республіки. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.04 – Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, МОН України. – Київ, 2017. С. 265 (дата звернення 24.04.2024)

Італійської Республіки та порівняти їх з українськими реаліями у даній сфері. Дізнатись те, які чинники на це впливали та чому як приклад основні вектори зовнішньої політики залишались незмінними протягом багатьох років та які саме зміни у світі сприяли глобальному переосмисленню цього. Кажучи дещо інакше. Дана дисертація була корисною по причині того, що в свою чергу розкрила майже всі можливі аспекти зовнішньої культурної політики Італійської Республіки, зокрема мова йде про висвітлення феномену «італійського стилю життя» та концепту «солодкого життя»; пропагування відомого на увесь світ бренду «зроблено в Італії», зокрема мова йде про підрозділ дисертації “Інноваційні інструменти зовнішньої культурної політики Італії” на 151 сторінці.

Надалі, вже відштовхуючись від зокрема даної інформації вдалося сформулювати й певний план дій, завдяки якому ми можемо дати новий поштовх у розвитку двосторонніх культурних відносин, тобто мова йде безпосередньо про третій підрозділ присвячений культурному співробітництву між досліджуваними країнами. Адже, чим краще ти розумієш всю специфіку, знаєш багаторічну історію зовнішньої культурної політики однієї з досліджуваних країн, тим власне простіше цим якомога ефективніше користуватись у подальшому.

1.2 Аналіз джерел

Джерело – окрема увага була приділена здебільшого офіційним джерелам. Офіційні сайти посольств України в Італії⁷ та Італії в

⁷ Посольство України в Італії. Офіційний сайт. URL: <https://italy.mfa.gov.ua/> (дата звернення 25.04.2024)

Україні⁸ дозволяли якісно доповнювати наші розділи, котрі стосувались військово-економічної співпраці. Окрім цього, сайти посольств дозволили залучити у дане дослідження договірно-правову базу, котру ми від початку до кінця повністю розібрали у нашому з вами дослідженні та підбили розлогий висновок з даного приводу у першому підрозділі розділу присвяченому торгово-економічному та відповідно військовому співробітництву.

У нашій роботі ми не можемо не згадати про офіційний сайт Forbes відразу з декількох об'єктивних причин. Дане джерело у нашому дослідженні допомогло здебільшого у написанні підрозділу присвяченому торгово-економічним відносинам, зокрема мова йде про основні товари нашого експорту до початку війни, мається на увазі сільськогосподарська продукція та відповідно металопродукція. Автором було з'ясовано, як саме на них війна вплинула, що загалом з нашим експортом відбувалося у часи війни, як приклад чому експорт металу різко впав (за 2023 рік у 3 рази, що доволі критично, розібравшись у першочергових причинах даної події) та те, чому як приклад зерновий коридор не виправдав сподівань і відповідно, які альтернативи у такому випадку є в українських аграріїв, тобто які є існуючі прийнятні шляхи вирішення даних питань та відповідно подальші перспективи⁹. Без даного джерела ми б не мали змоги досить детально дослідити цю тему наприкінці підрозділу присвяченому торгово-економічним відносинам та скласти здебільшого увесь пазл важливих подій.

⁸ Посольство Італії в Україні. Офіційний сайт. URL: <https://ambkiev.esteri.it/uk/chi-siamo/gli-uffici/> (дата звернення 25.04.2024)

⁹ Любов Петрушко. Життя без «зернового коридору». Росія відмовилась продовжувати багатостраждальну зернову угоду. Які альтернативи мають українські аграрії. Forbes. 17.07.2023. URL: <https://forbes.ua/money/zhittya-bez-zernovogo-koridoru-rosiya-vidmovilas-prodovzhuvati-ugodu-17072023-14851> (дата звернення 25.09.2024)

Важливою дискусійною запискою для магістерської роботи по праву вважається “Аудит зовнішньої політики: Україна-Італія” 2016-го року, авторкою якої є Катерина Зарембо. Для нашого підрозділу проблеми та перспективи розвитку у сфері культури мали вагоме значення 27 та 28 сторінки дослідження, адже нам вдалося зрозуміти здебільшого те, яку ж насправді відігравала та відіграє українська громада в Італії роль. Чи були вони активними суспільно-політичними гравцями, так би мовити «послами» української політики та відповідно культури для італійського суспільства. Надалі, вже відштовхуючись від даної інформації ми зокрема змогли більш детально сформулювати наявні проблеми та які ж власне прослідковуються перспективи подальшого розвитку у сфері культури виходячи з отриманих свідчень.

У якості офіційних джерел в нашій дипломній роботі була використана інформація, серед якої слід виділити аналітичні записки, аналітика, ті чи інші повідомлення, статистичні дані з офіційних сайтів Укрдержстату, міністерств, зокрема Міністерства культури та стратегічних комунікацій України, офіційної торгово-промислової палати України, офіційний сайт Мінфіну та Istat.

Офіційний сайт Укрдержстату¹⁰ зокрема допоміг нам по пунктам розібрати торгово-економічне співробітництво, тобто у тих моментах, де здебільшого робився акцент безпосередньо на цифрах (нас переважно цікавила з даного сайту інформація про статистичні дані по експорту, імпорту, відповідно товарообігу в цілому). Інколи заповнювати прогалини з цього приводу допомагали сайти офіційних посольств, зокрема йдеться про розділ на сайті присвячений торгово-економічному співробітництву у 2014-2024 рр. та перспективах

¹⁰ Офіційний сайт Укрдержстату. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 26.04.2024)

розвитку, адже там окрім іншого можна було отримати окремо достатньо важливу інформацію про основні показники двосторонньої торгівлі між досліджуваними нами країнами.

Завдяки матеріалу на сайті торгово-промислової палати України¹¹ вдалося дослідити конфедерацію італійської промисловості «Confindustria», зокрема який саме вона мала вплив на розвиток двосторонніх торгово-економічних відносин, починаючи з 2018 року, відповідно відкриваючи нові можливості для поглиблення співпраці та як незважаючи на активну фазу війни було відкрито представництво конфедерації італійської промисловості у Києві в 2023 році та яку саме роль у цій значимій події відіграла ТПП України. Слід зазначити, що окрім Італійської Республіки існує лише 2 офіси у світі — Києві та Брюсселі, що лише додатково засвідчує той факт, що Італійська Республіка по-справжньому зацікавлена у роботі з Україною та бачить у ній свого надійного партнера¹².

До того ж, власне із проведених конференцій, котрі задокументовані на сайті, вдалося дізнатися як же насправді реагувала Україна та Італія з іншими країнами світу на такий вагомий виклик, як пандемію COVID-19. Тобто, були розглянуті економічні прогнози, програми та заходи, які були спрямовані передусім на подальше відновлення та зростання. Окрім цього, річ стосувалася й можливих загроз для ринків й навіть перегляду торговельних режимів, визначивши вплив цих заходів на можливості доступу українських суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності до ринку країни.

¹¹ Офіційний сайт торгово-промислової палати України. URL: <https://uccr.org.ua/> (дата звернення 26.04.2024)

¹² Торгово-промислова палата України. Confindustria відкрила представництво у Києві. 13.01.2023. URL: <https://uccr.org.ua/press-center/uccr-news/konfederatsiia-italiiskoyi-promislovosti-confindustria-vidkrila-predstavnistvo-u-kiievi> (дата звернення 07.09.2024)

У свою чергу офіційний сайт Міністерства культури та стратегічних комунікацій України¹³ дозволив нам доволі комплексно розкрити культурні відносини, точніше їх здебільшого специфіку в умовах повномасштабного вторгнення. Передусім мається на увазі те, як Італія здатна допомогти у захисті культурної спадщини та які безпосередньо кроки для цього вживаються тут і зараз на прикладі тієї ж Одеси, а саме її культурної спадщини¹⁴.

Разом з тим, вищезгаданий офіційний сайт Міністерства культури та стратегічних комунікацій України у підрозділі присвяченому культурним проблемам та перспективам подальшого розвитку допоміг встановити, яку саме роль відіграла Італійська Республіка у тому, щоб історичний центр Одеси включили у список Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, що й було розписано у нашому підрозділі присвяченому наявним проблемам та перспективам подальшого розвитку між Україною та Італією у сфері культури.

Щодо ж офіційного сайту Мінфіну¹⁵ та Істату¹⁶, то у підрозділі присвяченому торгово-економічним відносинам з 2014 по 2024 рік, у якому нами зокрема аналізувались й наслідки пандемії коронавірусу, то вони нам в свою чергу допомогли з'ясувати дуже незвичну ситуацію. Тобто, нами було вирішено піти дещо далі аналізуючи 2020-й рік та порівняти рекордну смертність в Італії спричинену пандемією у даному році (один з найгірших показників для досліджуваної країни за багато років до речі) з нашою власною

¹³ Міністерство культури та стратегічних комунікацій України. Офіційний сайт. URL: <https://mcip.gov.ua/> (дата звернення 26.04.2024)

¹⁴ Міністерство культури та інформаційної політики України. Офіційний сайт. Італійський бізнес та культурні інституції візьмуть участь у відновленні культурної спадщини Одеси. 02.10.2023 URL: <https://mcip.gov.ua/news/italijskyj-biznes-ta-kulturni-institucziyi-vizmut-uchast-u-vidnovlenni-kulturnoyi-spadshhyny-odesy/> (дата звернення 27.04.2024)

¹⁵ Офіційний сайт Мінфіну. URL: <https://minfin.com.ua/> (дата звернення 27.04.2024)

¹⁶ Sito ufficiale Istat. URL: <https://www.istat.it/en/> (дата звернення 27.04.2024)

смертністю. На жаль нами було з'ясовано, що особливої різниці у найгірший рік для Італії та доволі звичний рік для нас майже ніяк не відрізняються (у 2019 році для нас, ще до пандемії ситуація була відносно такою ж. Тобто коронавірус в 2020 році особливо не вплинув на цей показник). На жаль, проблема з тим, що у нас з кожним роком помирає величезна кількість людей це здебільшого сприймається як звичайна ситуація. В найближчий час (зокрема по причині війни) ця тенденція так і не зміниться в кращу для нас сторону, як би того власне кажучи нам не хотілося.

Одним з наших дослідницьких завдань було дослідити допомогу (гуманітарну, економічну та відповідно військову) інших країн під час повномасштабного вторгнення та зокрема окремо по пунктах порівняти її з італійською. Вагому ж у цьому роль зіграв Кільський інститут світової економіки, а саме мова безпосередньо йде про трекер підтримки України¹⁷.

Кажучи ж окремо, то це власне інформативна таблиця, котра містить в собі інформацію з приводу того, хто скільки передав коштів Україні під час повномасштабного вторгнення, охоплюючи 41 країну. Переважно це країни-члени ЄС, члени G7. Окремо виділена військова, економічна та відповідно гуманітарна допомога. Перевага даного джерела здебільшого у тому, що інформація постійно оновлюється та включає в себе лише підтвердженні офіційні дані. У нашому підрозділі присвяченому військовому співробітництву вдалося сформулювати змістовний висновок не в останню чергу завдяки даному інституту світової економіки. Для цього нам було важливо не лише в усіх можливих деталях дізнатись про те, яка країна скільки

¹⁷ Kiel Institute: Ukraine Support Tracker. Team: Pietro Bompreszi, Ivan Kharitonov, and Christoph Trebesch. 25.04.2024 URL: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/?cookieLevel=not-set> (дата звернення 27.04.2024)

надала допомоги у доларах США, але й що важливо скільки конкретно це у відсотках від власного ВВП конкретно взятої країни (що важливо, дане джерело це враховує та навіть окремо акцентує на цьому увагу). Адже можливості в усіх різні, тому не доречно зовсім не враховувати даний фактор, особливо порівнюючи підтримку умовної Естонії з Італійською Республікою, лише беручи до уваги загальну суму асигнувань. Це був би категорично невірний підхід з нашого боку.

Отже, підбиваючи невеличкий загальний підсумок стосовно джерел, цілком можна стверджувати те, що в порівнянні з літературою вони відіграють більш важливе значення. Перш за все наше дослідження складається з вагомої частини посилань саме на різні джерела. Пояснити ж це можна доволі просто, адже особливу увагу в наших розділах здебільшого було прикуто до останніх років, а саме мова йде про період з 2014-го по 2024 рік. Передусім з метою вловити саму тенденцію, яка вимальовувалися аби згодом зробити більш точний загальний прогноз українсько-італійських відносин, принаймні спробувати це зробити.

Окрім іншого – повномасштабна війна. Це той важливий фактор, котрий безсумнівно й надалі вносить свої корективи у подальше майбутнє не тільки у розвиток двосторонніх відносин, але й на долю України та світу в цілому. Не слід забувати, що все досить серйозно взаємопов'язано. Від нашої війни зокрема залежить доля Тайваню. Якщо цивілізований світ буде не достатньо рішучим у цьому питанні до самої фінальної фази нашої війни, то це відповідно не стане тим стримуючим фактором для Китаю по відношенню до вищезгаданого Тайваню (і це лише один з прикладів), що в подальшому у комплексі призведе до більш масштабних трагічних наслідків.

Підсумовуючи, наразі можна констатувати, що ми не зустріли тієї літератури, котра б була б присвячена безпосередньо українсько-італійським відносинам та все ж враховувала у повній мірі все це у контексті російсько-української війни, особливо здебільшого після початку нової сторінки нашої історії — повномасштабного вторгнення. Тому, у тому числі, ми відштовхувались від думок та особливо сміливих подальших прогнозів будь-якого з авторів вкрай прискіпливо, особливо тих, які були зроблені до початку подій 24 лютого 2022 року, правильніше сказати, котрі були висловлені у відносно нормальних умовах. Тому, спасіння, якщо так можна звичайно висловитися, інколи треба знаходити саме в офіційних джерелах (актуальна інформація та певні думки з приводу актуальних подій там як правило з'являються та висвітлюються з різних сторін швидше всього). Остаточно ж підсумовуючи все вищесказане, можна дійти до висновку, що огляд джерел засвідчує наявність достатньої бази для змістовного розкриття досліджуваної нами теми.

1.3. Методологія та методи дослідження

Методологія та методи дослідження: Методологічною основою даної магістерської роботи є принципи об'єктивності історизму та багатофакторності, котрі дозволили розглянути ключові етапи змін у двосторонніх українсько-італійських відносинах у контексті російсько-української війни.

Принцип багатофакторності дозволив взяти до уваги деякі ключові у нашому випадку фактори, котрі безпосередньо вплинули на дослідження українсько-італійських відносин з 2014 по 2024 рр.

Принцип історизму у свою чергу дозволив продемонструвати сам контекст політики між досліджуваними країнами, зокрема у військовій, торгово-економічній, культурній сферах.

Також можна у нашому випадку згадати у свою чергу й про неореалістичний та реалістичний підхід. Неореалістичний підхід допоміг проаналізувати відносини між Україною та Італією у широких рамках геополітичної системи, зокрема це стосується підрозділу присвяченому військовому співробітництву та фінансовій допомозі після початку повномасштабного вторгнення. При цьому, слід зазначити, зосереджуючись на міжнародному значенні відносин, а не на самих відносинах між двома державами. Реалістичний ж підхід допоміг зосередитись саме на окремих аспектах двосторонніх відносин двох держав між собою.

Відповідно до поставлених завдань в основу нашого дослідження покладено систему загальнонаукових, економіко-статистичних та політологічних методів дослідження.

При вивченні статистики, обсягу допомоги Італії у розділі присвяченому торгово-економічному та військовому співробітництву було застосовано статистичний метод дослідження. Тобто, головною метою для нас стало оцінити економічні обміни, включаючи обсяги торгівлі безпосередньо інвестиційні потоки, та їх кореляцію з останніми подіями, зокрема війною на Сході, окупацією Криму у 2014 році та відповідно повномасштабним вторгненням 24 лютого 2022 року. Нами збирались та аналізувались кількісні дані з офіційних сайтів, зокрема національних статистичних агенств України та Італії, світового банку власне щодо обсягів торгівлі, інвестицій, загальних економічних показників між Італійською Республікою та Україною у досліджуваний період.

Системно-функціональний метод дозволив визначити структурні елементи загальнодержавної політики Італії та разом з тим України та виділити культурний фактор як насамперед важливий інструмент

стратегії двох держав та в тому числі зокрема дозволив здебільшого виділити основні напрями реалізації зовнішньої культурної політики України та Італійської Республіки у третьому підрозділі розділу присвяченому культурним відносинам. Емпірико-аналітичний метод дав змогу на основі аналізу практичних кроків проаналізувати особливості здійснення зовнішньої культурної політики України на двосторонньому рівні та в тому числі це дало змогу доволі критично підійти до більш загальних речей, як приклад: визначення ролі України та її загального положення у світі. Синхронний метод зосереджується на розгляді різних аспектів, економічної, військової ситуації в даний період. При роботі з широким колом офіційних державних структур та сайтів, виступів, нормативно-правових актів з метою проаналізувати політичний дискурс та дипломатичні взаємовідносини між досліджуваними країнами протягом 2014-2024 рр., було зокрема використано метод контент-аналізу, що разом з критичним осмисленням тексту дало змогу забезпечити певну об'єктивність аналізу та власне логічність результатів дослідження.

Порівняльний метод зокрема дозволив порівняти різні аспекти двосторонніх відносин між Україною та відповідно Італійською Республікою. Нашою ключовою метою було власне виявити спільні закономірності, певні унікальні особливості у двосторонніх відносинах, особливо це стосувалось розділу присвяченому культурним відносинам. Досягти мети допоміг аналіз чинних договорів, угод, офіційних заяв України та Італійської Республіки відповідно.

Вищезгадані нами методи у комплексі дозволили сформулювати відповіді на поставлені дослідницькі завдання та розкрити основні положення магістерської роботи.

2 РОЗДІЛ: ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНЕ ТА ВІЙСЬКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

2.1. Аналіз договірно-правової бази

У нашому першому підрозділі другого розділу ми проаналізуємо договірно-правову базу, беручи здебільшого за основу офіційні сайти посольств досліджуваних нами країн, адже саме там є розділ під назвою співробітництво, де окремо представлена чинна договірно-правова база між Україною та Італією.

Загалом ж за весь час сучасних українсько-італійських відносин було підписано близько 40 міжнародних угод у різних сферах співробітництва¹⁸.

Серед них 3 протоколи (від встановлення дипломатичних відносин між країнами у 1992 році, закінчуючи протоколом між міністерствами оборони двох держав у 1993 році); 17 угод (починаючи з угоди про збереження пам'яток, підписану у 1993 році і закінчуючи угодою, котра була підписана з 2021 року та почала діяти з 2022 року, а саме мова йде про обмін посвідчень водія між державами Україна та Італія); 2 договори; 8 меморандумів (особливої ролі в подальшому вони все ж не відіграли, тому й не будемо особливо на них зупинятись в нашому аналізі), 2 конвенції й лише одна спільна заява з питань торгово-економічних відносин між урядами обох країн, котра була підписана 15 квітня 1992 року¹⁹.

Утім, варто зазначити, що договірно-правова база на сайті посольства Італії в Україні, що й відповідно на сайті посольства України в Італії ведеться здебільшого не належним чином. Так ми

¹⁸ Договірно-правова база між Україною і Італійською Республікою. Перелік чинних угод. Посольство України в Італії. URL: <https://italy.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/176-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-italijeju> (дата звернення 24.07.2024)

¹⁹ Там само.

можемо стверджувати по тій причині, що як приклад на офіційному сайті посольства України в Італії останній документ, котрий там можна знайти датований ще серединою 2017-го року²⁰.

Точніше ж мова йде про меморандум взаєморозуміння між Палатою депутатів і Верховною Радою, який було безпосередньо підписано 5 червня 2017 року²¹.

Але справа у тому, що після 2017-го року було насправді підписано більш ніж достатньо різноманітних угод та договорів, зокрема останньою з таких є саме угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Італією, яка була підписана 24 лютого 2024 року (наприкінці підрозділу ми цю угоду детально проаналізуємо)²².

На офіційному ж сайті посольства про це у договірно-правовій базі зовсім не має жодної згадки, як й про інші міжнародні документи, котрі були підписані пізніше 5 червня 2017-го року та це в свою чергу є проблемою, адже для тих хто не зовсім добре обізнаний у цій темі, може цілком скластись враження, що після 2017-го року співпраця між Україною та Італією було поставлена на паузу, що зовсім не відображає дійсність. Було б правильним рішенням особисто на нашу думку оновити до актуального стану договірно-правову базу таким чином, як це було зроблено наприклад на сайті посольства України в Польщі, де постійно оновлюється договірно-правова база. Наголошуємо, за 2022 рік на даному сайті представленні всі чинні

²⁰ Там само.

²¹ Офіційна сторінка в Facebook Андрія Парубія. Підписання меморандуму від 5 червня 2017 року між Україною та Італією. URL: <http://surl.li/gzg zg> (дата звернення 24.07.2024)

²² Офіційне інтернет-представництво Президента України. Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Італією. 24.02.2024. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-89245> (дата звернення 25.08.2024)

міжнародні документи, які були підписані між Україною та Польщею²³.

З вступною частиною ми закінчили, перейдемо безпосередньо до короткого аналізу важливих для нас у даному розділі міжнародних документів (торгово-економічних, деяких політичних та у військовій сфері), котрі були підписані між Україною та відповідно Італією починаючи з часів набуття незалежності нашої держави.

Першочергово до таких слід віднести саме протокол про встановлення дипломатичних відносин, котрий було підписано 29 січня 1992 року²⁴. Важливим для нас він є саме тому, що саме з цього протоколу все і розпочалось, розпочались власне кажучи наші спільні взаємовідносини в цілому з цією європейською державою, тому не сказати про це було б абсолютно не вірним рішенням з нашого боку.

Надалі, згадаємо й спільну заяву з питань торгово-економічних відносин між урядами обох країн, котра була безпосередньо підписана дещо згодом після встановлення дипломатичних відносин, а саме 15 квітня 1992 року²⁵. Цю заяву слід вважати важливою з тієї причини, що вона окремо підтвердила те, що торгово-економічні відносини між країнами з цього моменту будуть активно й різнобічно розвиватись у подальшому. Під різнобічно мається на увазі те, що Італійська Республіка цілком відкрита для допомоги в проведенні економічних реформ в нашій країні, допомагаючи з тим без чого неможливий

²³ Договірні-правова база між Україною та Польщею. Посольство України в Польщі. Перелік чинних міжнародних договорів. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/233-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju> (дата звернення 24.07.2024)

²⁴ Верховна Рада України. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Італією. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380_024#Text (дата звернення 24.07.2024)

²⁵ Спільна заява з приводу торгово-економічних відносин між Україною та Італійською Республікою. 15.04.1992. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380_025#Text (дата звернення 24.07.2024)

розвиток будь-якої країни, передусім в цілому інтегруватись як можна успішніше в світову економіку (для нашої молодшої країни це було вкрай важливо). Й насправді, ця заява не була ні про що. Нам усіляко допомагали з проведенням економічних реформ, в тому числі фінансово і в цілому краще інтегруватись у загальну світову економіку. Втім, були й не дуже гарні приклади. Саме 7 років тому, буцімто Італійська Республіка погодилась допомогти в реалізації на території України фінансових реформ, передусім у створенні в нашій державі служби, яка буде займатись саме фінансовими розслідуваннями²⁶. Така служба, на думку автора дослідження, була б особливо актуальною для нашої держави в першу чергу. Однак згодом ситуація почала змінюватись. Через рік, а саме в 2018 році вже було вказано те, що нам все ж допоможуть у створенні такої служби інші наші міжнародні партнери, втім й на цей раз нічого з цього путнього не вийшло²⁷. В останню чергу в провалі слід звинувачувати не Італію, як нам здається, тут проблема не в останню чергу полягає у нас, адже й згодом вже за допомоги США нічого не вийшло ні в 2018, ні в 2019, ні в 2020 відповідно.

У власне військовому співробітництві між досліджуваними країнами у цей період підписано 30 березня 1993 року угоду між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Італійської Республіки, котра передбачала збереження могил та повернення на батьківщину останків загиблих в роки другої світової війни італійських воїнів, військовослужбовців і громадян України (діє з

²⁶ Міністерство фінансів України. Facebook. Допомога Італії Україні в проведенні майбутніх реформ. 25.07.2017. URL: <https://www.facebook.com/minfin.gov.ua/posts/pfbid0353jUuegiH7qP8ZhmLkyinfWKhQbMlwFHaJ9tjvmB88qJgse2KtRer76Ys6UaA7HMI> (дата звернення 25.07.2024)

²⁷ Економічна правда. Навіщо Україні Служба фінансових розслідувань. 20.05.2020. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/05/20/662826/> (дата звернення 25.07.2024)

30.03.1993)²⁸. Зокрема дана угода відіграла серйозне значення в поверненні тіл на батьківщину та збереженні й відповідно належному догляді за місцями поховання загиблих у роки другої світової громадян України та Італії на територіях обох держав. Тобто даною угодою дві країни брали на себе зобов'язання дбати за збереженням пам'яті про загиблих громадян обох країн та активно співпрацювати навколо даного питання, питання котре насамперед має величезне символічне значення.

Далі ж ми візьмемо до уваги саме торгово-економічну угоду, згідно якої 15 листопада 1993 нам надали кредит на суму в 150 мільярдів італійських лір. Так зване відкриття кредитно-експортної лінії, що в подальшому відіграло важливу роль у підтримці малого та середнього бізнесу в обох країнах. Про все розповімо у подробицях та з одним доволі яскравим прикладом, причому відносно нещодавнім²⁹.

Насправді це дуже важлива сума по одній з причин. Уявімо, ми молода амбіційна країна зі своїми власними проблемами і нам постійно не вистачає фінансів на амбітні, інколи дуже амбітні завдання. Тут справа не в тому, чи це велика сума в перерахунку на умовно кажучи євро, чи ні, а все ж дещо в іншому. Було б це умовно кажучи 15 мільярдів італійських лір, то це б також безумовно було б для нас важливою сумою. Цю угоду за важливістю цілком можна порівняти з відносно нещодавньою угодою, згідно якої нам надали

²⁸ Верховна Рада України. Угода між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Італійської Республіки про збереження могил та повернення на батьківщину останків загиблих в роки другої світової війни італійських воїнів, військовослужбовців і громадян України. 30.03.1993. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380_035#Text (дата звернення 25.07.2024)

²⁹ Верховна Рада України. Угода про відкриття експортно-кредитної лінії на суму в 150 мільярдів італійських лір. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380_037#Text (дата звернення 25.07.2024)

кредит в 200 мільйонів євро, причому без нарахування додаткових відсотків 5 серпня 2022 року (вже під час повномасштабного вторгнення РФ на територію України)³⁰. Що в 1993 році це стало важливим рішенням, що й відповідно в 2022 році. Зовсім різні проблеми, котрі можна було вирішити зокрема ось таким подібним чином, як кредитування.

У 1995 році було підписано угоду згідно якої уряди обох країн домовились про те, що вони будуть разом сприяти захисту тих чи інших інвестицій³¹. Цей договір важливий по причині, що захист, точніше безпосередньо взаємний захист інвестицій це значний крок для поліпшення економічного співробітництва. Без захисту інвестицій неможливо говорити про процвітання таких відносин. Не можна їх робити, не будучи впевненим в тому, що вони будуть надійно захищені.

У червні 2001 року (ратифіковано 10 січня 2002) безпосередньо вже у сфері безпеки було підписано угоду між Урядами двох держав з приводу взаємної охорони секретної інформації. Зокрема, у 3 статті були прописані заходи з приводу вищезгаданої охорони секретної інформації, як приклад ніхто не має права змінювати гриф секретності, якщо не досягнуто згоди обох сторін та відповідно не надавати третій стороні доступ до неї³².

³⁰ Міністерство фінансів України. Договір про отримання 200 мільйонів євро пільгового кредиту від Італії. 05.07.2022.URL: https://mof.gov.ua/uk/news/sergii_marchenko_signed_a_eur_200 mln_loan_agreement_with_the_italian_republic-3553 (дата звернення 25.07.2024)

³¹ Угода між Урядом України та Урядом Італійської Республіки про сприяння та взаємний захист інвестицій. Верховна Рада України.URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380_581#Text (дата звернення 25.07.2024)

³² Верховна Рада України. Угода між Урядом України та Урядом Італійської Республіки про взаємну охорону секретної інформації. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380_021#Text (дата звернення 25.07.2024)

Важливе рішення по тій причині, що надійна взаємна охорона секретної інформації у подальшому сприяла поглибленню двосторонніх відносин, зокрема це виглядає надзвичайно актуальним рішенням у часи повномасштабного вторгнення, коли ворог цим цілком міг би скористатись у своїх власних цілях.

Варто відзначити так звану конвенцію між урядами Італійської Республіки й України про уникнення подвійного оподаткування доходів і капіталу та попередження податкових ухилень, котра набрала чинності 25 лютого 2003 року, тобто рівно через 6 років після її підписання (дану конвенцію ми відповідно відносимо до торгово-економічних відносин).

До інших важливих двосторонніх торгово-економічних відносин варто віднести угоду про реструктуризацію боргу України, котра вступила в дію в день її підписання, а саме 27 червня 2002 року³³. Якщо доволі стисло, то цією угодою Італійська Республіка пішла на зустріч нашій країні та змінила умови, згідно якими має бути в кінцевому результаті виплачений кредит й в кращу для нас сторону, що можна вважати позитивним вагомим рішенням на той час.

Вже у 2007 році, а саме 24 липня було підписано важливу угоду між Кабінетом Міністрів України та Урядом Італійської Республіки про військово-технічне співробітництво (угода набрала чинності 28.10.2008, тобто більш ніж через рік після підписання), безпосередньою метою якої стало підвищення ефективності співробітництва у даній сфері³⁴. На нашу безпосередню думку

³³ Державна підтримка українського експорту. Посилання на договірно-правову базу та угоду, котра пов'язана з реструктуризацією боргу. URL: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/ugodi_z_ukrain/?country=ita (дата звернення 26.07.2024)

³⁴ Верховна Рада України. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Італійської Республіки про військово-технічне співробітництво. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380_042#Text (дата звернення 26.07.2024)

відіграла важливе значення у зміцненні обороноздатності обох держав та зокрема підняло взаємний інтерес у вищезгаданій військовій сфері.

Надалі, перейдемо до торгово-економічної угоди між нашим Кабінетом Міністрів та Урядом Італійської Республіки про торговельне судноплавство, котра вступила в дію 20 грудня 2013 року³⁵. Цей договір в цілому мав зіграти свою роль в подальшому розвитку двосторонніх торгово-економічних відносин й зокрема у галузі торговельного судноплавства. Тобто, по ідеї, будь-яке судно (звичайно окрім військового) отримувало так би мовити певну свободу і не одна з країн (мається на увазі Україна чи Італія) не могла завадити вільному перевезенню вантажів. Простіше кажучи судноплавство мало бути безпечним, а моряки відповідно захищеними.

Так, у певному сенсі згодні, в цілому у подальшому вона дещо зіграла свою роль в зміцненні торгових взаємовідносин, проте не так як того б хотілось. Така особиста думка автора, котру він спробує довести. Як приклад, стосовно товарообігу, чи вплинула вона на нього з позитивної точки зору, то тут відразу є свої нюанси. Якщо ми беремо до уваги часи повномасштабного вторгнення, то дана угода дещо втратила свою першочергову актуальність. Адже умовно кажучи італійське судно не зможе прибути в український порт так вільно, як це було колись та й в принципі просто безперешкодно прибути в умовну Одесу. Принаймні наразі це виглядає досить нереалістичним сценарієм. Сподіваємось, що в осяжному майбутньому все зміниться у кращу сторону.

³⁵ Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Італійської Республіки про торговельне судноплавство». 05.11.2013. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380_044#Text (дата звернення 26.07.2024)

Наразі останньою чинною угодою на момент написання дослідження є саме військова угода у сфері безпеки між Україною та Італією, котра була підписана 24 лютого 2024 року³⁶.

До речі, саме ця дата є верхньою межею нашого дослідження саме по причині підписання цієї важливої у нашій співпраці угоди. Дана угода стала додатковим свідченням того, що Італійська Республіка підтримує Україну у часи повномасштабного вторгнення та цілковито на її стороні, адже у ній зокрема передбачено довгострокову військову та фінансову підтримку нашої держави до 2034 року, тобто на 10 років. Таким чином, безпосередня важливість угоди полягає у тому, що вона закладає міцну основу для тривалого безпекового партнерства між Україною та відповідно Італійською Республікою.

Отже, проаналізувавши договірно-правову базу між Україною і Італійською Республікою, можна констатувати, що нам без сумнівів є ще куди рухатись й розвиватись, адже така кількість чинних міжнародних документів не є рекордною від слова зовсім. Ба більше, порівнюючи з тією ж Польщею, починаючи з 1992 року нараховується понад 150 чинних міжнародних договірно-правових документів, причому істотна їх кількість була підписана саме починаючи з 2022 року³⁷.

У нас ситуація дещо на жаль відрізняється, однак ми переконані, що з часом ситуація дещо вирівняється та в найближчому

³⁶ Офіційне інтернет-представництво Президента України. Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Італією. 24.02.2024. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-89245> (дата звернення 25.08.2024)

³⁷ Договірно-правова база між Україною та Польщею. Перелік чинних міжнародних договорів за 2022 рік (опубліковано на сайті 20.07.2012). URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/233-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju> (дата звернення 26.07.2024)

майбутньому буде підписано куди більше важливих договірно-правових документів.

2.2. Двосторонні торгово-економічні відносини з 2014 по 2024 рік та перспективи розвитку в контексті російсько-української війни

Торгово-економічна співпраця між Україною та Італією посідає важливе місце у двосторонньому форматі. На початку лютого 2022 року вважалася одним з флагманом українсько-італійської взаємодії в принципі, будучи нашим шостим торговельним партнером серед усіх країн та четвертий у світі напрямок постачання українського експорту³⁸.

До речі, на цьому моменті зазначимо вкрай важливу річ. Якщо мова іде про імпорт, то це зазвичай мається на увазі радше промислова продукція, а якщо ж безпосередньо про український експорт, то це здебільшого сільськогосподарська продукція та продукція чорної металургії. Однак з експортом чорної металургії станом на зараз все відносно не просто, особливо беручи до уваги той факт, що у свій час це був нашій один з найголовніших постачальником валюти. Згодом про це більш детальніше ми розповімо у ході подальшого розвитку теми торгово-економічного співробітництва.

Також, як відомо, розвитку економічних відносин між країнами не в останню чергу сприяли та сприяють міжнародні торговельні організації, такі як Торгово-промислова палата Італії в Україні.

³⁸ Український тиждень. Автор: Наталія Кудрик. Інтерв'ю Ярослава Мельника журналу «Тиждень». «Італія — не пасивний спостерігач у часи російської загрози». 08.02.2022. URL: <https://tyzhden.ua/iaroslav-melnyk-italiia-ne-pasyvnyj-sposterihach-u-chasy-rosijskoi-zahrozy/> (дата звернення 27.07.2024)

Метою ж організації є підтримка процесу інтернаціоналізації українських і італійських підприємств³⁹.

Наскільки нам відомо, торгово-промислова палата України, незважаючи на всі нинішні обставини, й на сьогоднішній день системно працює над поглибленням і розширенням співпраці України та Італії, з метою як і спрямувати зусилля на технологічні можливості, так і на той же самий досвід українських підприємств. На цьому моменті розпочнемо з самих тенденцій даного часового проміжку, а потім детально по усім іншим пунктам.

Отже, так як ми досліджуємо з 2014 по 2024 рік, то загалом слід сказати про те, що це на нашу думку вкрай несприятливий час за усі роки нашої незалежності, й для того щоб окреслити певні перспективи також і тут безперечно є про що подискутувати, так як ми маємо враховувати в свою чергу все, тим паче передусім нам вкрай важливо зробити короткий аналіз, котрий стане підтвердженням наших з вами слів.

Спочатку це російська агресія на Сході та окупація Криму у 2014 році, котра підірвала не лише економічні відносини з Італією, але й відповідно економіку України загалом (це варто зазначити, особливо у контексті статті Павла Гай-Нижника, котру він назвав початковою точкою нашої війни зажиття, а російсько-українську війну основною причиною по якій світ кардинально зміниться)⁴⁰.

Здавалося, ситуація поступово почала налагоджуватись, принаймні відносно, однак пандемія коронавірусу внесла свої правки наприкінці 2020 року.

³⁹ Торгово-промислова палата Італії в Україні. Офіційний сайт. Загальна інформація. URL: <https://ccipu.org/ua> (дата звернення 27.07.2024)

⁴⁰ Гай-Нижник П. Російсько-українська війна – Війна за Життя (2014–2022 рр.): періодизація // Українознавство. – 2022. С 76. (дата звернення 27.07.2024)

Погодьтеся, у таких умовах будувати міцні стосунки в економічній сфері не надто й легко, але тим не менш нам це вдавалося та були гарні перспективи для подальшого розвитку, у цьому й полягає основний парадокс, ми доволі успішно рухались вперед. За прогнозами 2022 рік мав стати ще успішнішим ніж 2021-й. Цьому зокрема б сприяло як приклад зростання світових цін на провідні товарні позиції українського експорту (як одна з основних причин зростання українського товарообігу за даний період), у той час коли по імпорту фактично на третину зростання було меншим, що для нас було авжеж позитивною новиною та створювало сприятливі умови в цілому⁴¹.

Повномасштабне вторгнення 24 лютого 2024 року апріорі все в один момент нам перекреслило. Утім це умовно кажучи не означає те, що перспективи у нас лише вкрай сумні, це зовсім не так.

Однак, звичайно констатуємо, що якщо б не було тих перешкод та випробувань перед нами у такій кількості (маються на увазі вищеназвані) та за своєю значимістю за останні 10 років, то наразі ми б мали зовсім іншу картину з тим ж як приклад товарообігом і це об'єктивна оцінка, а не лише наше судження (він би й зростав надалі доволі швидкими темпами), позитивним сальдо торгівлі (лише за 2021 рік це приблизно 800 мільйонів доларів США лише з Італійською Республікою), що в свою чергу для нас означає значні валютні надходження до нашої економіки та власне додаткові робочі місця. Утім основна звичайно мова зараз радше не про це⁴².

⁴¹ Національний інститут стратегічних досліджень. Щодо стану зовнішньої торгівлі товарами України за 9 місяців 2021 року. С.1. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-10/ukraine-trade-9-months_29102021_0.pdf (дата звернення 21.08.2024)

⁴² Український тиждень. Інтерв'юер: Наталія Кудрик. Інтерв'ю Ярослава Мельника журналу «Тиждень». «Італія — не пасивний спостерігач у часи російської загрози». 08.02.2022. URL: <https://tyzhden.ua/iaroslav-melnyk-italia-ne-pasyvnyj-sposterihach-u-chasy-rosijskoi-zahrozy/> (дата звернення 27.07.2024)

Річ тут перш за все у тому (тобто у всьому нами вищесказаному), що коли ми будемо надалі логічно та послідовно розвивати тему безпосередньо про ті ж істотні проблеми двосторонніх торгово-економічних відносин наразі, існуючих перешкодах й власне перспективах, то завжди маємо мати на увазі та першочергово враховувати і ті складні умови з котрими ми в один момент зіштовхнулись та надалі маємо справу, передусім мова звичайно йде про події 24 лютого 2024 року, на чому ми вже неодноразово наголошували (у нас майже все у нашій роботі в контексті цього й будується, тому тут об'єктивно не може виникати питань). На цьому моменті загальні речі ми більш менш окреслили, тому розпочнемо якомога детальніше про все по порядку, не порушуючи логіку викладеного.

Отже, саме у 2014 році почалися суттєві зміни, вагомі випробування для нашої держави напевно вперше починаючи зі світової кризи 2008 року. Експорт становив 2 мільярди 468 мільйонів й 270 тисяч доларів США, коли в свою чергу імпорт лише 1 мільярд 508 мільйонів й 974 тисяч доларів (істотне падіння у порівнянні з 2013 роком, однак не настільки критичне як у 2015). Власне товарообіг приблизно сягав на суму у 3 мільярди й 977 мільйонів доларів США⁴³. Цього разу навіть не досягнувши позначки в 4 мільярди доларів, однак причини кожному з нас є цілком зрозумілими. Повторимось, це й окупація півострова навесні 2014-го року, й безпосередньо бойові дії, що розпочалися на Сході нашої держави, й власне те, що сама країна залишалась лише з тимчасовим президентом Турчиновим Олександром Валентиновичем, а подальші перспективи і безпосередньо хід подій залишався незрозумілим. Усе це разом

⁴³ Згідно з архівних даних укрстату за 2014 рік. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/zd/ztt/ztt_u/ztt1314_u.htm (дата звернення 25.08.2024)

безперечно ніяким чином не могло позначитись позитивно на наших двосторонніх торгово-економічних відносинах з Італійською Республікою. Хоча при цьому, варто відмітити те, що сальдо залишалося позитивним. А це в свою чергу додаткові валютні надходження до нашої економіки та додаткові робочі місця для українців.

У наступному 2015 році ситуація була ще складнішою беручи до уваги загальний товарообіг між досліджуваними країнами (за винятком лише позитивного сальдо у понад 1 мільярд доларів, але загальна тенденція не вражаюча, якщо ми беремо до уваги цю саму торгівлю), але разом з тим були й певні позитивні моменти у дещо іншому, про це згодом.

Експорт між Україною та Італією склав 1 мільярд 979 мільйонів 843 тисячі доларів США. Імпорт ж був вдвічі менше порівнюючи з експортом — 976 мільйонів 327 тисяч доларів США. Як ми з вами бачимо дійсно товарообіг є незначним у порівнянні з 2013-м або ж 2014-м, а саме 2 мільярди 956 мільйонів 170 тисяч доларів США⁴⁴.

Українська призма оцінила 2015 рік у своєму аналітичному дослідженні на четвірку з мінусом, незважаючи на російський тиск на нашу з вами країну це безперечно не найгірший сценарій з усіх можливих. Загальний середньоарифметичний показник успішності зовнішньої політики склав 3,6 бали, що згідно з рейтингом відповідає нижній межі рейтингового показника «В – », додатково лише значною мірою підтверджуючи все нами вищесказане рані⁴⁵.

⁴⁴ Держстат. Торгівля товарами між країнами за 2015 рік. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/zd/ztt/ztt_u/ztt1315_u.htm (дата звернення 27.08.2024)

⁴⁵ Українська призма: Зовнішня політика 2015. На “четвірку з мінусом” експерти оцінили роботу розробників та виконавців зовнішньої політики України. URL: <https://prismua.org/scorecards/> (дата звернення 27.08.2024)

З позитивних моментів даного року згадаємо про як приклад створену ініціативу нашого посольства України в Італії під назвою «OpenGateItaly», котрий працював саме як один з інструментів допомоги українським експортерам й загалом вносив свій вклад у майбутній подальший розвиток наших торгових відносин, так як головною метою його функціонування була підтримка економічної діяльності, як українських, так само й італійських компаній.

До речі, ми зі свого боку дослідили, що подібним проектом нашого посольства, який щоправда з'явився раніше, є «Італійський дім»⁴⁶.

Цим ми маємо на меті наголосити, що подібних схожих проектів в майбутньому для допомоги не в останню чергу нашим експортерам у нашій державі має ставати лише більше. У всякому разі на нашу власну думку. Так як нарощувати умовний експорт в інші країни без будь-якої допомоги є вкрай складним завданням, радше неможливим. Доволі добре, коли зокрема наше посольство України в Італії про це намагається дбати, створюючи ось такі подібні ініціативи.

З 2016 року ситуація з товарообігом почала дещо стабілізуватись, однак й слід зауважити, що різницю з минулим роком відразу ж буде доволі не легко помітити та власне економічна співпраця в свою чергу не покращилась, а радше навпаки ослабла .

Експорт склав 1 мільярд 929 мільйонів й 575 тисяч (не значна різниця з 2015 роком. Зафіксовано незначний спад), імпорт ж був на суму в 1 мільярд 358 мільйонів 227 тисяч доларів США (цього разу хоча б було подолано позначку в 1 мільярд. Різниця менш ніж в 400 мільйонів доларів США порівнюючи з 2015). Щодо товарообігу, то

⁴⁶ Італійський дім та OpenGateItaly. Obozrevatel. 29.09.2015.URL: <https://finance.obozrevatel.com/business-and-finance/64719-posolstvo-v-italii-otkroet-dlya-ukrainskogo-biznesa-vorota-v-evropu.htm> (дата звернення 27.08.2024)

тут різниця вже краще помітна, а саме 3 мільярди 287 мільйонів 802 тисячі доларів США проти 2 мільярдів 956 мільйонів 170 тисяч доларів США у попередньому році (різниця більш ніж в 300 мільйонів). Сальдо ж у 2016 році залишалось позитивним й склало 571 мільйон й 347 тисяч доларів США (Товарообіг безперечно виріс, проте й сальдо, тобто різниця з іншого боку стала помітно меншою, а це означає, що своєрідного роду баланс не було знайдено)⁴⁷.

У 2016 році виходячи з дослідження української призми констатуємо, що дійсно ми не помились у тому, що економічна співпраця між Україною та Італією дещо була послаблена, коли та ж політична співпраця була навпаки посилена. Загальна ж оцінка двосторонніх відносин за цей рік оцінюється у «В –»⁴⁸.

Кажучи про 2017 рік, то тут ситуація досить цікава та виглядає наступним чином. Власне експорт між Україною та Італією склав 2 мільярди 469 мільйонів й 477 тисяч доларів США (виріс більш ніж на 500 мільйонів доларів США порівнюючи з попередніми показниками). Кажучи про імпорт, то він ж становив 1 мільярд 625 мільйонів й 7 тисяч доларів США (також певною мірою виріс). Товарообіг таким чином загалом склав 4 мільярди 94 мільйони й 484 тисячі доларів США. Сальдо залишалось й надалі позитивним — 844 мільйони 469 тисяч доларів США. Отже, що товарообіг, що відповідно сальдо суттєво збільшилися в порівнянні з 2016 роком⁴⁹.

⁴⁷ Держстат. Торгівля товарами між країнами за 2016 рік. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/zd/ztt/ztt_u/ztt1216_u.htm (дата звернення 01.09.2024)

⁴⁸ Українська призма: Зовнішня політика 2016. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. – Київ, 2017. – С. 26. (дата звернення 01.09.2024)

⁴⁹ Держстат. Торгівля товарами між країнами за 2017 рік. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/zd/ztt/ztt_u/ztt1217_u.htm (дата звернення 01.09.2024)

У якості підтвердження наших слів, нашого підрахунку й власне наших висновків за 2017 рік звернемося за інформацією до аналітичного дослідження української призми за 2017 рік, у якій зазначається, що на двосторонньому рівні було дійсно посилено співпрацю у галузі економіки та простежувались гарні перспективи у подальшому⁵⁰.

Перш за все нами мається на увазі, що склались чіткі передумови задля того, щоб вже у доволі найближчій перспективі вийти на новий рівень торгово-економічних відносин з Італійською Республікою та частково це дійсно втілюється у реальність, це й ми побачимо згодом, аналізуючи безпосередньо інформацію за наступні роки.

Наступний 2018 рік є доволі показовим для нас, адже у цей час було проведено цілу низку подій, зокрема мова йде про українсько-італійський бізнес-форум у лютому місяці на якому були присутні представники 50 італійських та у тричі більше, а саме 150 наших компаній й мав важливе значення не лише у перспективі торгово-економічних відносин, але й політичних зокрема, адже окрім іншого на ньому були присутні міністри закордонних справ, Міністр інфраструктури України та політики різного рівню, що лише додатково безумовно підкреслює його значимість⁵¹.

Зокрема, у липні 2018 року вже на території Італійської Республіки в місті Падуї було відкрито спільний бізнес-форум під

⁵⁰ Українська призма: Зовнішня політика 2017. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. – Київ, 2018. – С. 30. (дата звернення 03.09.2024)

⁵¹ Українська призма: Зовнішня політика 2018. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. – Київ, 2019. – С. 38–39. (дата звернення 03.09.2024)

гучною назвою “Україна: нові стратегії міжнародної співпраці для підприємців Венето”⁵².

Найбільш успішним у цей рік на рівні торгово-промислових палат обох країн й загалом інших різного роду об’єднань підприємств обох країн стало відкриття у жовтні місяці представництва під назвою “Confindustria Ucraina”. Головна ж його мета доволі важлива для нас — допомагати італійським компаніям відкривати з нової сторони Україну. Займатись бізнесом, розвивати його, а при необхідності й супроводжувати італійські компанії, які матимуть бажання поєднати своє подальше життя з Україною, створивши тут свою певну справу⁵³.

Тобто, кажучи дещо простіше, дана організація ексклюзивно представляє саме італійських промисловців в нашій з вами державі, при цьому взаємодіючи з головною та регіональними Конфіндустріями Італії і загалом з усіма їх представництвами Конфіндустрії, які відповідно існують в різних куточках планети. Безперечно, це в свій час було цілком важливою складовою у подальшому сприянні й розвитку торговельно-економічних відносин між нашими двома державами та й не лише. Цікавим моментом як нам здається є те, що наша торгово-промислова палата України навіть підписала з цією конфедерацією італійської промисловості меморандум про співпрацю наприкінці 2018 року, що в цілому можна вважати важливим кроком, адже подібні рішення можна вважати необхідним мінімумом для подальшого зміцнення бізнесу в обох країнах й до того ж це слугує

⁵² Там само. С. 38.

⁵³ Інформація з приводу даної організації. «Confindustria Ucraina». URL: <https://www.confindustriaucraina.com/it/> (дата звернення 03.09.2024)

свого роду зайвим підтвердженням, що сторони готові активно співпрацювати між собою й надалі⁵⁴.

Підтвердженням наших слів слугує важлива новина дещо вже з плином часу, що незважаючи на повномасштабне вторгнення РФ на територію України, не завадило конфедерації італійської промисловості відкрити власне представництво у Києві, що стало зайвим підтвердженням, що з початком активної фазою війни на території нашої держави торгово-економічна співпраця між Україною та Італією в жодному разі не зупинилась та в свою чергу лише додатково засвідчило той факт, що Італійська Республіка по-справжньому зацікавлена співпрацювати та й надалі поглиблювати двосторонні торгово-економічні відносини з Україною⁵⁵.

Повертаючись безпосередньо ж до цифр, то ситуація виглядає наступною: Товарообіг між країнами нашого дослідження стає помітно більшим. Якщо експорт складав 2 мільярди 628 мільйонів й 763 тисячі доларів США, то в свою чергу імпорту також долає позначку в 2 мільярди доларів та сягає 2 мільярдів 33 мільйонів і 22 тисяч доларів США. Власне ми бачимо виходячи з цих цифр те, що експорт, так відповідно імпорту збільшується в черговий раз. Загальний товарообіг ж сягає 4 мільярдів 661 мільйонів та 785 тисяч доларів США, тобто помітно збільшується починаючи з 2016 року. Сальдо, на

⁵⁴ Торгово-промислова палата України. ТПП УКРАЇНИ та «CONFINDUSTRIA UCRAINA» підписали меморандум про спільну співпрацю. 19.10.2018. URL: <https://ucci.org.ua/press-center/ucci-news/tpp-ukrayini-ta-confindustria-ucraina-pidpisali-memorandum-pro-spiivpratsiu> (дата звернення 03.09.2024)

⁵⁵ Торгово-промислова палата України. Confindustria відкрила представництво у Києві. 13.01.2023. URL: <https://ucci.org.ua/press-center/ucci-news/konfederatsiia-italiiskoyi-promislovosti-confindustria-vidkrila-predstavnitstvo-u-kiievi> (дата звернення 07.09.2024)

цей раз власне менше, однак й надалі при цьому зберігається позитивним — 595 мільйонів й 741 тисяча доларів США⁵⁶.

Говорячи ж про 2019 рік, то тут ми вже бачимо інші результати. Експорт між Україною та Італійською Республікою становив 2 мільярди 418 мільйонів й 875 тисяч доларів США (тобто менше беручи до уваги показники 2018 року на понад 200 мільйонів доларів США), а імпорт 2 мільярди 74 мільйони й 753 тисяч доларів США. Товарообіг залишився майже незмінним, тобто менш ніж 4.5 мільярдів доларів США (4 мільярди 493 мільйони доларів США). При тому що сальдо, тобто різниця є меншою фактично у 2 рази, утім при цьому зберігалось на позитивному рівні — 344 мільйони й 121 тисяча доларів США відповідно⁵⁷.

Беручи ж до уваги інформацію з аналітичного дослідження за 2019 рік від української призми та безпосередньо ж її аналізуючи приходимо до наступного. Двостороннє співробітництво у торгово-економічній сфері між досліджуваними країнами залишилися певною мірою асиметричним, ніж навпаки. Цьому передувало те, що уряди в обох країнах не мали чіткого розуміння стратегічних інтересів один одного та на жаль не змогли в свою чергу ефективно сприяти тому, тобто не робили усе належне зі свого боку, щоб вивести дані відносини, передусім економічні відносини на новий рівень⁵⁸.

⁵⁶ Держстат. Торгівля товарами між країнами за 2018 рік. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zd/ztt/ztt_u/ztt1218_u.htm (дата звернення 07.09.2024)

⁵⁷ Держстат. Торгівля товарами між країнами за 2019 рік. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zd/ztt/ztt_u/ztt1219_u.htm (дата звернення 07.09.2024)

⁵⁸ Українська призма: Зовнішня політика 2019. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. — Київ, 2020. — 65 ст. (дата звернення 11.09.2024)

Через 6 років після початку російської агресії на Сході нашої держави та окупації Криму на початку 2020 року нас сколихнуло нове випробування — пандемія коронавірусу. Але це вже була радше та історія, коли увесь світ зіштовхнувся з цим та за своїми наслідками для загалом економіки дуже добре нагадував напевно що давно забуту світову кризу 2008 року. Цей рік в основному пройшов саме у контексті кооперації України з Італійською Республікою в рамках боротьби з пандемією коронавірусу та гучною справою Марківа, котра була визначальною у досліджуваному нами році (тобто радше основний акцент було зроблено на політичній співпраці та гуманітарній у рамках боротьби з COVID-19 між Україною та Італійською Республікою у 2022 році й це цілком об'єктивне, очевидне та зрозуміле рішення)⁵⁹.

Однак у рамках торгово-економічної співпраці теж були свої позитивні моменти. Зокрема у грудні місяці відбулося засідання Українсько-Італійської Ради з економічного, промислового й фінансового співробітництва. Це оцінюємо як свого роду ще одне позитивне зрушення у наших відносинах, адже цього не було протягом 5 останніх років. Зокрема у рамках цього засідання обговорювалося не лише майбутня співпраця у рамках економічного розвитку, але й авжеж це ще була політична взаємодія (перемовини тодішнього Міністра внутрішніх справ Арсена Авакова з його італійським колегою Луїджі Ді Майо⁶⁰.

Щодо ж товарообігу за 2020-й рік, то він знижується з вищеназваних проблем фактично на 500 мільйонів доларів США.

⁵⁹ Українська призма: Зовнішня політика 2020. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики “Українська призма”», Фонд ім. Ф. Еберта. — Київ, 2021. — 38 ст. (дата звернення 11.09.2024)

⁶⁰ Там само. С. 39

Експорт був на суму в 1 мільярд 928 мільйонів, у той час коли імпорт на 2 мільярди 128 мільйонів доларів США. Вперше за досить тривалий час ми спостерігаємо негативне сальдо, тобто різницю⁶¹.

Як ми бачимо, вперше за останні 4 роки ми не зафіксували зростання показників товарообігу, а радше навпаки його падіння перш за все по причині початку пандемії коронавірусу, особливо гостро це позначилось на Італійській Республіці котра запровадила жорсткі обмеження. Без сумнівів всі відчули увесь той рівень серйозності нового випробування у вигляді пандемії.

Ми вважаємо, що за таких умов не могло б скластися інакше. Щоб той же товарообіг між країнами зростав й надалі, принаймні для цього чітких передумов не існувало, а радше навпаки були усі підстави для втілення переважно негативного сценарію. До речі, якщо ж казати про економіку України й Італійської Республіки загалом, то зокрема пандемія коронавірусу вразила нашу економіку на 5 відсотків, а італійську майже вдвічі більше — на цілих 8.9 відсотків відповідно, що є найнижчим значенням з 1997 року⁶².

Утім погані економічні показники для Італійської Республіки під час ковіду були не самим важливим викликом, адже першочерговою метою було подолання високої смертності внаслідок COVID-19, котра постраждала майже найбільше за всіх у Європі. Ситуація дійшла до тієї критичної точки, коли смертність майже в два рази перевищили народжуваність. Смертність перетнула позначку в 700 тисяч⁶³. За

⁶¹ Посольство України в Італії. Торгово-економічне та інвестиційне співробітництво між Україною та Італійською Республікою. URL: <https://italy.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/3155-trade/torgovelno-ekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrayinoyu-ta-italiyeu> (дата звернення 11.09.2024)

⁶² Інтерфакс-Україна. ВВП Італії впав на 8,9% у 2020 році. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/727215.html> (дата звернення 11.09.2024)

⁶³ Інтерфакс-Україна. Смертність в Італії від коронавірусу у 2020 році була рекордною. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/720564.html> (дата звернення 11.09.2024)

даними Istat майже 80 тисяч з них загинули безпосередньо внаслідок саме пандемії коронавірусу⁶⁴.

Для порівняння у нас за аналогічний період 2020-го року смертність була не сильно менше ніж в Італійській Республіці й склала — 616 тисяч 835 осіб⁶⁵.

Однак у нас з цим існують щоправда й свої давні проблеми. На жаль, ще до пандемії коронавірусу у нас була смертність не набагато меншою — 581 тисяча й 114 осіб⁶⁶. Тобто різниця менш ніж в 40 тисяч осіб. Тоді як для Італії це на той час стало справжнім новим потрясінням вперше з 20-го століття.

У 2021-му році картина була кардинально іншою кажучи про торгово-економічні показники, особливо беручи до уваги усі об'єктивні чинники минулого року. Вперше за роки набуття незалежності ми у наших торгово-економічних відносинах з Італійською Республікою досягли найвищих показників товарообігу — орієнтовно за нашими підрахунками на суму у 6 мільярдів 144 мільйони доларів США. Тобто експортували на 3 мільярди 469 мільйонів й 300 тисяч доларів США (приблизно у 1.5 рази більше порівнюючи з показниками минулого року), а власне імпорт сягнув суми у 2 мільярди 675 мільйонів й 100 тисяч доларів США відповідно (зростання на понад 500 мільйонів доларів США у порівнянні з попереднім роком). Щодо сальдо, то воно вперше з 2019 року є для

⁶⁴ Istat. Nel 2020 aumenta la mortalità per molte delle principali cause di morte. URL: https://www.istat.it/it/files/2023/05/Report_Cause-di-morte-2020.pdf (дата звернення 11.09.2024)

⁶⁵ Мінфін. Смертність в Україні у 2020 році URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/deaths/2020/> (дата звернення 11.09.2024)

⁶⁶ Мінфін. Смертність в Україні у 2019 році URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/deaths/2019/> (дата звернення 11.09.2024)

нас позитивним — 794 мільйони 200 тисяч доларів США (до того ж схоже сальдо востаннє спостерігалось лише у 2017 році при куди меншому товарообігу)⁶⁷.

Ось що на думку автора означає справжнє зростання та той рівень товарообігу, котрий нас би у повній мірі влаштовував й власне те, що було б додатковим показником, що наші торгово-економічні відносини з цією країною є флагманськими. У якості підтвердження даних слів візьмемо до уваги інтерв'ю Ярослава Мельника, Надзвичайного і Повноважного посла в Італії за сумісництвом незадовго до повномасштабного вторгнення. Зокрема за його словами 2021-й рік став роком розбудови двосторонніх економічних відносин, а самі ж ці відносини у рамках двосторонньої взаємодії стали одним із беззаперечних флагманів⁶⁸.

Також у цьому році виходячи з аналітичних досліджень української призми за 2021 рік була намічена співпраця у рамках створення швидкого пасажирського сполучення за фінансового кредитування з боку експортно-кредитного агентства Італії SACE під державні гарантії нашої влади⁶⁹.

Окрім вищезгаданого вже нами активно велася робота над підготовкою підписання низки двосторонніх документів у сферах дослідження космосу, сприяння торгівлі та захисту інвестицій. Тобто

⁶⁷ Торгові відносини між Україною та Італійською Республікою. Посольство України в Італійській Республіці URL: <https://italy.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/3155-trade/torgovelno-ekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrayinoyu-ta-italiyeyu> (дата звернення 12.09.2024)

⁶⁸ Український тиждень. Інтерв'юер: Наталія Кудрик. Інтерв'ю Ярослава Мельника журналу «Тиждень». «Італія — не пасивний спостерігач у часи російської загрози». 08.02.2022. URL: <https://tyzhden.ua/iaroslav-melnyk-italiia-ne-pasyvnyj-sposterihach-u-chasy-rosijskoi-zahrozy/> (дата звернення 12.09.2024)

⁶⁹ Українська призма: Зовнішня політика 2021. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики “Українська призма”», Фонд ім. Ф. Еберта. — Київ, 2022. — 39 ст. (дата звернення 12.09.2024)

рік в плані торгово-економічної взаємодії був більш ніж насиченим, зокрема на нашу власну думку все саме на це й вказує⁷⁰.

До речі, виходячи з отриманої інформації за допомоги експрес випуску державної служби статистики України за цей рік ми помітили те, що з переважною більшістю країн у нас виріс не лише експорт, але й імпорт, причому більш ніж на одну третину, а це в свою чергу можна вважати доволі важливим показником, що потроху ми почали оговтуватись від пандемії коронавірусу та здебільшого набирати оберти⁷¹.

Якщо пандемію коронавірусу ми вистояли та за доволі короткий проміжок часу почали мати справу здебільшого з позитивними тенденціями, зокрема беручи до уваги торгово-економічну співпрацю, то здебільшого наш наступний більш серйозний виклик, котрий датований 24 лютого 2022 року (воєнний напад РФ на територію України з семи різних напрямків) вніс свої вагомні корективи, вплинувши не лише на нашу економіку, але й на всі інші сфери не меншою мірою⁷².

Кажучи ж про безпосередню роль Росії та України на світову економіку, то вона складає лише близько 2% світового ВВП⁷³. Утім дана війна має величезний вплив для тієї ж Італії. Зокрема

⁷⁰ Український тиждень. Інтерв'юер: Наталія Кудрик. Інтерв'ю Ярослава Мельника журналу «Тиждень». «Італія — не пасивний спостерігач у часи російської загрози». 08.02.2022. URL: <https://tyzhden.ua/iaroslav-melnyk-italiia-ne-pasyvnyj-sposterihach-u-chasy-rosijskoi-zahrozy/> (дата звернення 12.09.2024)

⁷¹ Державна служба статистики України. Експрес-випуск державної служби статистики України за 2021 рік. 14.02.2022. Ст. 1 URL: <https://ukrstat.gov.ua/express/expr2022/02/14.pdf> (дата звернення 15.09.2024)

⁷² BBC. Ukraine conflict: What we know about the invasion. 24.02.2022. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-60504334> (дата звернення 15.09.2024)

⁷³ D'Amico T. (2022), L'impatto del conflitto russo-ucraino in Italia: la morsa del caro energia, gli effetti delle sanzioni e la risposta alla crisi umanitaria, Roma, Inapp, WP, 90. P. 4 (дата звернення 15.09.2024)

сільськогосподарська продукція та експорт чорних металів є надзвичайно важливими для Італії, що ми можемо побачити виходячи з даних експорту за 2021 рік в Італійську Республіку. Зокрема Україна разом з тим є ще й гарним джерелом інертних газів, таких як аргон і неон, необхідних для виробництва напівпровідників⁷⁴.

Ми проаналізували, що у 2021 році майже 60% українського експорту до Італійської Республіки становили саме чорні метали, тобто простими словами більше половини (одна зі складових того, чому наш експорт у порівнянні з умовно кажучи 2020-м роком виріс приблизно у 1.5 рази). При цьому не варто забувати й про ті ж зернові культури, як також про один з важливих пунктів нашого експорту у цю країну⁷⁵.

Доволі важливо згадати, дещо виходячи за рамки виключно двосторонніх українсько-італійських торгово економічних відносин, що саме експорт зернових, чорних металів, різної металургійної та аграрної продукції станом на 2021 рік були ключовими складовими всього українського експорту, тобто не лише виключно у рамках нашої співпраці з Італією, а значно більш глобальніше⁷⁶.

Беручи цю інформацію до безпосередньої уваги та плавно переходимо до 2022 року та аргументовано все у найменших деталях в свою чергу розбираємо. Почнемо з експорту металів та з сільськогосподарської продукції.

⁷⁴ D'Amico T. (2022), L'impatto del conflitto russo-ucraino in Italia: la morsa del caro energia, gli effetti delle sanzioni e la risposta alla crisi umanitaria, Roma, Inapp, WP, 90. P. 5 (дата звернення 15.09.2024)

⁷⁵ Торгові відносини між Україною та Італійською Республікою. Посольство України в Італії. URL: <https://italy.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/3155-trade/torgovelnno-ekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrayinoyu-ta-italiyeyu> (дата звернення 15.09.2024)

⁷⁶ Центр громадського моніторингу та контролю. Українські товари – за кордон: що і куди продавали у 2021 році? 31.01.2022. URL: <https://naglyad.org/uk/2022/01/31/ukrayinski-tovari-za-kordon-shho-i-kudi-prodavali-u-2021-rotsi/> (дата звернення 16.09.2024)

Експорт металу, як ми вже наголошували вище у тексті, до початку сумнозвісних подій 24 лютого 2022 року був майже основним нашим постачальником валюти в країну. Як приклад, беручи перше півріччя 2022 року, то український експорт металу впав майже в 1.5 рази в порівнянні з 2021 роком. Відповідно прибутки впали теж вкрай суттєво в тому ж числі⁷⁷.

Під час повномасштабної війни це фактично катастрофа, адже трати на все зростають, а прибутки кардинально падають. Та ж ситуація не тільки у металургів, але й відповідно й у фермерів.

На початку війни порти були заблоковані, а це означає що збувати зерно та отримувати валюту було не так й просто, а радше таки навпаки. Цю ситуацію дещо виправила тимчасова зернова угода, котра діяла по 17 липня 2023 року, до того часу, поки РФ не вийшла з даної угоди сама⁷⁸.

До речі, у статті Сергія Сидоренка зазначалося, що Росія не наважиться у рамках цієї угоди нападати на судно з сертифікацією від цілого ООН, так як це лише призведе до додаткової нікому не потрібної ескалації⁷⁹.

Утім, авжеж це в свою чергу не спрацювало у подальшій перспективі. РФ почала знову обстрілювати порт в Одесі та разом з цим порт Рені на Дунаї й згодом дана угода себе вичерпала.

⁷⁷ Стаття Дмитра Уляницького. Forbes. Падіння експорту українського металу. 25.07.2022. URL: <https://forbes.ua/inside/minus-3-mlrd-ukraina-strimko-zmenshue-eksport-metalu-odnogo-z-golovnikh-postachalnikov-valyuti-chi-e-nadiya-na-zlam-tendentsii-25072022-7198> (дата звернення 25.09.2024)

⁷⁸ Любов Петрушко. Життя без «зернового коридору». Росія відмовилась продовжувати багатостраждальну зернову угоду. Які альтернативи мають українські аграрії. Forbes. URL: <https://forbes.ua/money/zhittya-bez-zernovogo-koridoru-rosiya-vidmovilas-prodovzhuvati-ugodu-17072023-14851> (дата звернення 25.09.2024)

⁷⁹ Європейська правда. Стаття Сергія Сидоренка з приводу зернової угоди та можливого виходу з неї РФ. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/10/31/7149686/> (дата звернення 25.09.2024)

Щоправда, сільгоспвиробники й так не могли отримати суттєвої вигоди з цієї зернової угоди, коли вона ще продовжувала діяти, завдяки перешкодам, які додатково створювала РФ (постійні довготривалі перевірки тощо), сама ж експортна логістика й без того залишалася занадто дорогою⁸⁰.

З іншого боку не слід забувати й про інше. Країна агресор активно вивозить не одну пшеницю, але й соняшник з наразі тимчасово окупованих територій України⁸¹.

Якщо по пшениці все й так зрозуміло, то про соняшник треба розповісти детальніше. Якщо коротко, то це вкрай не добра новина, адже без соняшнику ми не лише не зможемо в нормальних об'ємах виготовляти олію на експорт в ту ж Італійську Республіку, безперечно одного з ключових наших партнерів, але й навіть просто себе забезпечити нею ми нормально не зможемо. Таким чином ціни на умовну олію всередині країни лише будуть зростати й надалі.

Розвиваючи ж тему безпосередньо по чорній металургії, то наші колись найбільші гравці на міжнародній арені у плані експорту паралізовані (нами маються на увазі металургійні компанії).

Хтось звичайно частково відновив експорт, комусь ж це майже неможливо зробити (можемо згадати умовну «Азовсталь» в Маріуполі, котру на початку війни знищили вщент, а саме місто Маріуполь, де вона розташовувалась було захоплено й також знищено). Про повне відновлення експорту не може йти й мови.

⁸⁰ Олег Нів'євський. «Зерновий коридор» для багатих країн? Без нього українське агро не виживе? Чи може Україна вивозити зернові без Чорного моря? Forbes. URL: <http://surl.li/nbnphe> (дата звернення 25.09.2024)

⁸¹ Як Росія вивозить з України соняшник разом з пшеницею. 28.07.2022. Стаття Андрія Захарова та Марії Коренюк. BBC. <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62323523> (дата звернення 25.09.2024)

Зокрема, ті ж продажі металургів у 2023 році впали не менш ніж у 3 рази⁸².

Наразі частково компенсують колись величезні українські обсяги експорту у металургійній промисловості нові виробничі об'єкти в Азії та на Близькому Сході. Однак, все ж є небезпідставні сподівання, що протягом 2024 року ми дещо покращимо свою ситуацію та позиції, хоча й на жаль лише у кращому випадку частково⁸³.

Надалі, виходимо у свою чергу й з інших доволі вагомих аспектів нашої економіки та її безпосередньо стану. За цей лише 2022-й рік по причині війни наше ВВП впало на рекордні 29,2% і це проблема котру треба комплексно та послідовно не один рік нам вирішувати⁸⁴.

Як приклад, ще у 2014 році, внаслідок російської агресії, окупації Криму та війни на Сході України падіння ВВП орієнтовно становило лише 6%, тобто різниця більш ніж рекордна. Не лише порівнюючи виключно саме з цим часом, але й за всю історію нашої незалежності загалом⁸⁵.

Розвиваючи ж нашу тему надалі, то безпосередньо у 2023 році реальний ВВП нашої країни виріс на майже 5.5%, а саме на 5.3%, що здебільшого ніяк не змінює наше становище, адже втрати у 2022 році

⁸² Як війна вдарила по чорній металургії та сільськогосподарській продукції під час повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року. 30.03.2022. Стаття Дмитра Уляницького та Ірини Крицьки. Forbes. URL: <http://surl.li/fojkze> (дата звернення 25.09.2024)

⁸³ Вокс Україна. Дослідження Вікторії Агапової. Українська металургія після 24 лютого: хто підставить плече атлантові? 28.03.2023. URL: <https://voxukraine.org/ukrayinska-metallurgiya-pislya-24-lyutogo-hto-pidstavyt-pleche-atlantovi> (дата звернення 25.09.2024)

⁸⁴ Мінекономіки. Падіння внутрішнього валового продукту майже на третину за підсумками 2022 року. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=b30e854d-b47d-4806-82ac-bb6daa87fa51&title=Minekonomiki> (дата звернення 25.09.2024)

⁸⁵ Кабінет Міністрів України. За підсумками 2014 року падіння ВВП складе 6%, - Анатолій Максута. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/247557760> (дата звернення 25.09.2024)

були занадто великими, котрі навіть за нормальних умов швидко не нівелювати⁸⁶.

Аналітичне дослідження української призми ж оцінило цей рік в свою чергу на рівні “В +”. Беручи ж до уваги суто двосторонні відносини між Італією та Україною за цей рік, зокрема торгово-економічні, то завдяки зміні зовнішньополітичних орієнтирів Італії наша держава отримала різнобічну підтримку з боку уряду Мелоні, а двостороння співпраця дещо посилилась, хоча й на жаль несуттєво⁸⁷.

При цьому, кажучи ж про прогноз на 2024 рік, то він є теж не надто обнадійливим. За умов значних обсягів економічної допомоги ВВП виросте на 4%, а інфляція збільшиться на майже 10% (9.7%)⁸⁸.

Отже, ми опинилися у доволі непростому становищі, так як нам в свою чергу станом на сьогодні фактично не має чим цю долю здебільшого перекрити, можливо лише військова продукція, якщо ми звичайно підемо на сам крок зняття заборони на експорт зброї, котрий незважаючи на війну ми вважаємо необхідним по тій причині, що це в свою чергу стримує розвиток власного ОПК, а держава не доотримує величезні кошти за рахунок ймовірних надходжень з подібного роду експорту⁸⁹.

⁸⁶ Юрій Тарасовський. Реальний ВВП України в 2023 році зріс на 5,3% – Держстат. Forbes. 28.03.2024. URL: <https://forbes.ua/news/realniy-vvp-ukraini-u-2023-rotsi-zris-na-53-derzhstat-28032024-20191> (дата звернення 27.09.2024)

⁸⁷ Українська призма: Зовнішня політика 2023. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. ТОВ «Вістка» — Київ, 2024. С. 37 (дата звернення 27.09.2024)

⁸⁸ Національний банк України. НБУ зберіг облікову ставку на рівні 13%. 01.11.2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ukrayini-zberig-oblikovu-stavku-na-rivni-13-19668> (дата звернення 01.11.2024)

⁸⁹ Економічна правда. Катерина Михалко. Чому державі потрібен експорт української зброї. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/10/3/720136/> (дата звернення 04.10.2024)

За різними оцінками пішовши на такий досить вимушений крок, ми б могли заробити орієнтовно 20 мільярдів доларів США, котрі ми б могли витратити їх на безпосереднє збільшення нашого внутрішнього виробництва для виключно наших потреб на фронті. Тобто профіт очевидний, принаймні на папері, а як буде на практиці сподіваємось ще побачимо⁹⁰.

Тим паче зазначимо, що українські виробники щорічно здатні виготовляти озброєння на вищезгадані 20 мільярдів, коли у той час держава має кошти лише на 6 мільярдів⁹¹. Дане рішення є радше необхідним у будь-якому випадку, особливо з точки зору відразу декількох вимірів — фінансового та політичного.

Наше завдання було не лише проаналізувати те як власне війна вплинула на нашу ключову продукцію експорту до війни, але й піти дещо далі, дослідити ще глибше цю тему, а саме знайти та відповідно запропонувати певного роду шлях вирішення задля того, щоб їх долю (мається на увазі неотримані кошти від експорту металів, сільськогосподарської продукції тощо) більшою мірою перекрити. Це як нам здається цілком слушне рішення у нашому випадку, зокрема експорт нашої військової продукції цілком би зацікавив й Італійську Республіку, як одного з ключових замовників української зброї у перспективі, а це в свою чергу один з необхідних кроків для розбудови нашої торгово-економічної співпраці. Це той перший крок, не в останню чергу з якого на наше власне переконання, ми врешті зможемо вийти на новий рівень наших багаторічних достатньо насичених на події відносин. Утім, остаточно по-справжньому новий

⁹⁰ Financial Times. Ukraine weighs lifting arms export ban to scale up drone industry. URL: <http://surl.li/ysinij> (дата звернення 12.10.2024)

⁹¹ Бюджет оборонних закупівель коштом держбюджету у 2024 році становить \$6 мільярдів - Камишін. Interfax-Україна. 15.04.2024. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/980447.html> (дата звернення 12.10.2024)

поштовх розвитку відносин можливий лише після закінчення активної фази війни. Можна сказати одне. Чим швидше війна закінчиться, тим простіше нам буде відновлювати наші торгово-економічні відносини з іншими країнами світу й в першу чергу з Італійською Республікою. Інакшого сценарію (без завершення повномасштабної війни та нашої перемоги) по відновленню та поглибленню наших відносин на жаль не існує. Одними лише умовно кажучи проведеннями заходів для розвитку подальших торгових відносин між нашими країнами тут на жаль не достатньо.

Підбиваючи ще один невеличкий підсумок, слід також констатувати в свою чергу те, що не розкрити тему торгово-економічних відносин, знову ж таки з урахуванням появи нових свідчень ми в свою чергу не могли, так як тема дійсно надзвичайно важлива (нагадаємо, станом на початок 2022 року дана сфера за словами Ярослава Мельника вважалася воістину флагманом нашої двосторонньої співпраці загалом), обширна та у нашому випадку слухна, особливо виходячи саме з контексту російсько-української війни.

2.3. Військове співробітництво та фінансова підтримка України після 24 лютого 2022 року

На момент написання даної роботи автором, Україна у часи активної фази війни здатна забезпечити ЗСУ лише на 8%, різницю ж у 92% нам відповідно допомагають закрити наші партнери, до числа яких безперечно входить й Італійська Республіка⁹².

⁹² Радіо Свобода. Україна може забезпечити ЗСУ на 8% – яка зброя потрібна від Заходу у 2024 році? Розповідає Сергій Згурець. 28.12.2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/zbroya-ukrayina-2024-zhurets/32750734.html> (дата звернення 25.09.2024)

Таким чином, у третьому підрозділі другого розділу ми спробуємо власне проаналізувати основну фінансову підтримку, перш за все військову від країн Заходу та поступово розвинемо тему в контексті військового співробітництва між Україною та Італією після подій 24 лютого 2022 року.

Що ж, на цьому моменті перейдемо безпосередньо до воєнної, економічної та гуманітарної допомоги наданої нам за час повномасштабного вторгнення. Будемо розвивати цю тему за рахунок появи нових свідчень та відповідно інформації, беручи здебільшого за основу саме джерело “Kiel Institute: Ukraine Support Tracker”⁹³. Причин цьому насправді більш ніж достатньо, основна з них полягає у тому, що без даного джерела якісно розкрити цю тему саме об'єктивно неможливо.

По-перше, це якісна інформативна таблиця з приводу того, хто скільки передав коштів Україні під час повномасштабної війни, лише офіційна перевірена інформація, що доволі важливо з нашого боку зазначити. До того ж, окремо виділена військова, економічна, гуманітарна допомога й відповідно загальна сума допомоги кожної з країн, а також скільки це у ВВП (далі ми пояснимо важливість даного параметру у дослідженні нашої теми більш детально та це врахуємо у нашому науковому дослідженні). Ну й не менш важливим є те, що інформація постійно оновлюється, тому можна бути впевненим у актуальності інформації, особливо під час написання даного підрозділу. З приводу вищезгаданого нами ВВП спробуємо відразу пояснити.

Нам у нашому дослідженні важлива не лише сума переданої нам допомоги кожної з країн та відповідно у першу чергу з боку

⁹³ Kiel Institute: Ukraine Support Tracker. URL: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/?cookieLevel=not-set> (дата звернення 26.09.2024)

Італійської Республіки в нашому випадку, але й у першу чергу ми маємо безпосередньо відштовхуватись від реальних можливостей кожної з країн, у цьому й полягає об'єктивний аналіз. Адже зрозуміло, що передані у якості підтримки нашій державі 100 мільйонів євро від Литви чи Латвії ніяк неспівставні зі 100 мільйонами від умовно кажучи США, так як можливості у них суттєво, правильніше навіть сказати істотно різні. Й саме це ми маємо врахувати та відповідно надалі відштовхуватись не в останню чергу від цього, будуючи наше дослідження навколо Італійської Республіки, особливо наприкінці даного підрозділу. Утім про все як завжди розпочнемо по порядку.

При написанні третього підрозділу, починаючи з повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року на територію України, Італійська Республіка передала Україні лише однієї військової допомоги майже на 1 мільярд й 400 мільйонів євро⁹⁴. Тобто 12 місце за цим показником у світі. Таким чином, ми з вами бачимо те, що досліджувана нами країна все ж не входить у першу десятку, утім має всі шанси у найближчій перспективі цю ситуацію змінити, нехай й не докорінно (наприкінці підрозділу ми пояснимо чому саме існують свої об'єктивні підстави так вважати), але закріпитись у першій десятці лідерів цілком спроможна, тим паче беручи до уваги, що ця сума виходячи з ВВП даної країни складає лише 0.071% від ВВП або ж власне 24 місце⁹⁵.

Беручи ж до уваги усю наявну наразі підтримку Італії (включаючи військову, фінансову та гуманітарну), то це сума у понад 2 мільярди євро, а якщо ж бути більш точним, то 2 мільярди 273 мільйона євро (лише 13 місце за цим показником наданої допомоги

⁹⁴ Там само.

⁹⁵ Там само.

нашій державі серед усіх країн у списку за кількістю наданої суми та 0.116% від ВВП або ж лише 25 місце)⁹⁶.

Згідно з дослідженням Кільського інституту, наразі серед найбільших донорів за кількістю переданої допомоги переважає Німеччина, Велика Британія, Норвегія, Швеція, Данія, Польща і, звісно, США, котра з лютого 2022 року надала допомоги на майже 85 мільярдів євро, з яких саме на військові потреби пішло майже 57 мільярдів євро⁹⁷.

Сума на перший погляд звичайно вагома, але з іншого боку дивлячись як саме до цього питання підходити. Якщо порівнювати лише за сумою, беручи до уваги умовну Швецію, котра передала нам фінансової підтримки у цій війні на 4 мільярди 886 мільйонів євро або навіть тією Німеччиною, котра надала допомоги на 15 мільярдів й 88 мільйонів євро, з якої на військові потреби було спрямовано 10 мільярдів й 635 мільйонів євро, власне більша частина. Здавалося б це друга країна у світі за наданою військовою підтримкою після вищезгаданих США, здавалося які тут можуть бути взагалі питання. У нашому випадку відрив від другого місця катастрофічний. Але є й інша сторона медалі у цьому питанні, якщо розбиратись більш прискіпливо, враховуючи ті чи інші аспекти, тобто дивитись не лише на кінцеву цифру допомоги тієї чи іншої країни, у нашому випадку США.

Цим ми здебільшого ведемо насамперед до того, чи є власне ця допомога настільки великою виходячи саме з можливостей такої країни, як США? Здебільшого ні, адже це лише 0.391% від її ВВП, тобто лише 17 місце за даним показником у списку і тут вже стає

⁹⁶ Там само.

⁹⁷ Там само.

насправді цікавіше. Уявімо що це було б не 0.391%, а умовно кажучи як у Фінляндії — 0.900% від ВВП⁹⁸.

Ця різниця у 2,3 рази, з якої приблизно 115 мільйонів пішло б саме на військову допомогу, а різниця від цієї суми на фінансову та відповідно гуманітарну, тут навіть не скільки у цьому річ. Тут радше про те, що це б відкрило зовсім інші можливості у цій війні для нас та у перспективі цього було б навіть достатньо для завершення війни в значно коротші терміни, якщо б звичайно нам зняли обмеження на застосування того, що наприкінці 2022 року нам було необхідним.

Ну й власне ще одним доречним прикладом у даній ситуації було б згадати, що на ту ж Корейську війну, котра тривала 3 роки було витрачено з боку США 138 мільярдів та 200 мільйонів доларів США, а на війну в Іраку з 2003 по 2010 теж відповідно витрачено більше ніж на нас 125 мільярдів та 100 мільйонів доларів США, хоча війна з РФ на наше власне переконання ще важливіше за своїми ймовірними наслідками для загального світового порядку ніж ці 2 вищезгадані нами війни⁹⁹.

До того ж, справа у тому, що власне Сполучені Штати Америки не мають рівних у плані витрат на власну оборону, а саме мова йде про майже 900 мільярдів доларів США (877 мільярдів), в той час коли їх найближчий конкурент Китай витратив 292 мільярди доларів США¹⁰⁰.

Зокрема, наприкінці 2022 року Валерій Залужний дав відоме чергове інтерв'ю, на цей раз «The Economist». Про нього можна доволі

⁹⁸ Там само.

⁹⁹ Скільки було витрачено на Україну за один рік війни. 24 канал. Діаграма під назвою «Військова допомога США». 22.03.2023. URL: https://24tv.ua/economy/ru/mezhdunarodnaja-pomoshh-2023-skolko-voennoj-i-finansovoj-pomoshhi-poluchila-ukraina-jekonomika_n2270415 (дата звернення 28.09.2024)

¹⁰⁰ World military expenditure reaches new record high as European spending surges. SIPRI. 24.03.2023. URL: <https://www.sipri.org/media/press-release/2023/world-military-expenditure-reaches-new-record-high-european-spending-surges> (дата звернення 28.09.2024)

довго говорити, але основне з цього що варто підкреслити нам одне — Україні потрібно вдосталь гаубиць (понад 500 одиниць), БМП (від 600 до 700 одиниць), танків (не менш ніж 300) тощо¹⁰¹.

Це за підрахунками того ж Залужного на кінець 2022 року був би саме той мінімум, завдяки якому можна було б вийти хоча б на рубежі 23 лютого 2022, тобто повернути території, котрі були втрачені після початку повномасштабного вторгнення. Умовно кажучи, чи з вищезгаданою різницею можна було б остаточно закрити ці нагальні потреби? Безперечно, ще б залишилось на надійний захист неба, авжеж мова йде у даному випадку про ППО. Адже щось же має надійно захищати небо, в той час як ця наступальна зброя їде безпосередньо до лінії фронту.

До речі, Антоніо Таяні у 2023 році наголосив, що Італійській Республіці дуже важливо саме посилити протиповітряну оборону України у цій війні, це і є станом на зараз основною метою даної досліджуваної нами держави. У 6-му пакеті з цією першочерговою метою були включені ППО, в першу чергу «Skyguard» (цей комплекс швейцарського виробництва розрахований на близьку та середню дальність) й «Espide» (радіус дії до 35 кілометрів включно)¹⁰².

До того ж не забуваємо й про спільну передачу Франції та Італійської Республіки для нашої держави ППО SAMP-T¹⁰³. На цьому

¹⁰¹ The Economist. An interview with General Valery Zaluzhny, head of Ukraine's armed forces. 03.12.2022. URL: https://www.economist.com/zaluzhny-transcript?fbclid=IwAR0CS0B0YCKvbgEPWUhIkyWHX9rIMuvwKONG3KB-gYkZnIh_vWNyONY9TVg (дата звернення 28.09.2024)

¹⁰² Суспільне. Джорджа Мелоні розповіла, що Італійська Республіка у черговому 6-му пакеті допомоги планує передати Україні ППО «Espide» та «Skyguard». 21.02.2023. URL: <https://suspilne.media/392969-italia-nadast-ukraini-sostij-paket-vijskovoi-dopomogi/> (дата звернення 28.09.2024)

¹⁰³ Corriere della Sera: Tajani: «L'Italia invierà il sistema missilistico Samp-T. Sosterremo l'Ucraina: ora la pace non è possibile». 22.01.23. URL: https://roma.corriere.it/notizie/politica/23_gennaio_22/tajani-italia-armi-sistema-missilistico-samp-t-ucraina-bf911fad-3836-4bb2-9623-14c02aae8x1k.shtml?refresh_ce-cp (дата звернення 28.09.2024)

моменті хотілось б наголосити, що окрім танків, гаубиць, артилерії тощо, про які неодноразово наголошував Валерій Залужний, нам дуже потрібні ППО й саме Італія на цьому вирішила зробити основний акцент. До того ж з цього інтерв'ю стало в черговий раз зрозуміло, що до нас потрапляє не вся інформація стосовно майбутньої допомоги, адже Антоніо Таяні та згодом Дмитро Кулеба заявили, що частина майбутньої допомоги засекречена.

На початку 2024-го року наша військова співпраця теж будувалася навколо посилення протиповітряної допомоги України, зокрема мова йде про чергову зустріч Дмитра Кулеби та Антоніо Таяні 19 квітня 2024 року, фактично через рік після їх минулої продуктивної для нашої держави зустрічі¹⁰⁴.

Таким чином, наступальна зброя, як вже і зазначалося це без сумнівів добре, але разом з тим й не забуваємо, що РФ фактично кожного місяця здійснює масований ракетний обстріл України, особливо в останній період часу. Загалом, якщо брати до уваги період, коли РФ почала акцентовано бити по нашій критичній інфраструктурі (це приблизно з вересня місяця 2022 року), то мова йде про не менш ніж 750 крилатих ракет¹⁰⁵.

Загалом же ракет всіх типів було випущено понад 8 тисяч, що виглядає ще більш показово у даній ситуації¹⁰⁶.

¹⁰⁴ Міністерство закордонних справ України. Дмитро Кулеба провів зустріч з міністром закордонних справ Італії Антоніо Таяні. 19.04.2024. URL: <https://mfa.gov.ua/news/ministr-dmitro-kuleba-proviv-zustrich-z-ministrom-zakordonnih-sprav-italiyi-antonio-tayani> (дата звернення 28.09.2024)

¹⁰⁵ Юрій Ігнат розповів в телемарафоні «Єдині новини», скільки орієнтовно було випущено ракет по Україні з початку осені. 14.04.2023. Інформація взята з сайту “Gazeta.ua”. URL: <http://surl.li/grwbf> (дата звернення 28.09.2024)

¹⁰⁶ Юрій Ігнат розповів в телемарафоні «Єдині новини», що по території України було випущено понад 8 тисяч. Укрінформ. 22.02.2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3830593-rosia-vid-pocatku-povnomasstabnoi-vijni-vipustila-po-ukraini-ponad-8-tisac-raket-ignat.html> (дата звернення 05.10.2024)

Відповідно ж сума прямих збитків через повномасштабне вторгнення становить 151 мільярд та 200 мільйонів доларів США¹⁰⁷. Ця сума могла б бути значно більшою, якщо б зокрема Італійська Республіка не приділяла такої значної уваги протиповітряній обороні України.

Утім повернемося й до дещо неприємних моментів на рівні двосторонніх відносин, котрі були та у свою чергу будуть завжди. Як ми з вами побачили дещо вище, аналізуючи дані Кільського інституту, Італія наразі не входить навіть у першу десятку виходячи з наданої нам допомоги. Це не в останню чергу слугує показником того, що безперечно ще є куди нам прогресувати у наших двосторонніх відносинах, що десь ми не до кінця активно працюємо на італійській дипломатичній арені, тим паче якщо брати до уваги надану допомогу з такими країнами як Данія, Литва, Латвія чи Естонія. Кожна з цих країн підтримала нас на суму у понад ніж 1% від власного ВВП, Данія ж майже на 2%, що на нашу суб'єктивну думку значний вклад з їх сторони та найголовніше у нашому випадку істотно більше за цим показником італійської. Кожна з цих чотирьох країн входить у першу п'ятірку за вищезгаданим ВВП.

Це для нас в свою чергу слугує об'єктивним індикатором того, що кожна з цих країн повністю розуміє важливість нашої перемоги у цій війні, правильно оцінює негативні наслідки для себе у випадку нашої поразки та дійсно робить рівно той вклад, який станом на сьогодні спроможна зробити.

Здебільшого це також зумовлене ще й тим, що кожна з цих країн географічно знаходиться у безпосередній близькості до РФ аніж

¹⁰⁷ Дослідження KSE. Загальна сума прямих збитків, завдана інфраструктурі України через війну, сягає \$151,2 млрд. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zbitkiv-zavdana-infrastrukturii-ukrayini-cherez-viynu-syagaye-151-2-mlrd-otsinka-standom-na-1-veresnya-2023-roku/> (дата звернення 07.10.2024)

Італійська Республіка, тому вони як ніхто інший розуміють наявні ризики та вважають, що у випадку чого перш за все саме вони стануть наступними.

Отже, італійська військова, економічна та відповідно гуманітарна допомога не є рекордною та особливо не виділяється з поміж багатьох інших у позитивному ключі, утім ця країна насамперед відіграє одну з найважливіших ролей саме у лобіюванні наших українських інтересів, зокрема це постійно вже не перший рік робить Джорджа Мелоні як не в останню чергу всередині своєї держави та не лише. Доречним прикладом цього є її відома проукраїнська відповідь на слова скандальної депутатки "Руху п'яти зірок" Елізи Скутелли щодо того, що слід вже замислитись про мир, а одним з рішень цього має стати припинення постачання зброї України¹⁰⁸.

Першочергову роль у цьому відіграє частково й симпатія її до України, й частково розуміння власне того, хто у цій війні є правим, однак цього на жаль мало, щоб така країна як Італія нам активно на постійній основі та щоб безпосередньо населення цієї держави переважною більшістю підтримував позицію Мелоні у доволі складний час й для них самих в економічному плані, про це теж не слід забувати¹⁰⁹.

Втім, основна ж роль даної стійкої та чіткої позиції насамперед полягає саме у захисті власних національних інтересів та демократичних цінностях¹¹⁰.

¹⁰⁸ Георгій Ерман. Українське Рісорджименто. 5 причин, чому італійська прем'єрка Джорджа Мелоні захищає Україну. BBC News Україна 28.03.2023. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c9r0dq0lgy7o> (дата звернення 25.10.2024)

¹⁰⁹ Roberto Necci. I problemi dell'economia italiana. URL: <https://www.robertonecci.it/it/news/2603/i-problemi-dell-economia-italiana.html> (дата звернення 25.10.2024)

¹¹⁰ Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки. Монографія / В. П. Горбулін, А. Б. Качинський. – К.: НІСД, 2010. – 20 ст. (дата звернення 25.10.2024)

Таким чином, Італія нам допомагає у тому ж фінансовому плані, загалом ж таки разом з цим власне активно підтримує Україну та її інтереси у цій війні на міжнародній арені перш за все саме з цією метою. Яскравим прикладом підтвердження даних слів слугує нещодавнє чергове голосування на початку 2024-го у рамках G7, де Італійська Республіка використала зустріч у цьому форматі для підтримки нашої держави, тим самим руйнуючи певні тези, що нібито Європа втомила від війни, а РФ лише перемагає на полі бою, тим самим виконавши пряму роль лобіста українських інтересів на Заході¹¹¹.

Інколи це навіть важливіше (мається на увазі активна проукраїнська позиція, котра підкріплена чіткими постійними фактами), ніж просто велика сума переданої фінансової, військової та гуманітарної підтримки.

Уявімо непросту ситуацію та проведемо своєрідну аргументовану дискусію навколо неї, так як у цьому відповідно є свій сенс. Існує великий ризик того, що наприкінці 2024-го року до влади у США прийде внаслідок виборів Дональд Трамп, котрий несе безпосередню загрозу для нас саме своєю непередбаченістю. Наголосимо, це та країна, яка наразі по праву вважається одним з ключових наших партнерів у цій війні. Його прихід потенційно може скоротити для нашої держави кількість військової допомоги або ж навіть він може у перспективі її своїми деструктивними діями зовсім зупинити. На цьому моменті цілком можемо згадати ситуацію, коли республіканці усіяко затягували прийняття допомоги Україні у

¹¹¹ Reuters. Crispian Balmer and Angelo Amante. Italy looks to use G7 chair to boost support for Ukraine, scrutinise AI. 23.01.2024. URL: <https://www.reuters.com/world/italy-looks-use-g7-chair-boost-support-ukraine-scrutinise-ai-2024-01-23/> (дата звернення 25.10.2024)

Сенаті до останнього, лише дивом тоді вдалося обернути цю ситуацію на нашу користь¹¹².

Кажучи ж про саму риторику Дональда Трампа навколо російсько-української війни. То протягом 2023-го, також значної частини 2024-го року вона була небезпечною та не несла у собі майже жодних позитивних моментів для нас, що лише піднімає важливість даної теми на рівень вище¹¹³.

З приводу політики НАТО є серйозні підстави вважати, що питання українсько-російської війни є одним з наразі найбільш пріоритетних для даного Альянсу загалом. Утім ми разом з тим маємо розуміти ще й те, що це перший серйозний виклик за останні десятиліття. Після закінчення холодної війни країни-члени НАТО в умовах умовної стабільності все менше зосереджувались на таких питаннях як оборонні витрати та розвиток власної національної промисловості, серед яких була власне й Італійська Республіка, що створює вагомі проблеми¹¹⁴.

Власне ми не можемо бути абсолютно переконані, що країни-члени НАТО наперекір усім можливим викликам та труднощам зможуть активно допомагати Україні навіть без такої важливої складової Альянсу, як США (адже фактор непередбачуваності Дональда Трампа в жодному з випадків ми не маємо права не

¹¹² The Guardian. Senate leader Chuck Schumer hails bipartisanship and thanks Mike Johnson as foreign aid bill heads for passage – as it happened. 23.04.2024.URL: <https://www.theguardian.com/us-news/live/2024/apr/23/senate-ukraine-israel-aid-vote-biden-trump-latest-updates>

¹¹³ Дмитро Михайлов та Анна Фрацівір. “Суспільне Новини”. Риторика Трампа щодо закінчення війни в Україні небезпечна — директор зі стратегії об’єднання “Республіканці за Україну”. 03.10.2024.URL: <https://suspihne.media/849763-ritorika-trampa-sodo-zakincenna-vijni-v-ukraini-nebezpecna-direktor-zi-strategii-obednanna-respublikanci-za-ukrainu/> (дата звернення 29.10.2024)

¹¹⁴ Janne Haaland Matlary and Rob Johnson. NATO and the Russian War in Ukraine: Strategic Integration and Military Interoperability. – C Hurst & Co Publishers. –2024. P. 264. (дата звернення 24.04.2024)

враховувати у даному випадку), будучи до останнього рішучими у питанні солідарності України.

Саме тому в свою чергу ми не маємо нічого виключати, тим паче ті самі негативні сценарії подальшого розвитку подій, що безперечно несе у собі потенційно вагомі ризики, якщо ми здебільшого говоримо загалом про подальше майбутнє України. А від майбутнього України відповідно залежить й подальша співпраця України з Італією.

Та й власне мова не лише про майбутнє України піднімається у даному питанні. Отже, говорячи більш ширше, якщо НАТО не у достатній мірі серйозно прийматиме виклик у вигляді російсько-української війни, активно співпрацюючи з нашою державою у тій же військовій сфері, а її зокрема члени, в тому числі Італійська Республіка навпаки, поступово ослаблять підтримку України, після того коли це першим умовно кажучи зробить Дональд Трамп (подібний сценарій у жодному разі ми не виключаємо), а згодом й усі інші приймуть аналогічне рішення, вважаючи його найбільш оптимальним, адже воно врешті-решт одне з самих простих на перший погляд, то уникнути ще більшого загострення, як приклад між Китаєм та Тайванем буде неможливо, а це в свою чергу буде ще більшим ударом по цивілізованому світу ніж війна в Україні або пандемія коронавірусу у 2020 році¹¹⁵.

Адже у Китаї в такому випадку остаточно сформується своєрідне хибне бачення того, що досягати омріяних цілей можна за допомогою сили і це лише як один з багаточисельних ймовірних негативних сценаріїв, котрий ми маємо враховувати¹¹⁶.

¹¹⁵ The Independent. Chinese invasion of Taiwan would be worse global crisis than Ukraine war or Covid, warns president. 30.07.2024. URL: <https://www.independent.co.uk/asia/east-asia/china-taiwan-invasion-ipac-tapei-summit-b2588069.html> (дата звернення 25.10.2024)

¹¹⁶ Janne Haaland Matlary and Rob Johnson. NATO and the Russian War in Ukraine: Strategic Integration and Military Interoperability. – C Hurst & Co Publishers. –2024. P. 264. (дата звернення 24.04.2024)

У такій ситуації ми бачимо певного роду своєрідний вихід. Якщо Італійська Республіка продовжить голосно піднімати тему війни у тих же рамках голосування G7, окремо наголошуватиме на тому, як важливо допомагати Україні у військовому плані, економічному, гуманітарному, як від цих рішень здебільшого залежатимуть й власне країни Заходу, то можливо це й не змінить докорінно політику Трампа, його риторику щодо України, але як мінімум це принесе свої дивіденди у Європі. Адже Італія, як країна, котра входить до групи Семи безперечно матиме вагомий вплив та відіграє одну з ключових ролей у цьому.

Тим паче, дані розмови небезпідставні та ми дійсно переконані у тому, що Італійська Республіка, як і майже 30 років тому назад підставить своє дружнє плече та зробить усе можливе навіть при такому невтішному розвитку подій, який ми навели вище, задля власне того, щоб нам допомогти навіть у такій скрутній ситуації. Звичайно ж на цьому моменті ми хочемо провести певну аналогію з історичною визначною подією для нашої держави 1995 року. Саме Італійська Республіка у цей час зіграла одну з провідних ролей в становленні України, як незалежної країни доволі суттєвими на наше переконання чином, а саме завдяки не в останню чергу її позиції нас було прийнято до Ради Європи¹¹⁷.

Ось чому так необхідні міцні стосунки з іншими країнами. Ніколи не можна йти шляхом ізоляції, як це нині робить Росія. Інакше крім Нікарагуа й мабуть що Еритреї підтримки ми не отримаємо.

Однак це вже на жаль історія, у даному випадку, не згадати про яку, на нашу думку, було б не доречно. Адже українсько-італійські відносини ми інколи маємо аналізувати виходячи за рамки

¹¹⁷ Гамоцький В. С. Українські інтереси у співробітництві з Італією (до ювілею українсько-італійських відносин) / В.С. Гамоцький //Науковий вісник. С 263. (дата звернення 24.04.2024)

досліджуваного нами періоду, розглядаючи той же безпосередньо період становлення нас як держави, щоб завдяки певним схожим та важливим аналогіям підтверджувати ті чи інші власні думки, зокрема як це було зроблено нами зараз.

На цьому моменті слід згадати у політичному ключі й про так званий спротив Орбану, де Мелоні відіграла одну з провідних ролей, ставши фактично тією дійовою особою, котра розблокувала виділення допомоги Україні на 50 мільярдів євро. До цього результату привели її стійкість та непохитність та в цілому це є безперечним свідченням її інтенсивних та мудрих дій, котрі врешті й дозволили зламати спротив Орбана у цьому питанні¹¹⁸.

Ще одним додатковим підтвердженням нашої думки та нашої позиції слугує те, що станом на сьогодні ми на серйозному рівні співпрацюємо у військовій сфері та маємо певні здобутки та намічену позитивну тенденцію.

Наприкінці 2023-го року, а саме 16 листопада відразу п'ять італійських компаній долучилися до Альянсу оборонних індустрій¹¹⁹. Це в свою чергу має величезне значення для розвитку вітчизняного ОПК. Чим більше буде подібних новин, тим відповідно краще, адже це додає надій та сподівань на краще майбутнє та є запорукою того, що ми вистоїмо до кінця завдяки таким надійним партнерам. На думку автора, наразі, тобто в умовах повномасштабного вторгнення, найважливішим є саме розвиток та побудова міцних відносин з

¹¹⁸ il Giornale. L'Ue trova l'accordo su bilancio e Ucraina. Meloni rivendica la mediazione con Orban. 01.02.2024. URL: <https://www.ilgiornale.it/news/politica-internazionale/i-27-dellue-trovano-laccordo-sullucraina-cosa-ha-deciso-2276537.html> (дата звернення 25.10.2024)

¹¹⁹ Кабінет Міністрів України. Мінстратегпром: П'ять італійських компаній долучилися до Альянсу оборонних індустрій. 17.11.2023. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minstratehprom-piat-italiiskikh-kompanii-doluchylisia-do-aliansu-oboronnykh-industrii> (дата звернення 25.10.2024)

Італійською Республікою в сфері оборони за принципом саме тут і зараз.

Слід згадати й про безпекову угоду, підписану 24 лютого 2024 року, котру ми детально аналізували у першому підрозділі третього розділу. Це та угода, котра стала додатковим підтвердженням власне того, що Італійська Республіка зацікавлена у зміцненні та розширенні Україною її можливостей у сфері безпеки¹²⁰.

Знову ж таки, якщо диктатури отримають перемогу військовим шляхом, то рано чи пізно це ще сильніше їм розв'яже руки, а це у перспективі стане прямою проблемою для інших країн Європи та безпосередньо тієї ж Італійської Республіки як саме її важливої частини. Інакшого пояснення цьому ми по більшій мірі не знайшли.

Отже, доволі часто можна зустріти твердження, що нібито Італійська Республіка у порівнянні з іншими країнами Заходу нам допомагає значно менше саме своїх реальних можливостей, але тут не все так очевидно. Частково це дійсно так, зокрема фінансова та гуманітарна допомоги могли бути й більше, значно більшими, беручи до уваги її реальний ВВП, утім знову ж таки це не є цілковитим відображенням реальної картини у даному без сумніву ключовому питанні, зокрема беручи до уваги саме військову підтримку. Однак варто тут враховувати ще й те, що значна частина військової допомоги не афішується. Як приклад, за словами посла Італійської Республіки П'єра Франческо Дзадзо вона є значно вищою офіційно заявленої. Зрозуміла річ, що під час активної фази війни звичайно ніхто жодних деталей з цього приводу нам не розкриє¹²¹.

¹²⁰ Офіційне інтернет-представництво Президента України. Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Італією. 24.02.2024. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-89245> (дата звернення 25.08.2024)

¹²¹ Інтерв'ю посла Італійської Республіки в Україні агентству "Інтерфакс-Україна". 02.04.2024. URL: <https://interfax.com.ua/news/political/977662.html> (дата звернення 18.11.2024)

До того ж, італійський журналіст Антоніо Альбанезе, учасник римської конференції з приводу відновлення України так не вважає й дотримується радше тієї думки, що Рим надав допомоги рівно стільки, скільки зміг – годі сподіватися на більше¹²².

Цьому є своє обґрунтоване пояснення, яке ми здебільшого поділяємо аніж навпаки. Попередні десятиліття країна вела політику обмеженого фінансування оборонного комплексу, саме тому не має достатніх можливостей наразі передавати ще більше ніж зараз, але знову ж таки це все відноситься до того, що на наше стійке переконання можна у найближчій перспективі протягом 2024-го та першої половини 2025-го року вирішити.

У свою чергу депутат Джордже Муле, член проурядової більшості теж має схожу думку: «Беручи до уваги військову допомогу Україні, то ми в свою чергу зробили все від себе належне і те що могли, навіть наносячи шкоду власній безпеці¹²³.

Утім це ніяк не означає, що не існує можливостей у подальшому вийти на новий рівень підтримки з боку Італійської Республіки. Якщо б це було радше не так, то опоненти урядової більшості, італійські експерти різного рівня в свою чергу разом з планами нагальної реконструкції не закликали б до істотного збільшення та безпосередньому зосередженні уваги на піднятті рівня військової допомоги України за принципом як можна швидше та найголовніше якісно¹²⁴.

¹²² Радіо Свобода. Наталка Кудрик. Як Італія допомагає у відбудові культурних пам'яток України. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/italiya-dopomoha-vidbudova-kulturni-pamyatky-ukrayiny/33171843.html> (дата звернення 25.10.2024)

¹²³ Допомога Італії у відбудові культурних пам'яток України. NewsWeek. 26.10.2024 URL: <https://nw.com.ua/country/yak-italiya-dopomagaye-u-vidbudovi-kulturnyh-pamyatok-ukrayiny/> (дата звернення 26.10.2024)

¹²⁴ Радіо Свобода. Наталка Кудрик. Як Італія допомагає у відбудові культурних пам'яток України. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/italiya-dopomoha-vidbudova-kulturni-pamyatky-ukrayiny/33171843.html> (дата звернення 25.10.2024)

Поки дані розмови піднімаються на загальний майже по всій Італії, поки зберігається тема популярності українсько-російської війни серед італійців, поки Італійська Республіка дбає про свою безпеку, розуміється на темі сучасної війни та загалом дотримується демократичних цінностей, доти ми не залишимося один на один у цій війні та матимемо по-справжньому надійного союзника у військовій сфері, сфері яка станом на зараз що для України, що так само й для Італії є безсумнівно важливою.

2.4. Висновки до другого розділу

Отже, підбиваючи підсумок до другого розділу слід зазначити, що у нашому першому підрозділі нам вдалося проаналізувати договірно-правову базу по темі дослідження, беручи до уваги здебільшого важливі договори, угоди, котрі стосувалися торгово-економічного та військового співробітництва, зокрема було з'ясовано, що останньою на момент написання роботи стала двостороння безпекова угода між Україною та Італією, яка була підписана у символічну дату 24 лютого 2024 року, закріплюючи основні компоненти безпекових зобов'язань Італійської Республіки, в тому числі з приводу військової та фінансової підтримки України впродовж наступних 10 років.

У другому підрозділі другого розділу ми проаналізували, як саме розвивались торгово-економічні відносини з 2014 по 2024 рік, тобто у час справжніх випробувань перед нами. У 2014 році наша країна зіштовхнулася вперше з російською агресією, втративши близько семи відсотків території, а починаючи з 24 лютого 2022 року розпочалося й повномасштабне вторгнення РФ на територію України. Час, коли ми втратили ще більше відсотків нашої території, а українська економіка стала значно слабшою у порівнянні з будь-яким відрізком часу

набуття незалежності. Наші колись основні складові експорту зіштовхнулись зі справжньою кризою. Той же експорт металу за підсумками 2023 року впав у три рази (згадаємо що сталося з умовною «Азовсталю» в Маріуполі – її було вщент знищено), не кращі справи й з тією ж сільськогосподарською продукцією (блокування та регулярні обстріли портів, непродумана зернова угода, крадіжка РФ українського зерна, соняшнику на окупованій частині нашого Півдня тощо). У цьому ж підрозділі нами було знайдено певного роду те, за рахунок чого ми зможемо відштовхнутись та рухатись у даному випадку далі — дозволити експорт української зброї, що потенційно дозволить нам отримати близько 20 мільярдів доларів та знизити собівартість одного зразка озброєння для наших військових (тим паче Італійська Республіка в свою чергу це потенційно один з основних покупців української зброї). Ми б таким чином суттєво збільшили експорт до Італійської Республіки та зокрема це відкривало нові можливості для поглиблення двосторонньої співпраці між Україною та Італією, тим паче питання експорту нашої зброї має відразу 2 виміри – економічний та політичний.

В заключному третьому підрозділі нами було досліджено, що ми можемо покрити фінансування ЗСУ лише на 8%, коли 92% наших потреб нам допомагають покрити інші держави, зокрема Італійська Республіка. Нами було з'ясовано, що основним пріоритетом Італії є забезпечення нашої держави протиповітряним захистом у вигляді ППО. Важливим рішенням з точки зору посилення та розвитку нашого ОПК є залучення п'яти італійських компаній до українського Альянсу оборонних індустрій, що є додатковим свідченням того, що Італія відкрита для посилення військової співпраці з нашою державою та власне того, що лише фінансовою військовою підтримкою все не обмежується.

З іншого боку є й певні неприємні речі, до котрих ми можемо віднести саме економічну та гуманітарну фінансову підтримку з боку Італії (на сьогодні вона абсолютно менша ніж просто військова та якщо як приклад в тому ж числі порівнювати аналогічну допомогу з багатьма іншими країнами). Це, як нам здається, зайвий раз підтверджує те, що нам треба щоденно бути активними на міжнародній арені. Зайвий раз попрацювати над тим, щоб якомога краще переконати ту ж Італію, що державі котра воює необхідно не лише більше військової, але й так само економічної та гуманітарної допомоги зокрема. Так як війна залишає свій помітний відбиток майже всюди. Наразі ми живемо в умовах, коли фактично нічого не вистачає й слід, щоб кожен з партнерів це розумів не гірше. Лише після цього ми зможемо більш впевненіше рухатися до спільної головної мети — перемоги над Росією.

3 РОЗДІЛ: УКРАЇНА – ІТАЛІЯ: КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ

3.1. Боротьба з російськими наративами у сфері культури та формування громадської думки про Україну

Про культурні відносини можна розповідати доволі довго, адже це як відомо кожному при правильній політиці справжня м'яка сила будь-якої держави. Її роль неможливо переоцінити, особливо у такі надскладні часи для нашої держави як зараз, а саме мова звичайно йде про повномасштабне вторгнення РФ на територію України. Культурні відносини України з Італією не є виключенням з правил. Тому не дослідити цю тему з нашого боку було б не доречно. Для початку спробуємо дослідити тему боротьби з російськими наративами у сфері культури та в цілому формування громадської думки про Україну. Однак з усього розпочнемо по порядку.

Кажучи з приводу російської пропаганди про Україну та її власне просуванні на території Італії, то тут справа доволі цікава.

У період з 2014 (початку російської агресії, окупації Криму) по 2022 рік (повномасштабне вторгнення 24 лютого) російські наративи за нашими власними спостереженнями працювали та працювали доволі непогано, цілком ефективно так би мовити, але це не було певною панацеєю й звісно були разом з тим й інші історії, котрі ми наведемо згодом у якості певних контраргументів. Відразу зазначимо, їх буде більше ніж достатньо, утім з усього розпочнемо по порядку.

Найбільш популярними наративами про Україну принаймні до повномасштабного вторгнення (як часу, коли італійці почали більше цікавитись правдивими подіями в Україні, а наша зокрема діаспора поступово почала відігравати значно вагомішу суспільно-політичну роль. Далі ми про це окремо напишемо) було те, що події від 2014 року це виключно внутрішній конфлікт, а не війна з РФ. Те що власне референдум у Криму був легітимним та ніякою це не було окупацією

й нібито він назавжди відійшов до РФ, а Захід у свою чергу має помириться з Росією, адже це у спільних інтересах кожної сторони¹²⁵.

Дані російські наративи можна прослідкувати у словах Джанкарло Арагони, італійського дипломата, котрий ще у березні 2014-го року наголосив: “Обставини склались таким чином, коли реальність вимагає прийняти той факт, що Крим назавжди вийшов з-під контролю Києва”¹²⁶.

Джорджо Фрушіоне як приклад почав відразу апелювати так званими історичними обставинами, котрі нібито закінчились цілком очікуваним результатом, стверджуючи наступне: “Події у Криму це радше “повернення” до своєї батьківщини, Росії – після того, як у 1954 році його було подаровано Україні Хрущовим аніж вихід зі складу незалежної України”¹²⁷.

У нас відразу є у такому випадку цілком логічне питання до Фрушіоне. Якщо це радше “справедливе повернення до своєї батьківщини”, а не окупація Криму, то чого власне РФ активно довелося планувати операцію по захопленню Криму починаючи з літа 2023 року, коли безпосередньо створювалась політична й організаційна інфраструктура для безпосередньої окупації¹²⁸.

¹²⁵ Катерина Зарембо. Політика «подвійного треку»: італійська амбівалентність у концептуалізації російсько-українського конфлікту. С. 197 URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/20397/Zarembo_Polityka_podviinoho_tr_eku.pdf?sequence=3 (дата звернення 22.05.2024)

¹²⁶ Aragona Giancarlo. La crisi in Ucraina e OSCE. ISPI. Commentary. 18.03.2014. URL: <https://www.ispionline.it/it/pubblicazione/la-crisi-ucraina-e-losce-10035> (дата звернення 22.05.2024)

¹²⁷ Fruscione Giorgio. 2014. Ucraina: la Crimea non è il Kosovo. ISPI. Commetary. 26.03.2014. URL: <https://www.ispionline.it/it/pubblicazione/la-crimea-come-il-kosovo-10077> (дата звернення 22.05.2024)

¹²⁸ РНБО України. Офіційний сайт. Передумови окупації Криму та війни на Сході нашої держави. Директор Національного інституту стратегічних досліджень, академік НАН України Володимир Горбулін презентував аналітичні матеріали. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Diialnist/2399.html?PRINT> (дата звернення 11.10.2024)

Якщо б все було так як стверджує Фрушіоне, то Росії б не довелося планувати таку завчасну та без винятків складну операцію. Цілком риторичне питання у даному випадку.

У свою чергу Альдо Феррарі, президент Асоціації по вивченню Центральної Азії та Кавказу в Італійській Республіці стверджував, що українські події (тобто знову жодного слова про війну 2014-го року. Як правило її чомусь активно називають “кризою”, “українськими подіями”, а не війною) це радше непорозуміння, а відновлення співпраці між Росією та Заходом є ключовим питанням, котрим необхідно якомога швидше зайнятись¹²⁹.

Томіслава Пенкова та Серена Джусті в дослідженні для італійського парламенту у свою чергу поділяють думку, що найкращим рішенням у будь-яких переговорах чи пошуку виходу з “кризи” (отже, знову ми спостерігаємо твердження, що це не російсько-українська війна 2014-го року, а лише так звана криза) враховувати інтереси Росії¹³⁰.

На нашу думку вищезгаданих нами прикладів більш ніж достатньо для того щоб підтвердити російські популярні наративи в італійському просторі у даний період часу.

По-іншому у даному випадку бути й не могло по цілком об'єктивним на те причинам. Перш за все Італійська Республіка дозволяла на своїй же території роками активно розповсюджувати свої наративи про Україну серед італійців й далі та з цим ефективною боротьби не велося, а ми ж в свою чергу не могли ефективно протидіяти російській пропаганді, програвши позиції по цьому

¹²⁹ Ferrari, Aldo (ed.). 2015a. Beyond Ukraine. EU and Russia in Search of a New Relation. ISPI. URL: <https://www.ispionline.it/en/publication/beyond-ukraine-eu-and-russia-search-new-relation-13424> (дата звернення 22.05.2024)

¹³⁰ Giusti Serena, Penkova Tomislava. 2014. Quali Scenari per la crisi in Ucraina? ISPI/Osservatorio di politica internazionale. Approfondimenti. No 95. maggio. URL: <https://www.ispionline.it/it/pubblicazione/approfondimenti-quali-scenari-la-crisi-ucraina-10681> (дата звернення 22.05.2024)

питанню, особливо така тенденція спостерігалась до початку повномасштабного вторгнення, але про це дещо згодом — наприкінці даного підрозділу.

Передусім, нам запам'ятався скандальний кінофестиваль «Taormina Film Fest» у 2019 році на території Італії, а саме у Сицилії, де Олівер Стоун презентував спільний фільм з кінопродюсером Ігорем Лопатьонком, обравши для своєї спільної праці інтригуючу з одного боку назву - "Нерозказана історія України" (чудова історія насамперед у тому плані, як власне просувалися російські наративи про Україну в Італії). Якщо коротко, то там піднімалися як приклад такі гострі станом на той час питання, як війна на Донбасі, «постмайданівська криза» тощо, викликавши відповідно резонанс у суспільстві. Це було скоріше не щире бажання розкрити нашу країну для кожного на такій знаковій події, як кінофестиваль, а навпаки — виконати чергове, непогано організоване антиукраїнське пропагандистське замовлення, метою якого було висвітлити в позитивному ключі державу-агресорку, розповсюдити в цілому недостовірну інформацію та що найголовніше — розпалити в суспільстві справжню ворожнечу і це на жаль не лише наша думка, тоді подібні історії вважались не чимсь екстраординарним, а радше сумною буденністю¹³¹.

Цим цілком можна визнати, що Італія слугувала майданчиком дійсно для кожного, хто хотів донести більше інформації про нашу державу, зокрема й для людей нечистої совісті — для пропагандистів, котрих у першу чергу хвилював власний фінансовий добробут, а не те, що про них скажуть у майбутньому. З вищезгаданими російськими наративами боротьба була радше показовою, ніж ефективною. Ми

¹³¹ Національна Рада України з питань телебачення і радіомовлення. Позиція Національної ради щодо показу фільму «Нерозказана історія України». 12.07.2019 URL: <https://webportal.nrada.gov.ua/pozytsiya-natsionalnoyi-rady-shhodo-pokazu-filmu-nerozkazana-istoriya-ukrayiny/> (дата звернення 22.05.2024)

наголошували на невдоволенні подібним контентом, котрі інколи поширювались на подібних кінофестивалях та не лише на них, Італія ж в свою чергу не приділяла цьому ретельної уваги, не вважаючи це чимсь тим, з чим першочергово варто вести боротьбу виключно у рамках захисту наших інтересів, адже тоді у них сформулювалася радше стійка позиція, яка полягала здебільшого у тому, що Італійська Республіка може бути тим самим місцем для поширення усіх думок (про нашу державу у тому числі), зокрема й таких безсумнівно скандальних. Утім добре, що це не працювало лише в одну сторону, тобто разом з російськими наративами просувались й так само українські, що дещо нівелювало цю проблему.

Починаючи з 2014-го року були й дійсно гідні приклади, в тому числі фільм Ахтема Сейтаблаєва «Хайтарма», який переміг в якості найкращого повнометражного фільму в місті Трієст¹³². Серед іншого, ми чудово пам'ятаємо короткометражний фільм «Давай не сьогодні», присвячений літньому чоловіку Олексію та його другій половинці Христині, які, як в самих відомих казках, вирішили померти в один день. В 2015 році був визнаний найкращим у своєму роді на 26-му за рахунком італійському кінофестивалі «Trieste Film Festival». Про нас італійці заговорили вже в голос, як про країну талановиту у всьому, хоча й доволі скромну¹³³.

Окрім іншого, у 2017 році фільм спільного виробництва України та Італії "Ізі" здобув престижну нагороду у Венеції, як найкращий фільм-дебют, зробивши тим самим міцний приціл на майбутнє. Україна цим кроком зайвий раз тоді довела, що вона готова робити ставку на спільне виробництво, профінансувавши у даному

¹³² Укрінформ. Фільм «Хайтарма» Ахтема Сейтаблаєва. 08.11.2024. URL: <http://surl.li/kijaaf> (дата звернення 22.05.2024)

¹³³ Рідна країна. Українська короткометражка перемогла на кінофестивалі в Італії. 27.01.2015. URL: <https://ridna.ua/2015/01/ukrajinska-korotkometrazhka-peremohla-na-kinofestyvali-v-italiji/> (дата звернення 22.05.2024)

випадку стрічку на 58 відсотків від загальної суми¹³⁴. Тим паче між обома країнами спільного більше, ніж можна подумати і при правильному відношенні до справи це поєднання може стати по-справжньому проривним.

Забігаючи дещо наперед зазначимо, що на нашу власну думку, якщо ми з італійцями розпочнемо знімати ще більше подібних спільних фільмів у післявоєнний період (зараз основні пріоритети у нас дещо інші - війна, тому тут не має у вас навіть виникати певних питань чому лише це має бути колись потім, а не саме за принципом тут і зараз), то лише в довготривалій перспективі виграємо від цього, хоча й тих самих клопотів стане відповідно більше.

Продовжуючи далі слід зазначити, що в 2018 році, на міжнародному 39-му кінофестивалі у Палермо «Sport Film Festival» – за сумісництвом найстарішого фестивалю спортивного кіно ми виступили з доволі амбіційним фільмом під назвою: «Віртуоз боротьби Нельсон Давидян», але врешті-решт не зуміли досягти омріяного результату – перемоги, хоча, як ми вважаємо, всі передумови на це були, але зараз трішки не про це¹³⁵. Тобто, незважаючи на всі нюанси, в плані кінофестивалів, зокрема в Італії, ставали чути все більше у позитивному ключі, тобто ми бачимо позитивну динаміку та певні кроки у правильному напрямі, не сидівши на рівному місці, доволі таки непогано працюючи. В якості підтвердження наших слів згадаємо про перемогу у 2020 році на кінофестивалі «Festival dei Popoli» у дивовижній Флоренції, одній з тих яскравих сторінок до початку повномасштабного вторгнення, де

¹³⁴ Українські фільми здобули нагороди на міжнародних кінофестивалях. Українсько-італійський фільм «Ізі». BBC Україна 03.09.2018. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-45394319> (дата звернення 22.05.2024)

¹³⁵ Федерація Греко-Римської боротьби у Facebook. Український фільм про боротьбу став учасником міжнародного кінофестивалю «Sport Film Festival» у місті Палермо. 01.10.2018 URL: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=2132321703690608&id=1518422731747178 (дата звернення 24.05.2024)

українське документальне кіно від Аліни Горлової, яка за сумісництвом є режисеркою-документалісткою стало найкращим та ця кінострічка отримала назву: "Цей дощ ніколи не закінчиться"¹³⁶.

У нас є свого роду принцип, сенс якого коротко полягає у тому, що все те, що заслуговує на увагу, має бути обов'язково почутим, інакше ж, на нашу думку ніяк – жодних винятків існувати не має. Саме тому ми вирішили сформулювати наш підрозділ ще й таким чином, що разом з російськими наративами про Україну (які транслювались через насамперед фільм "Нерозказана історія України" 2019-го року), було й так само багато робіт, котрі навпаки, просували саме українські наративи, що лише доводить нашу початкову тезу, що Італійська Республіка до 24 лютого 2022 року слугувала своєрідним майданчиком дійсно для кожного, як для російських пропагандистів, й так само для українських режисерів та відповідно не лише.

Надалі продовжимо розвивати нашу тему саме у контексті певної боротьби з російськими наративами та формуванні суспільної думки про Україну після початку повномасштабного вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року. Італійська Республіка почала поступово змінювати суспільну думку щодо України (зокрема з приводу окупації Криму, війни на Сході України, почав врешті-решт поступово руйнуватись стійкий суто російський наратив про те, що в Україні була не революція гідності, а так званий “державний переворот”, котрий нібито й запустив череду тих трагічних подій починаючи з весни 2014-го року).

Це зовсім не означає, що в один момент, а саме з початком повномасштабного вторгнення російські наративи зовсім почали відходити на задній план, адже на жаль вони залишились та

¹³⁶ Festival dei Popoli. Facebook. 23.11.2020. Українське документальне кіно досягло успіху на кінофестивалі в Італії. URL: <http://surl.li/cuqclu> (дата звернення 25.05.2024)

підкреслюємо надалі залишаються, інколи й навіть спостерігаються в риториці окремих італійських посадовців, тому ще є над чим працювати¹³⁷.

Основними каталізаторами зміни суспільної думки про Україну запустили події навколо Києва, Бучі, Маріуполя у перші місяці війни, це є цілком зрозумілим. Про нашу країну почали говорити, а більшість італійців хвилюватись за подальшою ситуацією у нашій державі.

Кажучи про власний досвід та спостережень, то ще на 3-му курсі мені допомагав вивчати італійську мову італієць Федеріко Пікколо, готуючи безпосередньо до поїздки в Італію у другому семестрі вищезгаданого 3-го курсу, однак на жаль події 24 лютого 2022 року все зруйнували. З початком повномасштабного вторгнення Федеріко Пікколо кожен день мені писав, хвилювався за нашу країну, уважно слідкував за подіями, інколи навіть знав більше ніж я встигав дізнатися про події навколо війни та врешті-решт ось ця підвищена зацікавленість до нашої держави спонукала його детально розібратись у подіях 2014-го року, відкинувши раз та назавжди усі можливі стереотипи про нашу державу, котрі йому у свій час трансливались, це питання було для нього закритим, він знайшов своєрідний ключ до правди нашої з вами історії.

Це в свою чергу як не дивно доводить те, що ефективну боротьбу з російськими наративами, зміни суспільної думки з приводу України на нашу користь в Італії та за її межами спричинили не лише ми, наша політика, наша щоденна праця як приклад посольства України, МЗС, котрі активно захищали та захищають наші національні інтереси, але й у першу чергу самі росіяни, розпочавши нову сторінку власної

¹³⁷ Радіо Свобода. 11.01.2024. «Грають на антиамериканських настроях»: як Росія намагається розсварити Україну з країнами ЄС. Олександр Янковський та Юлія Щетина. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya-rosiyska-propahanda-khoche-rozvaryty-ukrayinu-z-yevropyu/32768935.html> (дата звернення 22.10.2024)

жорстокої історії 21-го сторіччя — агресивну повномасштабну війну проти нашої країни 24 лютого 2022 року¹³⁸.

Тобто, РФ, як не парадоксально це звучить, своїми діями запустила те, що уявити до початку 2022 року було майже неможливо — відкрити боротьбу з російськими наративами.

Слушним підтвердженням даних слів слугує нещодавній розголос навколо російської виставки у Модені, а саме: “Розквіт окупованого Маріуполя”, де вже сама назва говорить про те, які власне наративи там би були озвучені. Так званий приватний захід російської культурної асоціації “Емілія-Романья” «Маріуполь»¹³⁹. Це та ситуація, коли розголос про цю подію, дії МЗС України не лише зруйнувала усі плани на її проведення в цьому місті (цього заходу), але й мала вплив на проведення інших російських культурних заходів та не лише у інших містах Італії, спровокувавши тим самим справжню хвилю відмін багатьох запланованих подібних цьому заходів. Чи є ця історія показовою, котра доводить те, що боротьба з російськими наративами в Італії є все ж ефективною, наразі важливою темою й те, що вже є чіткі певні зрушення та власне ця тенденція при правильних діях та постійних розголосах з боку МЗС України, посольства України в Італії, політиків різного рівня, загалом небайдужих громадян України та Італійської Республіки принесе свої дивіденди?! Безперечно! Інакшої відповіді тут не може бути, адже як слушно зазначив Владислав Майструк: “Та хвиля, яку спричинили українці й італійці разом, як прості люди, так і політики, вона спрацювала”¹⁴⁰.

¹³⁸ Пол Кірбі. BBC Україна. Чи провалилася війна Путіна в Україні. 28.03.2023. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-64788916> (дата звернення 22.10.2024)

¹³⁹ Коротко про. 09.01.2024. Мар'яна Полішук. В Італії скасували російську виставку про “розквіт” окупованого Маріуполя. URL: <https://kp.ua/ua/politics/a683026-v-italiji-skasovali-rosijsku-vistavku-pro-rozkvit-okupovanoho-mariupolja> (дата звернення 22.10.2024)

¹⁴⁰ Радіо Свобода. 11.01.2024. «Грають на антиамериканських настроях»: як Росія намагається розсварити Україну з країнами ЄС. Цитата Владислава Майструк. Олександр Янковський та Юлія Щетина. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya->

3.2. Культурні події та виставки як важливий аспект міжнародного діалогу між Україною та Італією

У даному підрозділі було б цілком не правильним рішенням з нашого боку не сфокусувати свою увагу на виставках, оминати їх (в кінці ми ще детально з певною аргументацією пояснимо свою думку та чому це дійсно так важливо, принаймні особисто на нашу думку, склавши відповідно загальний пазл).

В одному із чергових інтерв'ю Оксани Пахльовської, як нам здалося із прочитаного матеріалу, потім же внаслідок власних спостережень склалася більш стійка думка про те, що доволі довгий проміжок часу ми не мали змогу ось так вільно як сьогодні в повній мірі доносити українську історію та культуру безпосередньо так, як бачимо її ми, принаймні є що порівнювати до та після (більш детально про це мова йшла у минулому підрозділі даного розділу присвяченому боротьбі з російськими наративами про Україну)¹⁴¹.

Знакових культурних подій присвячених Україні фактично що до кінця 2017-го було певною мірою на нашу особисту думку недостатньо (непересічних культурних подій взагалі не було до 2019 року. Мова тут йде про виставку у Римі, де художники з України представили так би мовити «українську палітру Італії» (про неї буде детально написано трохи згодом.), принаймні на це все вказує той матеріал, який є у вільному доступі.

Окрім іншого були у переважній більшості відсутні справжні лідери громадських думок, які б виважено та у повному обсязі

rosiyska-propahanda-khoche-rozvaryty-ukrayinu-z-yevropyu/32768935.html (дата звернення 22.10.2024)

¹⁴¹ Главком. Катерина Зарембо. Інтерв'ю з Оксаною Пахльовською, членом Італійської асоціації україністики, професором університету «La Sapienza» (м. Рим, Італія), 05.06.2016. В Італії практично немає лідерів громадської думки, які б адекватно розповідали українську story. URL: <https://glavcom.ua/interviews/oksana-pahlovska-v-italiji-val-antiukrajinskoji-literaturi-jiji-leytmotiv-kijivska-hunta-vchinila-genocid-385760.html> (дата звернення 22.10.2024)

розповідали про Україну. Незважаючи на це, в тому числі завдяки сумлінній праці посольства України в Італії ситуація почала потрохи вирівнюватися та станом на зараз, знову ж таки, з виключно наших власних спостережень та досліджень ситуація стала певною мірою кращою та породила неабияку віру в те, що так буде й надалі¹⁴². Зрозумілим є те, що так чи інакше роботи у нас у цьому напрямі ще доволі багато.

Добре відомо, що повномасштабна війна, яка була розв'язана РФ 24 лютого 2022 року проти України викликала справжню незабутню хвилю тотальної підтримки нашої країни в різних аспектах, Італійська Республіка не стала виключенням з правил. Як приклад, кожен з організаторів хотів нас підтримати у цей непростий час, як це звичайно було лише можливо з його боку. Ще раз таки зауважимо, що саме виставкам буде приділено нашу окрему увагу, визначивши саме тенденцію, яку ми з вами наразі спостерігаємо. Розпочнемо з усього по порядку.

Найбільш визначною подією до початку повномасштабного вторгнення стала виставка дитячих робіт «Моя Україна – Ucraina Mia» 30 березня 2018 року. Тут вже виходячи з самої власне назви зрозумілим є те, що вона була цілковито присвячена Україні у місті Римі, яке неодноразово у своїй роботі ми вже згадували.

Безпосередньою метою виставки було дізнатися, як бачать Україну діти не тільки в Україні, але й далеко за її межами, в тому числі переважно в Італійській Республіці. Серед іншого ця виставка була важливою у тому плані, що сприяла відкриттю нових талантів в галузі образотворчого мистецтва та й у цілому заохочувала молоде

¹⁴² Посольство Італії в Україні. Культурна дипломатія. URL: <https://ambkiev.esteri.it/uk/italia-e-ucraina/diplomazia-economica/> (дата звернення 23.10.2024)

покоління до розвитку творчих навичок та вмінь та плекати любов до України через образотворче мистецтво. Звичайно це не та виставка, яка напряду заохочує умовно кажучи інвестиції, але тим не менш виконує не менш важливе завдання – породжує інтерес до України та всього що з нею пов'язане змалку¹⁴³.

Серед найбільш яскравих виставок 2019 року стала виставка у Римі, де в свою чергу організували виставку художників з України, які по тим чи іншим причинам постійно живуть в Італії – так би мовити було представлено «українську палітру Італії», з цього й виходить сама ця назва. Це була доволі вдала спроба створити місцевий творчий бомонд для вихідців з нашої країни. В цілому, можемо підсумувати, що головне завдання було виконано – ознайомлення італійців з нашою культурою та відкриття для більш широкої публіки, назагал в тому числі й для нашої громади цих талановитих художників. Додатково зазначимо й свої негативні моменти, зокрема що це на превеликий жаль була одна з перших за роки незалежності України непересічна культурна подія¹⁴⁴. Утім варто констатувати й наступне, що цілком існують свої чіткі передумови вважати, що далі буде краще – все найкраще у наших культурних відносинах ще безумовно попереду.

До речі, у цьому ж 2019 році відбулася унікальна культурна подія для нашої країни та загалом це мало вагоме значення в подальшому саме на рівні сприйняття нашої країни, війни на Сході нашої держави, котра вже тривала 5-й рік. Мова йде про українсько-італійську фотоініціативу митців щодо справжніх подій на Донбасі й відповідно разом з цим фільм Марківа. Це породило помітні зрушення у

¹⁴³ Хмельницький палац творчості дітей та юнацтва. Виставка «Моя Україна – Ucraina Mia». 30.03.2018. URL: <http://palac.km.ua/ua/novini/605-mizhnarodnij-konkurs-dityachogo-malyunku-moya-ukrajina-ucraina-mia-30-3-2018> (дата звернення 23.10.2024)

¹⁴⁴ Радіо Свобода. Наталка Кудрик. 11.12.2019. Виставка у Римі. Як живуть українські митці-емігранти в Італії. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30319232.html?fbclid=IwAR0yHL4YA4lInf1Ogif5Q2U03H6xiu-mFSKXH4BZCGRjMEeSyJC3i2Esm6IY> (дата звернення 23.10.2024)

сприйнятті італійцями того, що власне відбувається на Сході України насправді¹⁴⁵. Так звана у нашому розумінні контрвідповідь відверто пропагандистській праці “Нерозказана історія України”, котру ми детально розбирали у нашому першому підрозділі третього розділу присвяченому російським наративам у сфері культури.

Як відомо, у 2020 році був помітний значний спад активності, сама ж співпраця проходила все частіше у форматі онлайн, а не живому спілкуванні та на це були свої об’єктивні причини – пандемія коронавірусу, яка найбільш сильно позначилася саме на Італії. Утім основний парадокс полягає у тому, що саме 2020-й рік зазнав особливої активізації саме у рамках культурної складової, принаймні саме на це вказує досліджена нами інформація. У якості підтвердження даних слів зазначимо, що було впроваджено україномовний аудіогід у Колізеї, серед символічних важливих речей згадаємо й про будинок КМДА, котрий був підсвічений у кольори Італійської Республіки та спільні роботи українців та італійців, котрі були продемонстровані в різних регіонах Італії та зокрема у власне італійському парламенті¹⁴⁶.

Кажучи ж власне про 2021-й рік, то на цьому моменті варто згадати про виставку під доволі цікавою назвою “Шовковий шлях. Мистецтво та сучасні художники з Італії”, котра відбулась у місті Києві та тривала майже місяць – з 31 липня по 24 серпня 2021 року. при підтримці Генеральної дирекції з промоції системи країни, Міністерства закордонних справ і міжнародного співробітництва Італії, Інституту образотворчих мистецтв Гаруццо, Посольства Італії

¹⁴⁵ Українська призма: Зовнішня політика 2019. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. — Київ, 2020. — 65 ст. (дата звернення 23.10.2024)

¹⁴⁶ Українська призма: Зовнішня політика 2020. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики “Українська призма”», Фонд ім. Ф. Еберта. — Київ, 2021. — 40 ст. (дата звернення 23.10.2024)

в Україні, Італійського інституту культури в Україні, Музею історії міста Києва, а також за сприяння Національної академії мистецтв України та підтримки Венеціанського офісу Ради Європи¹⁴⁷.

На нашу думку, важливість її полягала здебільшого у тому, що це була однією з найголовніших ініціатив, яка реалізовувалася у рамках Програми промоції італійського мистецтва Міністерства закордонних справ та міжнародного співробітництва Італії в 2021 році та є безпосереднім італійським внеском у святкування 30-ї за рахунком річниці незалежності нашої України – держави, яка довгий проміжок часу слугувала певним культурним мостом між Заходом та Сходом.

Одне з чергових підтверджень того, що не останню роль в проведених заходах відігравало посольство України в Італії є виставка робіт українця Івана Турецького (розгорнута у вересні 2021 року), видатного українського художника, який за сумісництвом є одним з представників сучасного кубізму. Однак це не поодинокий приклад, наведемо один з останніх. Зокрема на початку поточного 2024 року було відкрито персональну виставку Олександра Животкова у місті Падуя теж за сприяння посольства України в Італії далеко не в останню чергу. До речі, одним з її гостей був Андреа Колазіо — асесор з питань культури міста Падуї¹⁴⁸.

Повертаючись до самої виставки Івана Турецького, до її власне ключових моментів. Відбулася вона в невеличкому містечку Кастільйоне Олона, що під Варезе (Ломбардія). Значимість цієї події в тому, що це як мінімум незвично, не прохідна подія, відповідно те що притягує поціновувачів чогось неординарного, а по-друге це зайва

¹⁴⁷ Посольство Італії в Україні. Виставка "Шовковий шлях. Мистецтво та сучасні художники з Італії". Італійський інститут. URL: https://iickiev.esteri.it/iic_kiev/uk/gli_eventi/calendario/mostra-la-via-della-seta-arte-e.html (дата звернення 23.10.2024)

¹⁴⁸ Посольство України в Італії у Facebook. 11.03.2024. URL: <https://www.facebook.com/ukr.embassy.italy/posts/821227013371347> (дата звернення 23.10.2024)

тема для обговорень про Україну та додаткова популярність художнику¹⁴⁹.

У квітні 2022 року в місті Римі відбулася виставка під гучною назвою «Ukraine Art Against Violence». Ціль же цієї виставки, як і багатьох інших звичайно що більш ніж схожа – підняти інтерес громадськості, поєднавши у цьому заході не тільки мистецтво чи культуру, але й ту ж саму солідарність. Кожен житель Риму чи в тому числі біженці з України мали змогу насолодитися виставкою робіт сучасного мистецтва що скульпторів, що українських художників в рівній мірі. Зрозуміло, що ця виставка подарувала можливість обмінюватися думками з однодумцями та дискутувати на тему, яка ж з робіт була кращою. Було б не правильно на цьому моменті не сказати, що ця виставка як і багато інших була по своєму унікальна. В нашому ж випадку мова йде про те, що лєвова частина картин створювалася у неспокійний буремний час – під час бомбардування та більш яскравіше в них відчувалося, що у цей час переживав автор. Серед іншого так само, як і на багатьох інших виставках цього року був проведений благодійний збір коштів для всіх тих, хто постраждав від абсолютно варварської в ХХІ столітті війни¹⁵⁰.

Згодом, у тому ж 2022 році, була організована на один тиждень (з 9 по 16 червня) інша визначна виставка “The Captured House” – присвячена безпосередньо роботам українських митців сучасності, які в свою чергу, отримали змогу більш доцільніше, яскравіше, розповісти нашу трагічну історію кожному пересічному італійцю, якому це також в певний момент стало цікавим. Це по-справжньому

¹⁴⁹ Генеральне консульство України в Мілані. Виставка в містечку Кастільйоне Олона (Ломбардія). 04.09.2021. URL: <https://www.facebook.com/milan.mfa.gov.ua/posts/1894075194105471> (дата звернення 23.10.2024)

¹⁵⁰ Let's do it Ukraine. 16.04.2022. Українське мистецтво в Італії. Виставка «Ukraine Art Against Violence». URL: <https://letsdoitukraine.org/2022/04/ukraine-art-against-violence-2/> (дата звернення 23.10.2024)

унікальна виставка – сповідь безпосередніх свідків подій, подій, які були закарбовані не лише у інсталяціях та тих же фотографіях, але й в скульптурах зокрема ¹⁵¹. Ми переконані, що кожен італійський відвідувач отримав незабутні емоції на все життя, адже придумати щось краще цього звичайно можливо й реально, але дуже важко.

Таким чином підсумуємо наступне. Виставки завжди приносили і приносять надалі свою безпосередню користь, адже це врешті-решт один з засобів зокрема сформувати певне уявлення про нашу країну, підняти й висвітлити доволі важливу тему. Кожна з них дійсно заслуговує на окрему повагу та обговорення. Всі вони без винятку на сьогоднішній день переслідують одну й ту ж саму благородну мету – внести свій безпосередній вклад у майбутнє країни.

Так було як до 2014 року і раніше, так воно є й сьогодні з певними своїми моментами. Утім знову на цьому моменті констатуємо найголовніше, що з початком сумнозвісних подій у нашій державі 24 лютого 2022 року, власне на нашу думку тема виставок стала ще більш значимою, актуальнішою, тією додатковою справжньою можливістю підняти інтерес італійського глядача у такий складний період до України, загалом до як приклад теми повномасштабного вторгнення, а ще в свою чергу безумовно сприяли та сприяють зміцненню та побудові тих багаторічних культурних відносин між Україною та відповідно Італією. Принцип тут приблизно такий: підбираєш відповідну тематику, важливу для італійського та українського глядача, поєднуєш це та навколо цього будуєш у нашому випадку подальшу свою виставку. Навколо спільного, спільної тематики переважно й будуються як правило міцні взаємовигідні стосунки не лише у бізнесі, але й у відносинах між державами прослідковується

¹⁵¹ Посольство України в Італії. 08.06.2022. Виставка робіт сучасних українських митців “The Captured House”. URL: <https://italy.mfa.gov.ua/events/vistavka-robit-suchasnih-ukrayinskih-mitciv-captured-house> (дата звернення 23.10.2024)

приблизно такий же взаємозв'язок, у нашому випадку звичайно в контексті культурної співпраці. Інколи ключем для цього й виступають цілком звичайні на перший погляд виставки. Слушним підтвердженням нашого твердження слугує крайня з виставок на момент написання даної роботи, котра присвячена безпосередньо Києву та Риму та має назву: «Дві ріки, дві столиці: плин часу»¹⁵². Відкрита вона була 3 доби, а саме з 12 по 15 вересня. Значимою вона була у тому плані, що на ній були представлені роботи українських та італійських художників, які в своїх творчих доробках відобразили унікальні риси обох столиць, що в свою чергу означає те, що цей захід став тим яскравим символом культурного обміну та співпраці між державами, що мають багатовікові історії та багаті традиції мистецтва. Київ постає у роботах як місто, що несе на собі глибокий культурний спадок та відчутний відбиток історії, водночас постаючи також символом незламності та відродження в умовах викликів сучасності. Рим – Вічне місто, де перетинаються минуле й майбутнє, представлене як центр європейської культури, що продовжує надихати нові покоління митців¹⁵³.

Наостанок, скажемо про виставки буквально ще декілька слів. Ми з власних спостережень у тому числі схильні вважати, що багато людей до виставок відносяться скоріше зневажливо ніж навпаки.

Мотивують здебільшого вони свою позицію тим, що вони нібито відіграють радше другорядну роль, на ній як правило не завжди побачиш перших людей держави та таке інше. В деякому сенсі з цим частково можна погодитися, але не більше того. По-перше, виставки, особисто на нашу думку, виконують своє саме головне завдання -

¹⁵² Посольство України в Італії у Facebook. "Дві ріки, дві столиці: плин часу". 11.09.2024. URL: <https://www.facebook.com/ukr.embassy.italy/posts/pfbid02uggh44hi6chRaWxkD1QR5wX9Ya3wLWYspZdzYqpgZeV31TZZtUjvCdywQBxojeKl> (дата звернення 23.10.2024)

¹⁵³ Там само

привертають увагу суспільства. По-друге, якщо виставка була організована з головою, тобто прискіпливо, розуміючись у її специфіці, то можна і взаємні міцні стосунки на роки побудувати, так як в таких подіях зацікавлені відразу дві сторони – українська та відповідно італійська.

Переходячи безпосередньо вже до наших культурних подій зазначимо, що вагома увага також буде приділена футболу, надалі ретельно пояснимо чому. Зазначимо й наступне, так як автор перш за все чудово розуміється на цій темі, знає сильні та відповідно слабкі сторони італійського футболу, його значиму роль в Італії для італійського вболівальника й загалом те, що власне з себе цей вид спорту представляє у світі, то вибір більш ніж очевидний.

Повномасштабна війна 24 лютого 2022 року спричинила низку вагомих проблем, котрі на жаль неможливо вирішити в один момент, зокрема це й позначилось на українсько-італійських відносинах в цілому у тому сенсі, що досягти глобального прогресу та зрушень в умовах війни у нашій державі за принципом рівних взаємовигідних відносин неможливо. Тобто наразі ми більше зацікавлені в міцних українсько-італійських відносинах, так як при інакшому розвитку подій за негативним сценарієм ми втрачаємо куди більше ніж Італійська Республіка, це мабуть очевидно для кожного.

Дуже важливим у цій ситуації є те, що Італія дійсно цінить нашу дружбу та залишається нашим вірним союзником у цій війні, усіляко нам допомагаючи вистояти. Ця країна обрала на чийй вона стороні, не думає лише про свою вигоду тут і зараз, інакше б фактично не розірвала міцні відносини з РФ, обравши б умовно шлях Бразилії, позиція котрої є неочевидною та здебільшого абсурдною, створюючи своїм планом миру з Китаєм “фундамент” для неформального

обговорення завершення війни проти України на умовах вигідних РФ¹⁵⁴.

Італійська ж Республіка радше міркує за принципом довгострокових перспектив та авжеж дбає про свою репутацію. Це спостерігається майже в усьому та культура, культурні в тому числі події не є виключенням з правил.

Щодо футболу, його важливої складової для нашої країни в нинішніх непростих умовах. По-перше, це найпопулярніший вид спорту у світі, а з цього відповідно у тому числі впливає й друге – це найлегший спосіб привернути до війни увагу, адже про це говорять та пишуть (мається на увазі усі світові ЗМІ, які навіть не пов'язані безпосередньо зі спортом. Це спостерігалось як з благодійними матчами на підтримку нашої держави в Англії (як приклад згадаємо матч Евертона та Динамо 29 липня 2022 року чи благодійний матч усіх зірок 5 серпня 2023-го року Game4Ukraine на "Стамфорд Бридж" у Лондоні, кошти з якого пішли на відбудову Михайло-Коцюбинського лицю на Чернігівщині, що був зруйнований на початку вторгнення у березні 2022 року¹⁵⁵), так само відповідно й в Італії. Це відразу для тих здебільшого критиків, хто поділяє думку, навіщо проводити постійно ці матчі, начебто це є марним та не приносить своєї користі, це абсолютно не так.

Як ми бачимо на практиці це є додатковим ефективним засобом привернути увагу до війни, її наслідків, підвищити інтерес до нашої держави серед тих же італійців та звичайно приносить додаткові кошти для відбудови тих інфраструктурних об'єктів, котрі

¹⁵⁴ Жанна Безп'ятчук. 23.10.2024. "Друзі миру" в Казані. Про який план миру Китай і Бразилія говорять з Путіним. BBC Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c5y8ylmnqvlo> (дата звернення 24.10.2024)

¹⁵⁵ Суспільне спорт. Благодійний матч усіх зірок Шевченка та Зінченка. 05.09.2023. URL: <https://suspilne.media/sport/544641-blagodijnij-matc-usih-zirok-sevcenka-ta-zincenka-de-divitisa-gru-game4ukraine/> (дата звернення 24.10.2024)

постраждали внаслідок російського вторгнення. Ну й додатковий плюс подібних культурних заходів полягає ще й у тому, що для отримання своїх дивідендів не обов'язково лише здобувати перемогу у подібних матчах, доведемо чому.

Цілком можна згадати матч організований з італійською командою Ромою 7 серпня 2023 у межах Shakhtar Global Tour for Peace in Ukraine, який закінчився розгромом Шахтаря – з рахунком 5:0. Нібито окрім ганьби ми нічого не отримали, але це в корні невірна думка – нам вдалося отримати гроші й резонанс, тобто знову ж таки привернути увагу світових ЗМІ й відповідно усього світу, детально на цьому моменті й зупинимось. Тому при організації подібних заходів ми завжди у плюсі, а тут ще справа й ось в чому. Італійський футбол один з кращих у світі, італійці масово підтримують свої команди, тобто один з найпопулярніших видів спорту у цій країні, тим паче це стосується й Роми, одного з грандів Серії А, з яким й відбувся цей матч. Цією подією ми як мінімум привернули увагу до себе 70 тисяч італійських вболівальників (саме стільки 7 серпня увечері зібралося людей на «Стадіо Олімпіко») та додатково у межах цього матчу реалізовані кошти з квитків та реклами спрямували на придбання всього необхідного для захисників України і мирних жителів¹⁵⁶.

При цьому в Італії це все організовано не лише на рівні професійних футбольних клубів, коли відомий український клуб грає лише виключно з іншим відомим клубом, у нашому випадку італійським.. Як один з яскравих прикладів, згадаємо матч у італійському місті Л'Аквіла ще на початку повномасштабного вторгнення, коли війна лише набирала своїх обертів, а саме у березні 2022 року, коли до підтримки України залучились небайдужі

¹⁵⁶ Офіційний сайт “Шахтар” Донецьк. Shakhtar Global Tour: Рома – Шахтар. 07.09.2023. URL: https://shakhtar.com/news/2022/august/7_news/7_roma_shakhtar/ (дата звернення 24.10.2024)

італійські митці, а також в минулому професійні італійські футболісти навколо однієї мети – провести між собою матч, розіграти на аукціоні футболку відомого футболіста Роберта Баджо з метою зібрати кошти для допомоги Україні¹⁵⁷. Італійський футбол це те місце, котре допомагало та продовжує допомагати Україні в гуманітарних питаннях.

Тобто війна з одного боку це час, коли безумовно багато що втрачаєш, але разом з тим це й відкриває певні додаткові можливості, ось у цьому напевно один з головних парадоксів в цілому. Зіграти з найкращими командами світу (як приклад з Ромою), привернути до себе увагу вболівальників цих команд та не лише, іноземних відомих ЗМІ до цієї події, не лише італійських та додатково до того ж як Шахтар використати подібні матчі для реклами нових гуманітарних проєктів, як зокрема «Pitch In For Ukraine»¹⁵⁸.

Чудово, коли є така країна як Італійська Республіка, котра в найважчі для нас часи стає також нашим своєрідним майданчиком для подібних ініціатив, сподіваємось це лише початок чогось посправжньому глобального і великого в наших українсько-італійських відносинах.

З не менш важливих культурних подій, які на сьогоднішній день мають неабияку актуальність – музичні концерти. Вони так само, як і футбол допомагають підтримувати на належному рівні увагу до нас, не збавляючи при цьому загальний темп та користуються належним попитом в Італії.

¹⁵⁷ Екс-хавбек “Шахтаря” Матузалема візьме участь в благодійному матчі на підтримку України. Football.ua. 26.03.2022. URL: <https://football.ua/italy/475804-eks-khavbek-shakhtarja-matuzalem-prijme-uchast-v-blagodijnomu-matchi-na-pidtrimku-ukrajini.html> (дата звернення 24.10.2024)

¹⁵⁸ Офіційний сайт “Шахтар” Донецьк. Shakhtar Global Tour: Рома – Шахтар. 07.09.2023. URL: https://shakhtar.com/news/2022/august/7_news/7_roma_shakhtar/ (дата звернення 24.10.2024)

Починаючи з 24 лютого 2022 року було організовано значну кількість концертів з благодійною метою – допомога Україні у найважчі для цього часи. На цьому моменті слід звичайно згадати про Європейський тур на підтримку України, а саме: «Життя Переможе / Life Will Win». У цьому благодійному турі, нагадаємо, приймали участь найпопулярніші українські музиканти й артисти, прославляючи нашу українську музику та культуру, паралельно виконуючи по-справжньому благородну ціль – зібрати як можна більше коштів на різні гуманітарні потреби, яких на жаль вкрай багато, але кожен такий захід наближає нас до омріяної мети. Цей Європейський тур ми згадали не просто так, адже 21 червня 2022 року він завітав до Італії, у місто Флоренція та при цьому цілком успішно¹⁵⁹.

Дещо згодом, а саме 24 жовтня того ж року в Турині відбувся концерт вже з метою зібрати кошти на закупівлю тактичної медицини на фронт¹⁶⁰. За масштабами він був не настільки глобальним як вище згаданий Європейський тур “Життя переможе”, утім безперечно вніс не менш важливий вклад, а саме підняв тему війни у наступному італійському місті Турині серед своїх італійських глядачів та зібрав необхідні кошти, виконавши свою першочергову мету. Для того щоб організувати подібне не треба великі кошти, самі популярні виконавці тощо, інколи достатньо лише великого бажання з боку організаторів, тим паче Італія усіяко цьому сприяє.

Також Італійська Республіка під час війни стала тією країною, де вперше про себе для італійської публіки могли заявити

¹⁵⁹ Європейський тур на підтримку України «Життя Переможе / Life Will Win». URL: <https://www.lifewillwin.com/> (дата звернення 25.10.2024)

¹⁶⁰ Юлія Шевченко. В Італії слухатимуть українську музику: донати підуть на медицину для захисників України. YouthFutureUA. 20.10.2022. URL: <https://www.yfua.org/post/v-italii-sluhatymut-ukrainsku-muzyku-donaty-pidut-na-medycynnu-dlia-zakhysnykiv-ukrainy> (дата звернення 25.10.2024)

різноманітні українські гурти. Доречний приклад гурт “Без обмежень”, котрий вперше за свою історію виступив на території цієї країни з програмою “Вільні люди” у трьох великих містах Італійської Республіки, таких як: Мілан, Рим і Неаполь за підтримки посольства України в Італії¹⁶¹. Їх творчість — це власне уособлення світогляду українців, тому дуже важливо, що їм ця країна за підтримки нашого посольства України в Італійській Республіці надала можливість заявити про себе, відкрити цей гурт зокрема італійцям, причому відразу у трьох різних містах, надаючи тим самим підтримку українським воїнам у війні, адже вищезгаданий гурт “Без обмежень” передусім приїхав саме з цією метою.

З нещодавніх концертів згадаємо й про по-справжньому грандіозний концерт на підтримку України 21 лютого 2024 року у римському концертному центрі «Аудиторіум», де прозвучали відомі музиканти не лише з України, але й до нас доєднались виконавці з Італії та США, підтримавши нашу ініціативу, об'єднавшись навколо спільної мети. В свою чергу ця подія ще раз підтвердила всебічну підтримку з боку Міністра закордонних справ Італії Антоніо Таяні, котрий подарував потужний меседж підтримки нашого народу у вищезгаданий музичний вечір¹⁶².

Подібні концерти збирають своїх глядачів у різних містах Італії, знайомлять їх з нашою культурою, нашими виконавцями, нашою державою врешті-решт та щоденно нагадують те, що ми знаходимося у війні й власне те, що ми потребуємо допомоги та міцної непохитної підтримки. Також, як ми з вами з'ясували ті ж концерти є місцем, де відомі італійські політики зайвий раз підтверджують свою всебічну

¹⁶¹ Українська газета в Італії. Marianna Soronevych. Вперше в Італії пройдуть концерти гурту “Без обмежень”. URL: <http://surl.li/cjwpzr> (дата звернення 25.10.2024)

¹⁶² Посольство України в Італії. В Римі відбувся грандіозний концерт на підтримку України. 21.02.2024. URL: <https://italy.mfa.gov.ua/news/v-rimi-vidbuvsya-grandiozniy-koncert-na-pidtrimku-ukrayini> (дата звернення 25.10.2024)

підтримку по відношенню до нас з вами. Загалом, чим більше буде благодійних матчів, благодійних коцертів, різного роду виставок, тим безперечно буде краще. Про нас, нашу країну мають гучно говорити у кожному італійському місті щодня, не лише в Мілані, Турині, Неаполі, але й у Флоренції, Фоджі, Л'Аквілі та не лише, а інтерес до нас невинно зростати. Зрозуміло, що це важко, але все в наших руках.

Саме цьому в свою чергу й власне сприяють подібні заходи, власне тому сподіваємось та щиро віримо, що ми продовжимо працювати у цьому напрямі, а саме розвиватись, співпрацюючи з Італійською Республікою й в жодному разі ні за жодних обставин не збавляючи темп. Без цього на наше переконання неможливо досягти помітного успіху у будь-якій справі, культурні відносини відповідно не є виключенням з правил.

3.3. Існуючі проблеми та перспективи подальшого розвитку України та Італійської Республіки у сфері культури

Кажучи про перспективи українсько-італійських відносин у культурній сфері під час війни, то безперечно є позитивні моменти, котрі слід відзначити зокрема. Передусім мова йде про готовність самої Італійської Республіки до фінансування тих же українських проєктів та різноманітних культурних ініціатив, де основною темою серед нещодавньої зустрічі заступника посла Італійської Республіки в Україні Франческо Пеше з заступником міністра культури та інформаційної політики України Тарасом Шевченком стало власне розширення двосторонньої співпраці у сфері культури і це в свою чергу є своєрідним показовим моментом¹⁶³.

¹⁶³ Оксана Петренко. Італія готова фінансувати українські культурні ініціативи та проєкти. Afisha.it. 07.11.2023. URL: <https://www.afisha.it/spivpratsia/italiia-hotova-finansuvaty-ukrainski-kulturni-initsiatyvy-ta-proiektu/> (дата звернення 25.10.2024).

Особливо це важливо у наші непрості часи, в часи війни, що Італія готова працювати в сторону посилення та розбудови міцних двосторонніх культурних відносин, тобто є відкритою до будь-яких ініціатив, розуміє важливість того, наскільки нам наразі необхідна їхня всебічна підтримка та з іншої сторони це ще є чітким свідченням того, що російські наративи про Україну не мають фінального значення у наших стосунках і на цьому дещо слід зупинитись. Тобто з цим дійсно можна і треба боротись, задля у подальшому нівелювання їх безпосереднього впливу, без чого неможливо побудувати по-справжньому міцні довготривалі відносини не лише у культурній сфері, але й торгово-економічній, військовій, науково-технічній тощо.

Підсумовуючи констатуємо, що дуже важливим у цій історії є те, що РФ не так легко в Італійській Республіці створити про нас стійкий негативний імідж незважаючи на великі гроші та щоденну роботу Росії над цим в Італії та світі. Це цілком означає те, що існуючі перспективи доволі серйозні, а далі все залежатиме більшою мірою від нас самих. Ми мусимо працювати з подвійною силою (мова йде про формування української м'якої сили, боротьби з російськими наративами у сфері культури тощо) та авжеж приділенню більшої уваги даній сфері, а не так як це було до повномасштабного вторгнення. Наведемо зі свого боку непоганий приклад. Незважаючи на всі істотні проблеми Італійської Республіки, культура для них не просто слово – це перш за все важлива складова цієї країни, без якої неможливо її уявити. Більш ніж 30 відсотків всіх іноземних публікацій були присвячені саме їй¹⁶⁴.

¹⁶⁴ Чи стане культурна дипломатія справжньою «м'якою силою» держави: досвід Італії та перспективи України. LB.ua. 10.09.2018. URL: https://lb.ua/blog/perelygin_evgen/407073_chi_stane_kulturna_diplomatiya.html (дата звернення 25.07.2024)

Розвиваючи надалі тему Італії у відповідному руслі, то дипломатичні представництва Італії, Інститути культури Італії, нерідко співпрацюючи з приватними організаціями та фондами залучені у те, щоб якісно поширювати італійську мову та культуру¹⁶⁵.

Загалом, саме культура у випадку Італії відома на увесь світ, як справжня «м'яка сила». Випадок, коли імідж сформований за багато років виключно важкою працею, як правило працює саме на них у багатьох випадках, при тих чи інших обставинах.

Окрім традиційних інструментів зовнішньої культурної політики, Італійська Республіка приділяє важливу увагу інноваційним, зокрема слід згадати про такий інноваційний практичний інструмент реалізації такої політики як пропагування італійського бренду «зроблено в Італії», котрий починав працювати як комплексна цілком приваблива модель для наслідування ще з 50-60-х років минулого століття¹⁶⁶.

Говорячи ж про нашу державу, то у нас теж є власний бренд “Made in Ukraine”, який у свою чергу суттєво менш привабливий ніж “Made in Italy” першочергово з тієї причини, що ми не сформували за роки нашої незалежності у достатній мірі привабливий образ сучасної та розвиненої країни, що відповідно вдалося зробити Італії. Зокрема по тій причині, що ми набагато молодша країна. Те над чим Італійська Республіка активно працювала ще з 50-х років минулого століття, ми могли поступово у кращому випадку починати робити з 90-х років, тобто з часу безпосереднього набуття незалежності, причому з вагомою кількістю своїх “але”.

¹⁶⁵ Глібова С. О. Зовнішня культурна політика Італійської Республіки. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.04 – Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, МОН України. – Київ, 2017. 4 ст. (дата звернення 24.04.2024)

¹⁶⁶ Там само. С. 151-153

До речі, розвиваючи й надалі тему нашого бренду “Made in Ukraine”. Саме Італійська Республіка допоможе нам у подальшому просуванні цього бренду на світові ринки. Особливо ця новина є цінною по тій причині, що дана країна створила один з найпопулярніших власних брендів, а тому знає як це робити правильно та відповідно якісно¹⁶⁷.

Отже, як ми бачимо, у нас же все склалося дещо інакше. Ми роками не приділяли акцентованої уваги нашій культурі та історичній спадщині належним чином, особливо з точки зору справжньої «м'якої сили» держави у такій мірі, як це робила та продовжує робити Італія.

Тим не менш вистачає й ключових позитивних моментів нашої сучасної співпраці, одним з таких прикладів є вищезгадана співпраця навколо бренду “Made in Ukraine”. Культурні відносини з Італійською Республікою у наші без перебільшення буремні часи відіграють вагомую роль ще й по тій причині, що починаючи з повномасштабного вторгнення, точніше ж з перших її місяців, Італійська Республіка активно залучена у наші події та зокрема вносить значний вклад у захист української культурної спадщини у рамках місії «Блакитні шоломи культури»¹⁶⁸.

Саме ця країна відреагувала одна з перших на прямий запит ЮНЕСКО щодо безпосередньо відправки робочих груп, котрі спеціалізуються власне на охороні спадщини¹⁶⁹.

¹⁶⁷ Міністерство економіки України. Італія допоможе просувати бренд Made in Ukraine на світові ринки, - Юлія Свириденко на зустрічі міністрів G7. 15.03.2024. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=b76f05e7-926d-43ab-8041-f98b2443b79c&title=ItaliiaMadeInUkraine> (дата звернення 27.07.2024)

¹⁶⁸ Хмарочос. Італія допомагатиме Україні захищати культурну спадщину. Як саме? Автор: Крутько Дар'я. 26.04.2022. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2022/04/26/italiya-dopomagatyme-ukrayini-zahyshhaty-kulturnu-spadshhynu-yak-same/> (дата звернення 27.07.2024)

¹⁶⁹ The Art Newspaper. James Imam. Italy's 'monuments men' sign deal with Unesco to help protect world's heritage. 25.04.2022. URL: <https://www.theartnewspaper.com/2022/04/25/italys-monuments-men-sign-deal-with-unesco-to-help-protect-worlds-heritage> (дата звернення 23.10.2024)

Окрім цього, Міністерство культури Італії на чолі з Даріо Франческіні склало відповідно цілий список культурних цінностей, котрі знаходяться у небезпеці й окрім цього в свою чергу італійський уряд прийняв рішення щодо закупівлі всього необхідного й безпосередньої відправки цього в Україну задля захисту наших культурних об'єктів¹⁷⁰.

Найбільш важливим у цій ситуації є те, що Італія зіграла одну з провідних ролей для включення центру до Списку Всесвітньої спадщини, допомігши підготувати номінаційне досье «Історичний центр портового міста Одеси»¹⁷¹.

Для нас у свою чергу це вкрай цінний досвід, особливо беручи до уваги той момент, що на території самої Італії суттєво ширший список об'єктів спадщини Юнеско, особливо у контексті історичних центрів італійських міст, зокрема можна згадати історичний центр Неаполя, історичний центр міста П'єнца, історичний центр міста Сієна тощо¹⁷².

Містом Одеса все не обмежується, тобто Італійська Республіка пішла ще далі у цьому питанні, взявши на себе у найближчій перспективі (власне після відновлення контролю над містом Маріуполь) саме відновлення видатної на увесь світ внаслідок трагічних подій будівлі Маріупольського драматичного театру¹⁷³.

¹⁷⁰ Хмарочос. Італія допомагатиме Україні захищати культурну спадщину. Як саме? Автор: Крутько Дар'я. 26.04.2022. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2022/04/26/italiya-dopomagatyme-ukrayini-zahyshhaty-kulturnu-spadshhynu-yak-same/> (дата звернення 27.07.2024)

¹⁷¹ Міністерство культури та стратегічних комунікацій України. Україна та Італія продовжать співпрацювати у сфері культури та разом відновлюватимуть українську спадщину. URL: <https://mesc.gov.ua/news/ukrayina-ta-italiya-prodovzhat-spiivpracyuvaty-u-sferi-kultury-ta-razom-vidnovlyuvatymut-ukrayinsku-spadshhynu/> (дата звернення 27.07.2024)

¹⁷² Бульвінський, А.Г. та Срібняк, І.В. (2017) Італія. In: Північна Європа. Західна Європа. Південна Європа / науковий редактор 1-го тому А.Г. Бульвінський // Країни світу і Україна: енциклопедія : в 5 т. / редколегія: А.І. Кудряченко (голова) та ін. ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». – Київ : Видавництво «Фенікс», 2017. С. 516 (дата звернення 27.07.2024)

¹⁷³ Міністерство культури та стратегічних комунікацій України. Україна та Італія продовжать співпрацювати у сфері культури та разом відновлюватимуть українську

Разом з тим, ми не можемо не згадати у цьому контексті важливу роль Міністерства економічного розвитку Республіки Італія, котре стало одним з помітних ініціаторів проєкту, який присвячений безпосередньо підтримці нашої культурної співпраці. Мова йде про італійські поштові марки із зображеннями картин видатних українських художників сучасності (церкви Києва, Маріупольський драматичний театр, центральна площа Львова та звичайно ж Одеський морський порт)¹⁷⁴.

На нашу особисту думку, перш за все важливо розвивати подальші культурні відносини з країною, котра відіграє одну з найважливіших ролей у збереженні культурної спадщини України в умовах повномасштабного вторгнення, зокрема допомагаючи з включенням наших міст таких як Одеса до Списку Всесвітньої спадщини, у той час коли Міністерство економічного розвитку Італії теж не залишається осторонь у даній історії, вносячи не менш помітний вклад. Це показник того, що культурні відносини з Італією існують не лише на словах, але й безпосередньо на ділі.

До речі, саме у 2023 році, а саме 27 липня Італія визнала Голодомор 1932-1933 Геноцидом нашого народу, подія яка мала дуже важливе символічне значення для нас¹⁷⁵.

Перші серйозні розмови про це ще були у далекому 2008 році у місті Римі на зустрічі Віктора Ющенка й Ренато Скіфані, котрі не дали бажаних зрушень по цій темі. Причин цьому на думку автора дослідження декілька. Італія не до кінця тоді розуміла значення для

спадщину. URL: <https://mcsc.gov.ua/news/ukrayina-ta-italiya-prodovzhat-spivpraczyuvaty-u-sferi-kultury-ta-razom-vidnovlyuvaty-mut-ukrayinsku-spadshhynu/> (дата звернення 27.07.2024)

¹⁷⁴ Ярослав Мельник у Facebook. Презентація марки на підтримку України. 27.07.2023. URL: https://www.facebook.com/yaroslav.melnyk.79/posts/6401140603273115?ref=embed_post (дата звернення 27.07.2024)

¹⁷⁵ Європейська правда. Італійська Республіка визнала український Голодомор геноцидом. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/02/21/7156641/> (дата звернення 27.07.2024)

нас цього рішення та в свою чергу не хотіла псувати стосунки з Росією, які на той час були доволі успішними¹⁷⁶.

Лише через 15 років, тобто вже у часи нової активної фази війни України з РФ італійські парламентарі пішли на це рішення. Погано у цій історії лише те, що щоб інколи подібні випадки траплялись, то потрібно пережити трагічні сторінки своєї історії знову, проте вже в 21 сторіччі.

Станом на 2024 рік саме Італійська Республіка є активним фінансовим донором нашої держави у відбудові архітектурних пам'яток, котрі зазнали руйнувань внаслідок військових дій¹⁷⁷.

Зокрема, безпосередньо італійський уряд на чолі Джорджі Мелоні зобов'язався взяти під своє крило культурні об'єкти Одеської області та Одеси, як міста, яке за слухними словами Антоніо Таяні має сильний культурний італійський відбиток та є однією з невід'ємних частин італійської ідентичності¹⁷⁸.

Перейдемо на цьому моменті до наявних істотних проблем зазначивши те, що українська громада (як потенційний рушій наших відносин) наразі не є тією повноцінною силою, скажімо “послами” як української політики, так і культури для італійців загалом¹⁷⁹.

Парадокс полягає у тому, що наша громада є одною з найбільш багаточисельних у Європі, за даними італійської сторони за 2023 рік легально проживало 383,511 осіб та більше 55%, тобто половини

¹⁷⁶ Прохання Ющенка до італійського парламенту визнати у 1932–1933 року. ForUM. URL: <https://for-ua.com/article/317218> (дата звернення 27.07.2024)

¹⁷⁷ Як Італія допомагає у відбудові культурних пам'яток України. Радіо Свобода. Авторка: Наталка Кудрик. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/italiya-dopomoha-vidbudova-kulturni-pamyatky-ukrayiny/33171843.html> (дата звернення 27.07.2024)

¹⁷⁸ Там само.

¹⁷⁹ Катерина Зарембо. Аудит зовнішньої політики: Україна-Італія. Дискусійна записка. Київ 2016 р. Ст. 28. URL: https://glavcom.ua/pub/pdf/10/1037/Aud_Ukr_Ital_ukr_net.pdf (дата звернення 27.07.2024)

проживають саме на півночі країни¹⁸⁰. Однак тут простежується цікава ситуація. На жаль не можна сказати з впевненістю те, що усі наші громадяни в Італійській Республіці є суспільно-активними, як приклад в тій же Німеччині або ж Канаді чи Польщі¹⁸¹.

З початком повномасштабного вторгнення ситуація безперечно дещо покращилась, однак не можна сказати з впевненістю, що відбулось кардинальне остаточне зрушення у цій справі станом на зараз. Й тут існують свої об'єктивні на це причини, як власне й всюди. По-перше їх соціальний статус, його особливості маються на увазі (подекуди нелегального), так і їх соціальною захищеністю, якщо умовно порівнювати з вищезгаданими вже Німеччиною, Канадою чи Польщею. До того ж, з початком повномасштабного вторгнення на практиці багато українських сімей опинились у скрутній ситуації, фактично без фінансової допомоги з боку Італійської Республіки. Неодноразово нами згадана Джорджа Мелоні ще у попередній дипломній роботі автора дослідження принесла багато користі для посилення наших українсько-італійських відносин, й загалом її можна охарактеризувати як послідовну проукраїнську постать, але на жаль з приводу українських біженців, їх проблем майже нічого конструктивного не говорить¹⁸².

Ну й та проблема, котра була характерна особливо до початку повномасштабного вторгнення, а саме те, що не кожен українець в Італії себе ідентифікував саме з Україною.

¹⁸⁰ Ministero del lavoro e delle politiche sociali. La comunità Ucraina in Italia 2023. P.2.URL: <https://www.lavoro.gov.it/temi-e-priorita-immigrazione/studi-e-statistiche/summary-presenza-migranti-2023-ucraina> (дата звернення 27.07.2024)

¹⁸¹ Радіо Свобода. Наталія Писанська.Українці у Німеччині та Польщі – провідники у світ демократії і європейського способу життя. 31.05.2016. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/27769548.html> (дата звернення 18.11.2024)

¹⁸² Українські біженці в Італії: «Держава не знає, що з нами робити». 23.11.2022. LB.ua. URL: https://lb.ua/world/2022/11/23/536718_ukrainski_bizhentsi_italii.html (дата звернення 27.07.2024)

Як ми дуже добре з вами знаємо, інколи не було істотною проблемою для наших громадян відповісти на питання італійця чи ви з Росії згодою, щоб не витратити час на пояснення того, що ви з України, що це власне за країна, чим вона відрізняється від вищезгаданої РФ та де саме вона знаходиться, так як навіть італійські парламентарі не завжди могли вірно відповісти на питання де саме знаходиться наша держава, не кажучи вже про пересічних італійців (особливо гостро це відчувалось років 11-12 тому назад та було як ніколи актуальним)¹⁸³.

Не в останню чергу тому ми не можемо цілковито погодитись з заявою посла Ярослава Мельника, котру він висловив незадовго до повномасштабного вторгнення, а саме 8 лютого 2022 року, у якій зокрема заявив про те, що українська діаспора в Італії проактивна, завзята та небайдужа. Це не зовсім є правдою, якщо звичайно порівнювати з тією ж Німеччиною, Канадою чи власне США¹⁸⁴.

Й власне те, що протягом 2021-го року за словами вищезгаданого Мельника генконсульство в Мілані та Неаполі, посольство втілили у життя цілу низку культурних проєктів у співпраці з українськими асоціаціями апріорі глобально ситуацію не змінює¹⁸⁵. Ситуація щоправда дійсно почала покращуватись лише безпосередньо з настанням повномасштабного вторгнення, коли безліч різноманітних чинників змусили людей змінитися та більше дбати про державу й поважати свою культуру в цілому, але й тут вистачає своїх без перебільшень нюансів.

¹⁸³ Катерина Зарембо. Аудит зовнішньої політики: Україна-Італія. Дискусійна записка. Київ 2016 р. Ст. 27. URL: https://glavcom.ua/pub/pdf/10/1037/Aud_Ukr_Ital_ukr_net.pdf (дата звернення 27.07.2024)

¹⁸⁴ Український тиждень. Автор: Наталія Кудрик. Інтерв'ю Ярослава Мельника журналу «Тиждень». «Італія — не пасивний спостерігач у часи російської загрози». 08.02.2022. URL: <https://tyzhden.ua/iaroslav-melnyk-italia-ne-pasyvnyj-sposterihach-u-chasy-rosijskoi-zahrozy/> (дата звернення 27.07.2024)

¹⁸⁵ Там само.

Зокрема Наталка Кудрик поділяє кардинально іншу думку у порівнянні з вищезгаданим Ярославом Мельником, зокрема що наша культурна дипломатія з боку української держави як не була раніше, так і не стала у повному обсязі стратегічними завданнями під час великої війни¹⁸⁶.

Цим усім ми хочемо акцентувати здебільшого на тому, що нам у цьому плані ще безперечно є куди розвиватись. Поважати та дбати про свою культуру по-справжньому так само як і італійці.

Наш український інститут має відігравати роль здебільшого не медіатора, а бути справжньою вагомою одиницею в українсько-італійських відносинах та креативного центру всіх запланованих майбутніх культурних програм¹⁸⁷.

Тій же нашій громаді треба ставати по-справжньому суспільно-активними, відігравати одну з першочергових ролей у захисті та відстоюванні нашої української позиції, не боятися це робити й бути переконаним та впевненим, що твоя небайдужість матиме значення. Як це було у нещодавній ситуації з так званим приватним заходом російської культурної асоціації "Емілія-Романья" «Маріуполь, коли завдяки першочергово нашим небайдужим громадянам в Італії та МЗС вдалося відмінити не лише цю культурну виставку, але й усі заплановані подібні російські події в інших містах Італійської Республіки¹⁸⁸. Схожі ситуації з нашою небайдужістю без сумніву

¹⁸⁶ Наталка Кудрик. Радіо Свобода. Чому українців все менше підтримують у Європі. Погляд із Італії. 10.02.2024. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayintsiv-vse-menshe-pidtrymuyut-u-yevropi-pohlyad-iz-italiyi/32812159.html> (дата звернення 27.07.2024)

¹⁸⁷ Український тиждень. Автор: Наталія Кудрик. Інтерв'ю Ярослава Мельника журналу «Тиждень». «Італія — не пасивний спостерігач у часи російської загрози». 08.02.2022. <https://tyzhden.ua/iaroslav-melnyk-italia-ne-pasyvnyj-sposterihach-u-chasy-rosijskoi-zahrozy/> (дата звернення 27.07.2024)

¹⁸⁸ Олег Ніколенко. Персональна сторінка у Facebook. В Італії скасували дозвіл на проведення російської виставки про окупований Маріуполь. 09.01.2024. URL: <https://www.facebook.com/1090077030/posts/10230879691791057/?mibextid=WC7FNe> (дата звернення 27.07.2024)

принесуть свій позитивний результат у найближчій короткостроковій та багатостроковій перспективі, особливо якщо їх ставатиме лише більше. Ну й врешті-решт нам вкрай потрібен довгоочікуваний український культурний центр в Італійській Республіці, як вагомий інструмент популяризації нашої країни та покращення нашого іміджу в цілому. Це на нашу думку залишається й нині критично-важливим завданням, без якого говорити про щось глобальне, масштабне та відповідно нове (тобто так би мовити нову сторінку) у наших культурних двосторонніх відносинах ми не зможемо¹⁸⁹.

Ситуація склалась таким чином, що ми власне про даний центр наголошували ще на третьому курсі у своїй курсовій роботі та продовжуємо це відповідно робити й у нашій магістерській дипломній роботі по тій самій причині, що нічого у даному плані не змінилось.

Звичайно, при цьому не слід забувати, що основний вплив, як ми вже неодноразово з вами писали протягом усієї роботи, й на цьому здебільшого продовжимо наголошувати, відіграють саме результати на полі бою. Перемога у цій війні сприятиме зміцненню нашого іміджу не лише серед італійців, але й в усьому світі в цілому, що відповідно лише відкриє перед нами нове вікно можливостей, утім цим ще треба буде вміти розумно та правильно скористатись. Тим паче певні істотні зрушення вже є.

3.4. Висновки до третього розділу

У першому підрозділі даного розділу нашим головним завданням було зокрема підняти на загальне та висвітлити якомога ширше тему російських наративів у сфері культури, ефективності боротьби з ними

¹⁸⁹ В Італії треба створити український культурний центр – посол Мельник. 06.07.2021. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3276023-v-italii-treba-stvoriti-ukrainskij-kulturnij-centr-posol-melnik.html> (дата звернення 27.07.2024)

з боку Італії, так зі сторони України. Визначили й те, що це зокрема у певному сенсі прерогатива МЗС України, посольств України в Італії, Італії в Україні й також, що не останню роль під час повномасштабного вторгнення в цьому питанні відіграла українська громада в Україні, як і небайдужі італійські громадяни та політики. Якщо з 2014 по 2022 рік ми могли спокійно собі уявити ситуацію, коли умовно кажучи на фестивалі «Taormina Film Fest» у 2019 році на Сицилії вільно просувався пропагандистський фільм під назвою "Нерозказана історія України" Олівера Стоуна, у якому було зібрано безліч російських наративів про Україну й це значного занепокоєння не викликало, то вже умовно в 2024 році лише одна згадка про заплановану культурну подію "Емілія-Романья" «Маріуполь з боку РФ відразу викликала значний резонанс. Відмінили не лише цю культурну виставку, але й інші заплановані культурні заходи з боку РФ на території різних міст Італійської Республіки.

Це вагомий показник для нас перш за все тому, що нині культурні заходи, фільми з боку РФ, котрі несуть у собі пряму пропаганду викликають відразу значний резонанс, а Італійська Республіка в свою чергу терміново на це реагує та запобігає подібному, чого ще уявити 5 років тому назад було надзвичайно важко.

У другому підрозділі третього розділу нашим завданням було проаналізувати культурні події та виставки з точки зору важливого аспекту міжнаціонального діалогу між досліджуваними державами. Ми зробили окремий акцент на тому чому виставки важливі, яку роль вони виконують, зокрема під час повномасштабного вторгнення та чому такі культурні події як концерти чи футбольні матчі на підтримку України в Італії несуть у собі своєрідний потужний меседж підтримки нашого народу.

У заключному третьому ж підрозділі даного розділу ми сформулювали й виокремили наші судження з приводу перспектив

розвитку України та Італійської Республіки в культурній сфері. Автор дослідження дійшов до висновку, що українська громада, незважаючи на свою чисельність в Італії, протягом багатьох років була у недостатній мірі суспільно-активною (“послами” як української політики, так і культури для італійців загалом) та лише з початком буремних сумнозвісних подій 24 лютого 2022 року ситуація почала поступово вирівнюватись про що говорить нам й те, що одну з важливих ролей у відміні неодноразово вже нами згаданої культурної події "Емілія-Романья" «Маріуполь, як і згодом всіх інших запланованих у різних містах Італії подібних культурних подій. Окрім МЗС та посольства України в Італії відіграла саме небайдужість української громади та заклики діяти, щоби не допустити проведення подібної виставки. Окрім іншого, нами у тому числі було наголошено на важливості створення українського культурного центру в Італійській Республіці, як насамперед на вагомому інструменті популяризації нашої країни та покращення нашого іміджу в цілому, що авжеж є необхідним саме з точки зору подальших довгострокових перспектив у даній сфері. Ну й врешті-решт ми безпосередньо проаналізували роль Італійської Республіки у збереженні культурної спадщини нашої держави в умовах повномасштабного вторгнення, зазначивши, що дана країна допомагає у цьому з перших днів війни, беручи на себе прямі зобов'язання насамперед щодо опіки історичних об'єктів Одеської області та міста Одеси.

ВИСНОВКИ

Отже, підбиваючи загальний висновок до нашої магістерської дипломної роботи варто розпочати з головного. Тема дослідження була водночас підібрана вдало та на нашу думку вона відноситься до переліку тих, тобто вкрай важливих, яку не висвітлити було б не доречно. До того ж це логічне продовження нашої бакалаврської дипломної роботи. Якщо тоді ми зупинились на науково-технічному та торгово-економічному співробітництві між Україною та Італією, то цього разу ми зокрема вирішили висвітлити культурні відносини, значимість тієї сфери, котру люди не завжди до кінця правильно розуміють. Утім паралельно з цим констатуємо й інше, що це ще й без сумнівів складна тема перш за все з психологічної точки зору.

Приділяти вагому частину часу повномасштабному вторгненню, тим проблемам, котрі постали та постають перед нами щодня, висвітлювати власне те, що ми втратили та й досі втрачаємо унаслідок вищезгаданої нами події непросто, особливо розуміючи те, що під час написання цього тексту події розвиваються стрімко та з одного боку за негативним сценарієм зокрема (новий російський контрнаступ досі не придушений, існує істотна вірогідність приходу до влади внаслідок виборів у США Дональда Трампа, що собою несе відповідно певні вагомі ризики внаслідок його непередбачуваності, адже це цілком може внести свої корективи у подальший сценарій та долю усієї українсько-російської війни та виходячи з поведінки та останніх заяв Дональда Трампа по відношенню до нашої держави, цієї війни, те що РФ нібито ніколи не програвала у війнах (що є свідомою маніпуляцією), то це лише піднімає цю тему серед важливих на рівень вище).

Наша роль як дослідників полягала не у висвітленні виключно лише позитивних сторін й тих чи інших аспектів, але і негативним у першу чергу (реальним ризикам, вже існуючим проблемам), що в свою

чергу допомагає різнобічно та більш виважено висвітлювати ті ж подальші перспективи розвитку українсько-італійських відносин виходячи саме з контексту російсько-української війни (зокрема у військовій чи культурній сферах) або відповідно різноманітні сценарії так чи інакше пов'язані з повномасштабним вторгненням та власне відіграє не останню роль у нашій темі, адже навколо цього все у нашій роботі переважно й будується (зокрема мова йде про підрозділ присвячений тій же військовій сфері).

Таким чином, досліджуючи українсько-італійські відносини (2014-2024 рр.) нам вдалося розкрити культурну співпрацю, торгово-економічну та зокрема військове співробітництво.

У третьому розділі присвяченому культурній співпраці між Україною та Італією ми зокрема дослідили, які були найбільш популярні російські наративи про російсько-українську війну 2014-го року в Італії серед італійців, підтверджуючи їх певними висловлюваннями італійських дослідників. Якими власне були методи їх поширення та як зокрема на початку повномасштабного вторгнення все почало поступово змінюватись у кращу для нас сторону.

Щодо торгово-економічного співробітництва, то нами зокрема було проаналізовано товарообіг між досліджуваними країнами починаючи з 2014 року, з якими власне труднощами стикалися Україна та відповідно Італія. Було визначено основні товари українського експорту, не в останню чергу в Італійську Республіку, серед яких ми виділили експорт чорних металів та сільськогосподарської продукції. Ми разом з цим проаналізували як саме повномасштабне вторгнення по ним вдарило та чому український експорт зброї, перш за все до Італії це у нашому випадку радше рятівний варіант з усіх можливих для нашої економіки.

В останньому ж третьому підрозділі другого розділу присвяченому військовому співробітництву та фінансовій допомозі

України під час повномасштабного вторгнення автором було проаналізовано ключові країни за підтримкою для України. Дійшли до висновку, що Італійська Республіка незважаючи на те, що не входить у першу десятку провідних країн за сумою наданої допомоги тим не менш є однією з найбільш важливих країн, котра нас забезпечує протиповітряним захистом, а саме ППО та активно підтримує та просуває інтереси України у рамках G7 до складу якої й входить.

Дане дослідження продемонструвало, що у період часу з 2014 по відповідно 2022 рік був радше важливим рівнем військових відносин між Україною та Італійською Республікою. Безпосередньо починаючи після подій 24 лютого 2022 року це вже здебільшого почало більше нагадувати критично-важливий рівень, хоча і з певними вагомими нюансами, адже безперечно ще є куди нам для цього рости, зокрема це стосується насамперед фінансової, військової та гуманітарної підтримки нашої держави у цей надзвичайно складний період., щоб принаймні стверджувати про це в осяжному майбутньому з цілковитою впевненістю. Поки що звичайно це не зовсім так. Утім дійсно є й свої позитивні зрушення. Зокрема, вперше за роки нашої незалежності ті ж італійські компанії активно долучаються до таких українських військових ініціатив, як Альянс оборонних індустрій у 2023 році, тим самим відіграючи вагому роль у суттєвому посиленні нашого вітчизняного ОПК, коли як приклад Джорджа Мелоні в свою чергу активно захищає українські інтереси, що всередині Італії, що так само й на міжнародній арені, зокрема це можна простежити у питанні з приводу виділення 50 мільярдів для України та спротиву Орбану. Чогось по-справжньому подібного з 2014 по 2022 рік фактично не спостерігалось.

Список використаних джерел та літератури

- 1) Бюджет оборонних закупівель коштом держбюджету у 2024 році становить \$6 мільярдів - Камишін. Interfax-Україна. 15.04.2024. <https://interfax.com.ua/news/general/980447.html> (дата звернення 12.10.2024)
- 1) Верховна Рада України. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Італією. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380_024#Text (дата звернення 24.07.2024)
- 2) Верховна Рада України. Угода між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Італійської Республіки про збереження могил та повернення на батьківщину останків загиблих в роки другої світової війни італійських воїнів, військовослужбовців і громадян України. 30.03.1993. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380_035#Text (дата звернення 25.07.2024)
- 3) Верховна Рада України. Угода про відкриття експортно-кредитної лінії на суму в 150 мільярдів італійських лір. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380_037#Text (дата звернення 25.07.2024)
- 4) Верховна Рада України. Угода між Урядом України та Урядом Італійської Республіки про взаємну охорону секретної інформації. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380_021#Text (дата звернення 25.07.2024)
- 5) Верховна Рада України. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Італійської Республіки про військово-технічне співробітництво. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380_042#Text (дата звернення 26.07.2024)
- 6) Вокс Україна. Дослідження Вікторії Агапової. Українська металургія після 24 лютого: хто підставить плече атлантові? 28.03.2023. <https://voxukraine.org/ukrayinska-metalurgiya-pislya-24-lyutogo-hto-pidstavyt-pleche-atlantovi> (дата звернення 25.09.2024)
- 7) В Італії треба створити український культурний центр – посол Мельник. 06.07.2021. Укрінформ. <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3276023-v-italii-treba-stvoriti-ukrainskij-kulturnij-centr-posol-melnik.html> (дата звернення 27.07.2024)

8) Георгій Ерман. Українське Рісорджименто. 5 причин, чому італійська прем'єрка Джорджа Мелоні захищає Україну. BBC News Україна 28.03.2023.

<https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c9r0dq0lgv7o> (дата звернення 25.10.2024)

9) Генеральне консульство України в Мілані. Виставка в містечку Кастільйоне Олона (Ломбардія). 04.09.2021.

<https://www.facebook.com/milan.mfa.gov.ua/posts/1894075194105471> (дата звернення 23.10.2024)

10) Главком. Катерина Зарембо. Інтерв'ю з Оксаною Пахльовською, членом Італійської асоціації україністики, професором університету «La Sapienza» (м. Рим, Італія), 05.06.2016. В Італії практично немає лідерів громадської думки, які б адекватно розповідали українську story. <https://glavcom.ua/interviews/oksana-pahlovska-v-italiji-val-antiukrajinskoji-literaturi-jiji-leytmotiv-kijivska-hunta-vchinila-genocid-385760.html> (дата звернення 22.10.2024)

11) Договірно-правова база між Україною і Італійською Республікою. Перелік чинних угод. Посольство України в Італії.

<https://italy.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/176-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-italijeju> (дата звернення 24.07.2024)

12) Договірно-правова база між Україною та Польщею. Посольство України в Польщі. Перелік чинних міжнародних договорів.

<https://poland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/233-dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrajinoju-ta-polysheju> (дата звернення 24.07.2024)

13) Держстат. Торгівля товарами між країнами за 2015 рік.

https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/zd/ztt/ztt_u/ztt1315_u.htm (дата звернення 27.08.2024)

14) Держстат. Торгівля товарами між країнами за 2016 рік.

https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/zd/ztt/ztt_u/ztt1216_u.htm (дата звернення 01.09.2024)

15) Держстат. Торгівля товарами між країнами за 2017 рік.

https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/zd/ztt/ztt_u/ztt1217_u.htm (дата звернення 01.09.2024)

16) Держстат. Торгівля товарами між країнами за 2018 рік.

https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zd/ztt/ztt_u/ztt1218_u.htm (дата звернення 07.09.2024)

- 17) Держстат. Торгівля товарами між країнами за 2019 рік.
https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zd/ztt/ztt_u/ztt1219_u.htm
 (дата звернення 07.09.2024)
- 18) Державна служба статистики України. Експрес-випуск державної служби статистики України за 2021 рік. 14.02.2022. Ст. 1.
<https://ukrstat.gov.ua/express/expr2022/02/14.pdf> (дата звернення 15.09.2024)
- 19) Державна підтримка українського експорту. Посилання на договірно-правову базу та угоду, котра пов'язана з реструктуризацією боргу.
http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/ugodi_z_ukrain/?country=ita (дата звернення 26.07.2024)
- 20) Дослідження KSE. Загальна сума прямих збитків, завдана інфраструктурі України через війну, сягає \$151,2 млрд.
<https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-cherez-viynu-syagaye-151-2-mlrd-otsinka-stanom-na-1-veresnya-2023-roku/> (дата звернення 07.10.2024)
- 21) Допомога Італії у відбудові культурних пам'яток України. NewsWeek. 26.10.2024. <https://nw.com.ua/country/yak-italiya-dopomagaye-u-vidbudovi-kulturnyh-pamyatok-ukrayiny/> (дата звернення 26.10.2024)
- 22) Дмитро Михайлов та Анна Фрацивір. "Суспільне Новини". Риторика Трампа щодо закінчення війни в Україні небезпечна — директор зі стратегії об'єднання "Республіканці за Україну". 03.10.2024. <https://suspilne.media/849763-ritorika-trampa-sodo-zakincenna-vijni-v-ukraini-nebezpecna-direktor-zi-strategii-obednanna-respublikanci-za-ukrainu/> (дата звернення 29.10.2024)
- 23) Економічна правда. Навіщо Україні Служба фінансових розслідувань. 20.05.2020.
<https://www.epravda.com.ua/columns/2020/05/20/662826/> (дата звернення 25.07.2024)
- 24) Економічна правда. Катерина Михалко. Чому державі потрібен експорт української зброї.
<https://www.epravda.com.ua/columns/2024/10/3/720136/> (дата звернення 04.10.2024)

- 25) Екс-хавбек “Шахтаря” Матузалем візьме участь в благодійному матчі на підтримку України. Football.ua. 26.03.2022.
<https://football.ua/italy/475804-eks-khavbek-shakhtarja-matuzalem-prijme-uchast-v-blagodijnomu-matchi-na-pidtrimku-ukrajini.html> (дата звернення 24.10.2024)
- 26) Європейський тур на підтримку України «Життя Переможе / Life Will Win». <https://www.lifewillwin.com/> (дата звернення 25.10.2024)
- 27) Європейська правда. Італійська Республіка визнала український Голодомор геноцидом.
<https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/02/21/7156641/> (дата звернення 27.07.2024)
- 28) Європейська правда. Стаття Сергія Сидоренка з приводу зернової угоди та можливого виходу з неї РФ.
<https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/10/31/7149686/> (дата звернення 25.09.2024)
- 29) Жанна Безп'ятчук. 23.10.2024. "Друзі миру" в Казані. Про який план миру Китай і Бразилія говорять з Путіним. BBC.
<https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c5y8ylmnqvlo> (дата звернення 24.10.2024)
- 30) Згідно з архівних даних укрстату за 2014 рік.
https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/zd/ztt/ztt_u/ztt1314_u.htm (дата звернення 25.08.2024)
- 31) Інформація з приводу даної організації. «Confindustria Ucraina».
<https://www.confindustriaucraina.com/it/> (дата звернення 03.09.2024)
- 32) Італійський дім та OpenGateItaly. Obozrevatel. 29.09.2015.
<https://finance.obozrevatel.com/business-and-finance/64719-posolstvo-v-italii-otkroet-dlya-ukrainskogo-biznesa-vorota-v-evropu.htm> (дата звернення 27.08.2024)
- 33) Інтерфакс-Україна. ВВП Італії впав на 8,9% у 2020 році.
<https://interfax.com.ua/news/economic/727215.html> (дата звернення 11.09.2024)
- 34) Інтерфакс-Україна. Смертність в Італії від коронавірусу у 2020 році була рекордною. <https://interfax.com.ua/news/general/720564.html> (дата звернення 11.09.2024)

- 35) Інтерв'ю посла Італійської Республіки в Україні агентству "Інтерфакс-Україна". 02.04.2024.
<https://interfax.com.ua/news/political/977662.html> (дата звернення 18.11.2024)
- 36) Кабінет Міністрів України. Мінстратегпром: П'ять італійських компаній долучилися до Альянсу оборонних індустрій. 17.11.2023.
<https://www.kmu.gov.ua/news/minstratehprom-piat-italiiskykh-kompanii-doluchylisia-do-aliansu-oboronnykh-industrii> (дата звернення 25.10.2024)
- 37) Катерина Зарембо. Політика «подвійного треку»: італійська амбівалентність у концептуалізації російсько-українського конфлікту. С. 197. <http://surl.li/fkddua> (дата звернення 22.05.2024)
- 38) Катерина Зарембо. Аудит зовнішньої політики: Україна-Італія. Дискусійна записка. Київ 2016 р. Ст. 27-28.
https://glavcom.ua/pub/pdf/10/1037/Aud_Ukr_Ital_ukr_net.pdf (дата звернення 27.07.2024)
- 39) Коротко про. 09.01.2024. Мар'яна Полішук. В Італії скасували російську виставку про "розквіт" окупованого Маріуполя.
<https://kp.ua/ua/politics/a683026-v-italiji-skasuvali-rosijsku-vistavku-pro-rozkvit-okupovanoho-mariupolja> (дата звернення 22.10.2024)
- 40) Кабінет Міністрів України. За підсумками 2014 року падіння ВВП складе 6%, - Анатолій Максютя.
<https://www.kmu.gov.ua/news/247557760> (дата звернення 25.09.2024)
- 41) Любов Петрушко. Життя без «зернового коридору». Росія відмовилась продовжувати багатостраждальну зернову угоду. Які альтернативи мають українські аграрії. Forbes. 17.07.2023.
<https://forbes.ua/money/zhittya-bez-zernovogo-koridoru-rosiya-vidmovilas-prodovzhuvati-ugodu-17072023-14851> (дата звернення 25.09.2024)
- 42) Національна Рада України з питань телебачення і радіомовлення. Позиція Національної ради щодо показу фільму «Нерозказана історія України». 12.07.2019. <https://webportal.nrada.gov.ua/pozytsiya-natsionalnoyi-rady-shhodo-pokazu-filmu-nerozkazana-istoriya-ukrayiny/> (дата звернення 22.05.2024)
- 43) Національний інститут стратегічних досліджень. Щодо стану зовнішньої торгівлі товарами України за 9 місяців 2021 року. С.1.
https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-10/ukraine-trade-9-months_29102021_0.pdf (дата звернення 21.08.2024)

- 44) Міністерство культури та стратегічних комунікацій України. Офіційний сайт. <https://mcip.gov.ua/> (дата звернення 26.04.2024)
- 45) Міністерство фінансів України. Договір про отримання 200 мільйонів євро пільгового кредиту від Італії. 05.07.2022. https://mof.gov.ua/uk/news/sergii_marchenko_signed_a_eur_200 mln_loan_agreement_with_the_italian_republic-3553 (дата звернення 25.07.2024)
- 46) Міністерство культури та інформаційної політики України. Офіційний сайт. Італійський бізнес та культурні інституції візьмуть участь у відновленні культурної спадщини Одеси. 02.10.2023. <https://mcip.gov.ua/news/italiyskyj-biznes-ta-kulturni-instituci-vidnovlennia-kulturnoyi-spadshhyny-odesy/> (дата звернення 27.04.2024)
- 47) Міністерство економіки України. Італія допоможе просувати бренд Made in Ukraine на світові ринки, - Юлія Свириденко на зустрічі міністрів G7. 15.03.2024. <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=b76f05e7-926d-43ab-8041-f98b2443b79c&title=ItaliiaMadeInUkraine> (дата звернення 27.07.2024)
- 48) Мінекономіки. Падіння внутрішнього валового продукту майже на третину за підсумками 2022 року. <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=b30e854d-b47d-4806-82ac-bb6daa87fa51&title=Minekonomiki> (дата звернення 25.09.2024)
- 49) Міністерство фінансів України. Facebook. Допомога Італії Україні в проведенні майбутніх реформ. 25.07.2017. <https://www.facebook.com/minfin.gov.ua/posts/pfbid0353jUuegiH7qP8ZhmLkyinfWKhQbM1wFHaj9tjvmB88qJgse2KtRer76Ys6UaA7Hm1> (дата звернення 25.07.2024)
- 50) Міністерство культури та стратегічних комунікацій України. Україна та Італія продовжать співпрацювати у сфері культури та разом відновлюватимуть українську спадщину. <https://mcsc.gov.ua/news/ukrayina-ta-italiya-prodovzhat-spiivpracyuvaty-u-sferi-kultury-ta-razom-vidnovlyuvatymut-ukrayinsku-spadshhynu/> (дата звернення 27.07.2024)

- 51) Міністерство закордонних справ України. Дмитро Кулеба провів зустріч з міністром закордонних справ Італії Антоніо Таяні. 19.04.2024. <https://mfa.gov.ua/news/ministr-dmitro-kuleba-proviv-zustrich-z-ministrom-zakordonnih-sprav-italiyi-antonio-tayani> (дата звернення 28.09.2024)
- 52) Національний банк України. Національний банк України зберіг облікову ставку на рівні 13%. 01.11.2024. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ukrayini-zberig-oblikovu-stavku-na-rivni-13-19668> (дата звернення 01.11.2024)
- 53) Наталка Кудрик. Радіо Свобода. Чому українців все менше підтримують у Європі. Погляд із Італії. 10.02.2024. <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayintsiv-vse-menshe-pidtrymuyut-u-yevropi-pohlyad-iz-italiyi/32812159.html> (дата звернення 27.07.2024)
- 54) Мінфін. Смертність в Україні у 2019 році <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/deaths/2019/> (дата звернення 11.09.2024)
- 55) Мінфін. Смертність в Україні у 2020 році <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/deaths/2020/> (дата звернення 11.09.2024)
- 56) Офіційний сайт Укрдержстату. <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 26.04.2024)
- 57) Офіційна сторінка в Facebook Андрія Парубія. Підписання меморандуму від 5 червня 2017 року між Україною та Італією. <http://surl.li/gzg zg> (дата звернення 24.07.2024)
- 58) Офіційний сайт Мінфіну. <https://minfin.com.ua/> (дата звернення 27.04.2024)
- 59) Офіційний сайт торгово-промислової палати України. <https://uccr.org.ua/> (дата звернення 26.04.2024)
- 60) Офіційне інтернет-представництво Президента України. Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Італією. 24.02.2024. <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-89245> (дата звернення 25.08.2024)
- 61) Офіційний сайт “Шахтар” Донецьк. Shakhtar Global Tour: Рома – Шахтар. 07.09.2023.

https://shakhtar.com/news/2022/august/7_news/7_roma_shakhtar/ (дата звернення 24.10.2024)

62) Олег Нів'євський. «Зерновий коридор» для багатих країн? Без нього українське агро не виживе? Чи може Україна вивозити зернові без Чорного моря? Forbes. <http://surl.li/nbnphe> (дата звернення 25.09.2024)

63) Олег Ніколенко. Персональна сторінка у Facebook. В Італії скасували дозвіл на проведення російської виставки про окупований Маріуполь. 09.01.2024.
https://www.facebook.com/1090077030/posts/10230879691791057/?mib_extid=WC7FNe (дата звернення 27.07.2024)

64) Оксана Петренко. Італія готова фінансувати українські культурні ініціативи та проекти. Afisha.it. 07.11.2023.
<https://www.afisha.it/spivpratsia/italiia-hotova-finansuvaty-ukrainski-kulturni-initsiatyvy-ta-proiektu/> (дата звернення 25.10.2024).

65) Посольство України в Італії. Офіційний сайт.
<https://italy.mfa.gov.ua/> (дата звернення 25.04.2024)

66) Посольство Італії в Україні. Культурна дипломатія.
<https://ambkiev.esteri.it/uk/italia-e-ucraina/diplomazia-economica/> (дата звернення 23.10.2024)

67) Посольство Італії в Україні. Офіційний сайт.
<https://ambkiev.esteri.it/uk/chi-siamo/gli-uffici/> (дата звернення 25.04.2024)

68) Прохання Ющенка до італійського парламенту визнати у 1932 - 1933 року. ForUM. <https://for-ua.com/article/317218> (дата звернення 27.07.2024)

69) Пол Кірбі. BBC Україна. Чи провалилася війна Путіна в Україні. 28.03.2023. <https://www.bbc.com/ukrainian/features-64788916> (дата звернення 22.10.2024)

70) Посольство Італії в Україні. Виставка "Шовковий шлях. Мистецтво та сучасні художники з Італії". Італійський інститут.
https://iickiev.esteri.it/iic_kiev/uk/gli_eventi/calendario/mostra-la-via-della-seta-arte-e.html (дата звернення 23.10.2024)

71) Посольство України в Італії у Facebook. 11.03.2024. <https://www.facebook.com/ukr.embassy.italy/posts/821227013371347> (дата звернення 23.10.2024)

- 72) Посольство України в Італії. Торгово-економічне та інвестиційне співробітництво між Україною та Італійською Республікою. <https://italy.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/3155-trade/torgovelo-ekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrayinoyu-ta-italiyeyu> (дата звернення 11.09.2024)
- 73) Посольство України в Італії. В Римі відбувся грандіозний концерт на підтримку України. 21.02.2024. <https://italy.mfa.gov.ua/news/v-rimi-vidbuvsya-grandiozniy-koncert-na-pidtrimku-ukrayini> (дата звернення 25.10.2024)
- 74) Посольство України в Італії. 08.06.2022. Виставка робіт сучасних українських митців “The Captured House”. <https://italy.mfa.gov.ua/events/vistavka-robit-suchasnih-ukrayinskih-mitciv-captured-house> (дата звернення 23.10.2024)
- 75) РНБО України. Офіційний сайт. Передумови окупації Криму та війни на Сході нашої держави. Директор Національного інституту стратегічних досліджень, академік НАН України Володимир Горбулін презентував аналітичні матеріали. <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Diialnist/2399.html?PRINT> (дата звернення 11.10.2024)
- 76) Радіо Свобода. 11.01.2024. «Грають на антиамериканських настроях»: як Росія намагається розсварити Україну з країнами ЄС. Цитата Владислава Майструка. Олександр Янковський та Юлія Щетина. <https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya-rosiyska-propahanda-khoche-rozvaryty-ukrayinu-z-yeвропой/32768935.html> (дата звернення 22.10.2024)
- 77) Радіо Свобода. Україна може забезпечити ЗСУ на 8% – яка зброя потрібна від Заходу у 2024 році? Розповідає Сергій Згурець. 28.12.2023. <https://www.radiosvoboda.org/a/zbroya-ukrayina-2024-zhurets/32750734.html> (дата звернення 25.09.2024)
- 78) Радіо Свобода. Наталка Кудрик. 11.12.2019. Виставка у Римі. Як живуть українські митці-емігранти в Італії. <https://www.radiosvoboda.org/a/30319232.html?fbclid=IwAR0yHL4YA4Iinf1Ogif5Q2U03H6xiumFSKXH4BZCGRjMEeSyJC3i2Esm6IY> (дата звернення 23.10.2024)
- 79) Рідна країна. Українська короткометражка перемогла на кінофестивалі в Італії. 27.01.2015. <https://ridna.ua/2015/01/ukrajinska->

[korotkometrazhka-peremohla-na-kinofestyvali-v-italiji/](#) (дата звернення 22.05.2024)

80) Спільна заява з приводу торгово-економічних відносин між Україною та Італійською Республікою. 15.04.1992. Верховна Рада України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380_025#Text (дата звернення 24.07.2024)

81) Скільки було витрачено на Україну за один рік війни. 24 канал. Діаграма під назвою «Військова допомога США». 22.03.2023. https://24tv.ua/economy/ru/mezhdunarodnaja-pomoshh-2023-skolko-voennoj-i-finansovoj-pomoshhi-poluchila-ukraina-jekonomika_n2270415 (дата звернення 28.09.2024)

82) Суспільне. Джорджа Мелоні розповіла, що Італійська Республіка у черговому 6-му пакеті допомоги планує передати Україні ППО «Espide» та «Skyguard». 21.02.2023. <https://suspilne.media/392969-italia-nadast-ukraini-sostij-paket-vijskovoi-dopomogi/> (дата звернення 28.09.2024)

83) Суспільне спорт. Благодійний матч усіх зірок Шевченка та Зінченка. 05.09.2023. <https://suspilne.media/sport/544641-blagodijnij-matc-usih-zirok-sevcenka-ta-zincenka-de-divitisa-gru-game4ukraine/> (дата звернення 24.10.2024)

84) Торгово-промислова палата України. ТПП УКРАЇНИ та «CONFINDUSTRIA UCRAINA» підписали меморандум про спільну співпрацю. 19.10.2018. <https://ucci.org.ua/press-center/ucci-news/tpp-ukrayini-ta-confindustria-ucraina-pidpisali-memorandum-pro-spivpratsiu> (дата звернення 03.09.2024)

85) Торгово-промислова палата України. Confindustria відкрила представництво у Києві. 13.01.2023. <https://ucci.org.ua/press-center/ucci-news/konfederatsiia-italiiskoyi-promislovosti-confindustria-vidkrila-predstavnitstvo-u-kiievi> (дата звернення 07.09.2024)

86) Стаття Дмитра Уляницького. Forbes. Падіння експорту українського металу. 25.07.2022. <https://forbes.ua/inside/minus-3-mlrd-ukraina-strimko-zmenshue-eksport-metalu-odnogo-z-golovnikh-postachalnikiv-valyuti-chi-e-nadiya-na-zlam-tendentsii-25072022-7198> (дата звернення 25.09.2024)

87) Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Італійської Республіки про торговельне судноплавство». 05.11.2013. Верховна Рада України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380_044#Text (дата звернення 26.07.2024)

- 88) Угода між Урядом України та Урядом Італійської Республіки про сприяння та взаємний захист інвестицій. Верховна Рада України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/380_581#Text (дата звернення 25.07.2024)
- 89) Укрінформ. Фільм «Хайтарма» Ахтема Сейтаблаєва. 08.11.2024. <http://surl.li/xvayci> (дата звернення 22.05.2024)
- 90) Українські фільми здобули нагороди на міжнародних кінофестивалях. Українсько-італійський фільм «Ізі». BBC Україна 03.09.2018. <https://www.bbc.com/ukrainian/news-45394319> (дата звернення 22.05.2024)
- 91) Українська газета в Італії. Marianna Soronevych. Вперше в Італії пройдуть концерти гурту “Без обмежень”. <http://surl.li/cjwpzr> (дата звернення 25.10.2024)
- 92) Український тиждень. Автор: Наталія Кудрик. Інтерв’ю Ярослава Мельника журналу «Тиждень». «Італія — не пасивний спостерігач у часи російської загрози». 08.02.2022. <https://tyzhden.ua/iaroslav-melnyk-italiia-ne-pasyvnyj-sposterihach-u-chasy-rosijskoi-zahrozy/> (дата звернення 27.07.2024)
- 93) Федерація Греко-Римської боротьби у Facebook. Український фільм про боротьбу став учасником міжнародного кінофестивалю «Sport Film Festival» у місті Палермо. 01.10.2018. https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=2132321703690608&id=1518422731747178 (дата звернення 24.05.2024)
- 94) Хмарочос. Італія допомагатиме Україні захищати культурну спадщину. Як саме? Автор: Крутько Дар'я. 26.04.2022. <https://hmarochos.kiev.ua/2022/04/26/italiya-dopomagatyme-ukrayini-zahyshhaty-kulturnu-spadshhynu-yak-same/> (дата звернення 27.07.2024)
- 95) Хмельницький палац творчості дітей та юнацтва. Виставка «Моя Україна – Ucraina Mia». 30.03.2018. <http://palac.km.ua/ua/novini/605-mizhnarodnij-konkurs-dityachogo-malyunku-moya-ukrajina-ucraina-mia-30-3-2018> (дата звернення 23.10.2024)
- 96) Центр громадського моніторингу та контролю. Українські товари – за кордон: що і куди продавали у 2021 році? 31.01.2022. <https://naglyad.org/uk/2022/01/31/ukrayinski-tovari-za-kordon-shho-i-kudi-prodavali-u-2021-rotsi/> (дата звернення 16.09.2024)

- 97) Чи стане культурна дипломатія справжньою «м'якою силою» держави: досвід Італії та перспективи України. LB.ua. 10.09.2018. https://lb.ua/blog/perelygin_evgen/407073_chi_stane_kulturna_diplomat_iya.html (дата звернення 25.07.2024)
- 98) Юлія Шевченко. В Італії слухатимуть українську музику: донати підуть на медицину для захисників України. YouthFutureUA. 20.10.2022. <https://www.yfua.org/post/v-italii-slukhatymut-ukrainsku-muzyku-donaty-pidut-na-medytynu-dlia-zakhysnykiv-ukrainy> (дата звернення 25.10.2024)
- 99) Юрій Ігнат розповів в телемарафоні «Єдині новини», скільки орієнтовно було випущено ракет по Україні з початку осені. 14.04.2023. Інформація взята з сайту “Gazeta.ua”. <http://surl.li/grwbf> (дата звернення 28.09.2024)
- 100) Юрій Ігнат розповів в телемарафоні «Єдині новини», що по території України було випущено понад 8 тисяч. Укрінформ. 22.02.2024. <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3830593-rosia-vid-pochatku-povnomasstabnoi-vijni-vipustila-po-ukraini-ponad-8-tisac-raket-ignat.html> (дата звернення 05.10.2024)
- 101) Юрій Тарасовський. Реальний ВВП України в 2023 році зріс на 5,3%. Forbes. 28.03.2024. <https://forbes.ua/news/realniy-vvp-ukraini-u-2023-rotsi-zris-na-53-derzhstat-28032024-20191> (дата звернення 27.09.2024)
- 102) Як Італія допомагає у відбудові культурних пам'яток України. Радіо Свобода. Авторка: Наталка Кудрик. <https://www.radiosvoboda.org/a/italiya-dopomoha-vidbudova-kulturni-pamyatky-ukrayiny/33171843.html> (дата звернення 27.07.2024)
- 103) Як Росія вивозить з України соняшник разом з пшеницею. 28.07.2022. Стаття Андрія Захарова та Марії Коренюк. BBC. <https://www.bbc.com/ukrainian/features-62323523> (дата звернення 25.09.2024)
- 104) Як війна вдарила по чорній металургії та сільськогосподарській продукції під час повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року. 30.03.2022. Стаття Дмитра Уляницького та Ірини Крицьки. Forbes. <http://surl.li/fojkze> (дата звернення 25.09.2024)
- 105) Ярослав Мельник у Facebook. Презентація марки на підтримку України. 27.07.2023. <http://surl.li/fspkgy> (дата звернення 27.07.2024)

- 106) Aragona Giancarlo. La crisi in Ucraina e OSCE. ISPI. Commentary. 18.03.2014. <https://www.ispionline.it/it/pubblicazione/la-crisi-ucraina-e-losce-10035> (дата звернення 22.05.2024)
- 107) BBC. Ukraine conflict: What we know about the invasion. 24.02.2022. <https://www.bbc.com/news/world-europe-60504334> (дата звернення 15.09.2024)
- 108) Corriere della Sera: Tajani: «L'Italia invierà il sistema missilistico Samp-T. Sosterremo l'Ucraina: ora la pace non è possibile». 22.01.23. https://roma.corriere.it/notizie/politica/23_gennaio_22/tajani-italia-armi-sistema-missilistico-samp-t-ucraina-bf911fad-3836-4bb2-9623-14c02aae8x1k.shtml?refresh_ce-cp (дата звернення 28.09.2024)
- 109) Financial Times. Ukraine weighs lifting arms export ban to scale up drone industry. <http://surl.li/ysinij> (дата звернення 12.10.2024)
- 110) Fruscione Giorgio. 2014. Ucraina: la Crimea non è il Kosovo. ISPI. Commetary. 26.03.2014. <https://www.ispionline.it/it/pubblicazione/la-crimea-come-il-kosovo-10077> (дата звернення 22.05.2024)
- 111) Festival dei Popoli. Facebook. 23.11.2020. Українське документальне кіно досягло успіху на кінофестивалі в Італії. <https://www.facebook.com/festivaldeipopoli/posts/4995648980460421> (дата звернення 25.05.2024)
- 112) Ferrari, Aldo (ed.). 2015a. Beyond Ukraine. EU and Russia in Search of a New Relation. ISPI. <https://www.ispionline.it/en/publication/beyond-ukraine-eu-and-russia-search-new-relation-13424> (дата звернення 22.05.2024)
- 113) Giusti Serena, Penkova Tomislava. 2014. Quali Scenari per la crisi in Ucraina? ISPI/Osservatorio di politica internazionale. Approfondimenti. No 95. maggio. <https://www.ispionline.it/it/pubblicazione/approfondimenti-quali-scenari-la-crisi-ucraina-10681> (дата звернення 22.05.2024)
- 114) Gian Carlo Muzzarelli per Modena. Facebook. Posizione del sindaco sulla mostra. 04.01.2024. <http://surl.li/ojhzh rh> (дата звернення 27.09.2024)
- 115) Istat. Nel 2020 aumenta la mortalità per molte delle principali cause di morte. https://www.istat.it/it/files/2023/05/Report_Cause-di-morte-2020.pdf (дата звернення 11.09.2024)

116) il Giornale. L'Ue trova l'accordo su bilancio e Ucraina. Meloni rivendica la mediazione con Orban. 01.02.2024.

<https://www.ilgiornale.it/news/politica-internazionale/i-27-dellue-trovano-laccordo-sullucraina-cosa-ha-deciso-2276537.html> (дата звернення 25.10.2024)

117) Kiel Institute: Ukraine Support Tracker. Team: Pietro Bomprezzi, Ivan Kharitonov, and Christoph Trebesch. 25.04.2024. <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/?cookieLevel=not-set> (дата звернення 27.04.2024)

118) Let's do it Ukraine. 16.04.2022. Українське мистецтво в Італії. Виставка «Ukraine Art Against Violence». <https://letsdoitukraine.org/2022/04/ukraine-art-against-violence-2/> (дата звернення 23.10.2024)

119) Reuters. Crispian Balmer and Angelo Amante. Italy looks to use G7 chair to boost support for Ukraine, scrutinise AI. 23.01.2024. <https://www.reuters.com/world/italy-looks-use-g7-chair-boost-support-ukraine-scrutinise-ai-2024-01-23/> (дата звернення 25.10.2024)

120) Roberto Necci. I problemi dell'economia italiana. <https://www.robertonecci.it/it/news/2603/i-problemi-dell-economia-italiana.html> (дата звернення 25.10.2024)

121) Sito ufficiale Istat. <https://www.istat.it/en/> (дата звернення 27.04.2024)

122) The Art Newspaper. James Imam. Italy's 'monuments men' sign deal with Unesco to help protect world's heritage. 25.04.2022. <http://surl.li/iaxomd> (дата звернення 23.10.2024)

123) The Guardian. Senate leader Chuck Schumer hails bipartisanship and thanks Mike Johnson as foreign aid bill heads for passage – as it happened. 23.04.2024. <https://www.theguardian.com/us-news/live/2024/apr/23/senate-ukraine-israel-aid-vote-biden-trump-latest-updates>

124) The Independent. Chinese invasion of Taiwan would be worse global crisis than Ukraine war or Covid, warns president. 30.07.2024. <https://www.independent.co.uk/asia/east-asia/china-taiwan-invasion-ipac-tapei-summit-b2588069.html> (дата звернення 25.10.2024)

125) The Economist. An interview with General Valery Zaluzhny, head of Ukraine's armed forces. 03.12.2022. <http://surl.li/xzvqwc> (дата звернення 28.09.2024)

126) World military expenditure reaches new record high as European spending surges. SIPRI. 24.03.2023. <https://www.sipri.org/media/press-release/2023/world-military-expenditure-reaches-new-record-high-european-spending-surges> (дата звернення 28.09.2024)

127) Бульвінський, А.Г. та Срібняк, І.В. (2017) Італія. In: Північна Європа. Західна Європа. Південна Європа / науковий редактор 1-го тому А.Г. Бульвінський // Країни світу і Україна : енциклопедія : в 5 т. / редколегія: А.І. Кудряченко (голова) та ін. ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». – Київ : Видавництво «Фенікс», 2017. С. 516 (дата звернення 27.07.2024)

128) Гамоцький В. С. Українські інтереси у співробітництві з Італією (до ювілею українсько-італійських відносин) / В.С. Гамоцький //Науковий вісник. С. 263 (дата звернення 24.04.2024)

129) Глібова С. О. Зовнішня культурна політика Італійської Республіки. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.04 – Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, МОН України. – Київ, 2017. С. 265 (дата звернення 24.04.2024)

130) Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки. Монографія / В. П. Горбулін, А. Б. Качинський. – К.: НІСД, 2010. – 20 ст. (дата звернення 25.10.2024)

131) Українська призма: зовнішня політика 2015: аналітичне дослідження / редакційна колегія: Г. Максак [та ін.]; Рада зовнішньої політики "Українська призма". Київ, 2016. . — С. 16 (дата звернення 21.10.2024)

132) Українська призма: Зовнішня політика 2016. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. – Київ, 2017. – С. 26. (дата звернення 01.09.2024)

133) Українська призма: Зовнішня політика 2017. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма»,

Фонд ім. Ф. Еберта. – Київ, 2018. – С. 30. (дата звернення 03.09.2024)

134) Українська призма: Зовнішня політика 2018. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. – Київ, 2019. – 38–39 ст. (дата звернення 03.09.2024)

135) Українська призма: Зовнішня політика 2019. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. — Київ, 2020. — 65 ст. (дата звернення 23.10.2024)

136) Українська призма: Зовнішня політика 2020. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики “Українська призма”», Фонд ім. Ф. Еберта. — Київ, 2021. — 38–40 ст. (дата звернення 23.10.2024)

137) Українська призма: Зовнішня політика 2021. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики “Українська призма”», Фонд ім. Ф. Еберта. — Київ, 2022. — 39 ст. (дата звернення 12.09.2024)

138) Українська призма: Зовнішня політика 2022. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. ТОВ «Вістка» — Київ, 2023. — С. 308. (дата звернення 27.09.2024)

139) Українська призма: Зовнішня політика 2023. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. ТОВ «Вістка» — Київ, 2024. С. 37 (дата звернення 27.09.2024)

140) D'Amico T. L'impatto del conflitto russo-ucraino in Italia: la morsa del caro energia, gli effetti delle sanzioni e la risposta alla crisi umanitaria, Roma, 2022. Inapp, WP, 90. P. 21 (дата звернення 15.09.2024)

141) Jan Eicler. NATO and the War in Ukraine. 2024. Institute of International Relations, Praha 1, Czech Republic. P. 311. (дата звернення 17.11.2024)

142) Janne Haaland Matlary and Rob Johnson. NATO and the Russian War in Ukraine: Strategic Integration and Military Interoperability. – C Hurst & Co Publishers.—2024. P. 264. (дата звернення 24.04.2024)

Хлівний О. І. Українсько-італійські відносини 2014 - 2024 рр.

Резюме. У даній роботі було досліджено культурні, військові та торгово-економічні відносини між Україною та Італією протягом 2014-2024 рр. На основі статистичних даних зроблені висновки про стан та перспективи торгово-економічної співпраці між двома державами. Крім цього, проаналізовано вплив повномасштабного вторгнення на основні товари експорту України до Італійської Республіки та зокрема з'ясовано чому експорт власної зброї дозволить вивести вітчизняну оборонну промисловість на новий рівень. Автором було визначено, що військові відносини між Україною та Італією внаслідок подій 24 лютого 2022 року активізувались, особливо це помітно на прикладі залучення багатьох військових італійських компаній до українського Альянсу оборонних індустрій у 2023 році. У сфері культури визначена роль Італійської Республіки у розвитку бренду “Made in Ukraine” на прикладі власного досвіду та збереженні культурної спадщини України.

Khlivnyi O. I. Relations between Ukraine and Italy in 2014 - 2024.

Summary. This paper examines the cultural, military, trade and economic relations between Ukraine and Italy in 2014-2024. Based on statistical data, conclusions are drawn about the state and future perspective of trade and economic cooperation between the two countries. In addition, the author analyzes the impact of a full-scale invasion on Ukraine's main exports to the Italian Republic and, in particular, why the export of its own weaponry will bring the domestic defense industry to a new level. The author has determined that military relations between Ukraine and Italy have intensified as a result of the events starting on February 24, 2022, especially as evidenced by the

involvement of many Italian military companies in the Ukrainian Alliance of Defense Industries in 2023. In the cultural sphere, the role of the Republic of Italy is defined by the development of the Made in Ukraine brand based on its own experience and the preservation of Ukraine's cultural heritage.